as

AMATÉRSKÁ SCÉNA

6/2004 CENA 48 KČ

POPELKA RAKOVNÍK

JAK SE PÍŠE DIVADLO?

TANEC, TANEC... 2004 ■ NAHLÍŽENÍ

FAUSTOVÁNÍ ■ LOUTKÁŘSKÝ PŘELET

DIVADLO V ESTONSKU ■ ŽENA V PÍSKU

OBSAH

POPELKA Rakovník 2004: Spíše chuďas...
Milan Schejbal 3

POPELKA očima mladého rozhněvaného muže / Jan Šotkovský 8

JAK SE PÍŠE DIVADLO?
Oříšky pro Popelku / Alena Urbanová 10

Krakonošův divadelní podzim jako přehlídka komediální zábavy / Jan Císař 13

Národní přehlídka seniorského divadla ve Znojmě / Simona Bezoušková 18

Tanec, tanec... 2004 v Rychnově u Jablonce n. Nis. / Zuzana Smugalová 20

Dotýkání Jaroslavy Košíkové
Rozhovor připravila Zuzana Smugalová 21

Jak se vlní příští vlna / Kateřina Rathouská 25

Nahlížení zůstává především dílnou
Jakub Hulák 26

Čtrnáctý přelet nad loutkářským hnízdem
Tomáš Pavel 28

Faustování tentokrát s Faustem a téměř faustovskou otázkou na konec / Štěpán Filcík 30

Festival širokých súvislostí – Kazincbarcika
Oleg Dlouhý 31

Divadelní setkání v Lörrachu / Ladislav Valeš ... 32

Amatérské divadlo v Estonsku v kostce
Lenka Lázňovská 33

Korejský deník aneb Úspěšná cesta Českolipského Višňového sadu 34

Prvotní je pro mě forma – Rozhovor
s Petrem Macháčkem připravila S. Bezoušková 37

Ten, který vyprávěl divadlem o světě kolem nás čili Sedmdesátiny Jana Pavlíčka
Jaroslav Kodeš 38

Ludmila Cápková oceněná Radou Zlínského kraje / M. Karásek 39

František Laurin sedmdesátníkem
Lenka Lázňovská 40

Ivanka slaví významné životní jubileum
I. Richterové DS Kolár Police nad Metují a Miroslav Houštěk 41

Za Václavem Kotvou / Jaroslav Vyčichlo 42

„Československý“ režisér Pavel Rímský
Vít Závodský 43

SERVIS / Dramaturgický pozorník
V.K. Klicpera neobjevený
Kapitola šestá a poslední: Sen / Přemysl Rut 43

Vlastimil Třešňák: Malá srdečí příhoda
Pavlína Morávková 44

Zprávičky 46

Kalendář akcí 47

Repertoárová příloha Amatérské scény
Divadelní hry prověřené jevištěm
Milan Strotzer I

Dramaturgický pendant ke hře Václava Špirita Žena v písku
Jan Císař I

ŽENA V P ÍSKU
Václav Špirit II

SERVIS / Dramaturgický pozorník
Jan Kraus: Nahniličko / Milan Strotzer XI

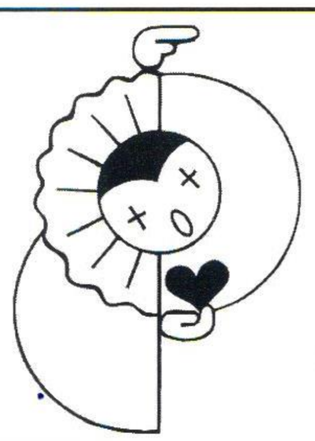

P.F. 2005
VŠEM VĚRNÝM PŘÍZNIVCŮM, CTĚNÝM ČTENÁŘŮM A VÁŽENÝM DOPISOVATELŮM přeje
REDAKCE AMATÉRSKÉ SCÉNY

AMATÉRSKÁ SCÉNA
Dvouměsíčník pro otázky amatérského divadla a uměleckého přednesu.
Ročník 41. (Ochotnické divadlo 50.), číslo **6 / 2004**.
Vydává Národní informační a poradenské středisko pro kulturu, Blanická 4, 120 21 Praha 2.
Vedoucí redaktorka: Mgr. Lenka Lázňovská.
Redakce: Simona Bezoušková, Mgr. Marie Poesová, PhDr. Milan Strotzer.
Redakční rada: prof. PhDr. Jan Císař, CSc. (předseda), Josef Brůček, Mgr. Alexandr Gregar, Mgr. Jiří Hraše, Mgr. Jaroslav Kodeš, Mgr. Jiřina Lhotská, Vlastimil Ondráček, PhDr. Vítězslava Šrámková.
Grafická úprava: Jitka Tláskalová (obálka a loga), Simona Bezoušková a Milan Strotzer.
Adresa redakce: NIPOS-ARTAMA, P.O.BOX 12, (Blanická 4), 120 21 Praha 2, **tel.:** 221 507 956-7, **fax:** 221 507 955, **e-mail:** mistr@nipos-mk.cz.
Tiskne: Kulturní agentura IKARUS firmy Josef Havelka JH&C Mělník.
Rozšiřuje: A.L.L. Production, s.r.o., P.O.BOX 732, 111 21 Praha 1, **e-mail:** predplatne@predplatne.cz, **tel.:** Callcentrum 234 092 851, **Fax:** 234 092 813.
Objednávky přijímá redakce a distributor (http://www.predplatne.cz).
Cena 1 výtisku 48,- Kč, roční předplatné 240,- Kč.
Nevyžádané rukopisy a obrazový materiál redakce nevrací.
Redakční uzávěrka tohoto čísla byla 2.12.2004.
Příští číslo vyjde v březnu 2005.

© NIPOS PRAHA 2004
ISSN 0002 – 6786. Registrační číslo: MK CR E 4608.

Foto na titulní straně: *Listopadová XXIII. národní přehlídka amatéského činoherního divadla pro děti POPELKA v Rakovníku přinesla místnímu souboru Tyl mnoho starostí s organizačním zajištěním přehlídky, ale také velkou radost, neboť se v pomyslném žebříčku umístila jeho inscenace hry Pavla Dostála a Richarda Pogody Princ a chuďas na čelním místě a byla doporučena k výběru na Jiráskův Hronov 2005. Navíc obdržela polovinu z šesti cen přehlídky: Alena Mutinská za úpravu a režii, soubor za hudební složku inscenace a Jiří Suk za roli Hendona. Foto: Jan Švácha.*

Foto na zadní straně obálky: Jako sám voják v poli stál Kroužek divadelních ochotníků z Hvozdné se svou inscenací Gazdiny roby Gabriely Preissové v programu Krakonošova divadelního podzimu ve Vysokém n. Jiz., jinak sestaveném z inscenací her v komediálních žánrech. A stál si dobře. Byl spolu s DS E. Vojana z Brněnce, který uvedl komedii R. Cooneye 1+1=3, doporučen k výběru na Jiráskův Hronov 2005. Na snímku z inscenace Gazdiny roby jsou Alena Balajková v roli Evy a Jan Balajka jako Mánek. Oba získali ceny za herecké výkony. Foto: Ivo Mičkal.

POPELKA RAKOVNÍK 2004: SPÍŠE CHUĎAS…

Platí i pro divadlo, o činoherním divadle pro děti ani nemluvě, že roky úrodné střídají roky chudší. Hned na počátku musím konstatovat, že letošní XXIII. Národní přehlídka amatérského činoherního divadla pro děti Popelka Rakovník 2004, jež proběhla ve dnech 10. – 14. listopadu 2005, patřila, bohužel, spíše k těm druhým. Samozřejmě, že ne absolutně a samozřejmě, že ne ve všech směrech, ale celkově prokazatelně pokulhávala za ročníkem minulým. Je pravda, že loňská Popelka patřila především díky svým špičkovým inscenacím k nejlepším v posledních letech, což se prokázalo i na letošním Jiráskově Hronově, kde nominovaní Mrkvajzníci souboru De Facto Mimo Jihlava sklidili uznání diváků i odborné veřejnosti. Skutečnost do té doby opravdu nevídaná! Z tohoto úhlu pohledu znamenala Popelka 2004 jisté vystřízlivění. Pro budoucnost je však důležité pokud možno pravdivě pojmenovat stav věcí současných, poučit se z nich, abychom se příště mohli opět těšit z let úrodných. Snad je dnes už všem, kteří to s divadlem pro děti myslí upřímně a vážně, jasné, že poklepávání po ramenou, argumenty typu „dětem se to líbilo“, a tím i falešný pocit sebeuspokojení, neřeší vůbec nic. Pokud bylo možné vloni konstatovat, že se zvedla kvalita jevištní realizace, tj. práce režijní, ale že teprve následující ročníky dokáží, jedná–li se o náhodu, nebo o dlouhodobější trend, pak nezbývá, než s lítostí říci, že zatím bezpečně vítězí ona nahodilost. A to přesto, že nelze nezaznamenat zcela zásadní trend posledních několika ročníků Popelky – výrazné zkvalitnění práce dramaturgické.

Díky mnohaleté a systematické mravenčí práci všech zainteresovaných – v čele s odbornými pracovníky ARTAMA – se na vrcholné národní přehlídce takovéhoto typu již jen náhodou objeví inscenace na základě textové předlohy, která hraničí s diletantismem a nemá ani ty nejmenší parametry struktury dramatického textu. Přesvědčivým důkazem je bezpochyby i přehlídka letošní, kde takováto předloha, zaplať bůh, absentovala zcela. Je více než potěšitelné, že než aby soubory volily jednodušší cestu, tj. vybraly si rádoby prověřený, leč problematický text, pouštějí se raději na daleko tenčí led vlastní autorské tvorby. Uvědomme si zdánlivě zanedbatelný fakt, leč ve výsledku fakt zcela zásadního charakteru, že totiž ve všech devíti případech stál na počátku výsledného tvaru podstatný autorský vklad samotných tvůrců soutěžních inscenací letošní rakovnické přehlídky. Ve třech případech šlo o radikální dramaturgickou úpravu hraničící s autorskými zásahy – mám na mysli obě adaptace prakticky třicet let staré předlohy *Pavla Dostála a Richarda Pogody* Princ a chuďas a Pohádky pro myšky *Jakuba Zindulky*. Ve dvou případech se tvůrci pustili do nejednoduché dramatizace – jednak v případě Tuláckých pohádek *Pavla Šruta* a jednak v případě chodských apokryfů a pohádek *Zdeňka Šmída* pod názvem Dudáci a vlčí hlavy aneb Něco o Chodech. V neposlední řadě dokonce, což vyžaduje zvláštní uznání, vznikly původní scénáře jako výchozí body budoucích inscenací. Jedná se o tituly Písničky z pošťákovy mošničky autorky *Lenky Němečkové* podle lidových autorů, dále Kouzelný štětec aneb Najdi dneska ženicha *Bořivoje Švédy*, O krásné Vasilise a třech kouzelnících *Martina Dominika Polínka* či Král k sežrání *Štěpána Jelínka*. A právě na poli dramaturgie, léta letoucí achillovy paty amatérského činoherního divadla pro děti, je pokrok zcela prokazatelný a – zdá se – již nezvratný. Vítězství je to více než cenné.

U dramaturgie samozřejmě vše začíná, ale bohužel nekončí, jak dokázala i letošní Popelka. Že původní autorský text, byť nesoucí znaky originality, není sám o sobě zárukou kvalitního výsledku, bylo patrné již při prvním soutěžním představení souboru **Netratrdlo Brno Písničky z pošťákovy mošničky.** Autorka a zároveň režisérka ***Lenka Němečková*** se snažila o dramatizaci a jevištní rozehrání několika známých lidových písní. Inscenaci jistě nelze upřít chvályhodné pedagogické úsilí o šíření české písničky i snahu o živou komunikaci s dětským publikem. Výrazové prostředky, především herecké, trpěly

Malá scéna ZUŠ Zlín / Martin Dominik Polínek: O krásné Vasilise a třech kouzelnících. Foto: Jan Švácha.

Netradlo Brno / Lenka Němečková a lidoví autoři: Písničky z pošťákovy mošničky. Foto: Jan Švácha.

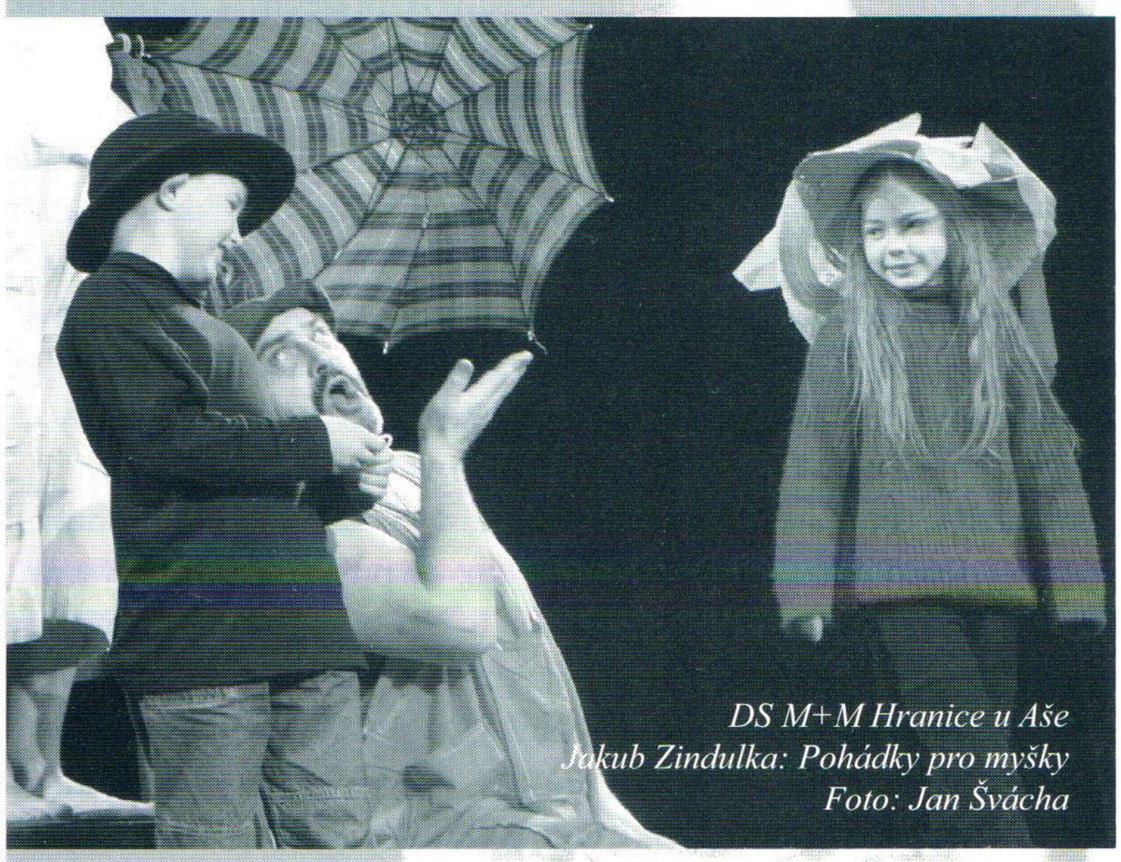

DS M+M Hranice u Aše
Jakub Zindulka: Pohádky pro myšky
Foto: Jan Švácha

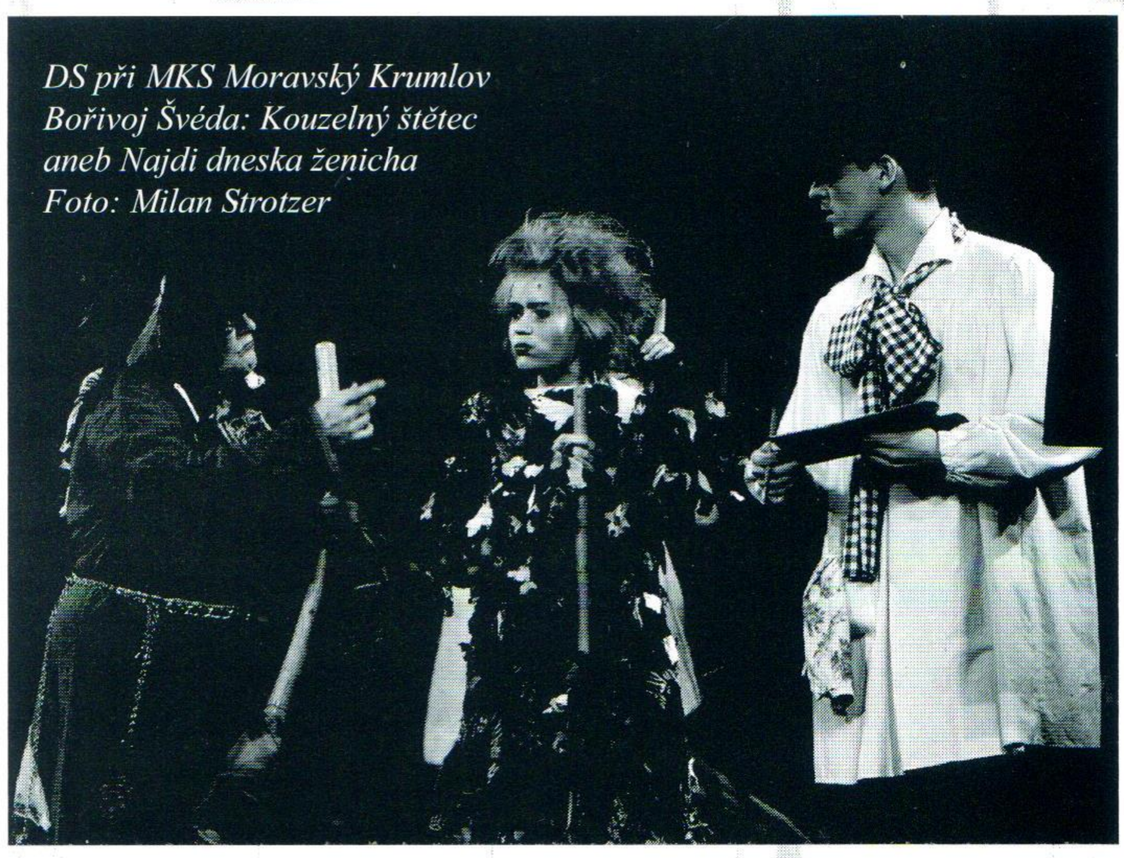

DS při MKS Moravský Krumlov
Bořivoj Švéda: Kouzelný štětec
aneb Najdi dneska ženicha
Foto: Milan Strotzer

však zbytečnou ilustrativností a obě herečky nahrazovaly neexistující či problematicky vystavěné situace pouhou vnější charakteristikou postav. Zůstalo tak pouze u několika momentů (např. samostatné hravé rozvíjení písně Měla babka čtyři jabka), které naznačily, kterak docílit potřebného jevištního napětí.

Snaha o skloubení postupů klasicky vystavěné divadelní hry, přes dramatické situace a v nich jednajících postav, a zároveň vytvoření situací, umožňujících naplnit spíše záměry dramaticko-výchovné, se ukázala osudným v úsilí o celistvý divadelní tvar **DS Malá scéna ZUŠ Zlín** v inscenaci **O krásné Vasilise a třech kouzelnících**. I režie (Martin Dominik Polínek) jako by chtěla vyhovět všem. Vedle místy až urputné snahy zapojit do inscenace dětský kolektiv (většinou však nepříliš invenčním způsobem), naznačuje na straně druhé možnosti jednání dramatických postav v situacích (např. Kostěj Nesmrtelný žadonící o vodu). Logickým vyústěním těchto dvou v zásadě jevištně antagonistických přístupů je rozpačitý výsledek, který není „ani rybou, ani rakem".

Sympatický rodinný podnik otec a syn Mikanovi přivezl do Rakovníka **Pohádky pro myšky**. Čtyři anglické pohádky, vyznačující se specifickou, mírně morbidní poetikou, zdramatizované a zrežírované ***Jakubem Zindulkou*** a zabalené do rámce vyprávění dvou klaunů, v tomto případě vztahově okořeněném autentickými osobami otce a syna, v sobě skrývají mnohem větší potenciál, než nám **DS M+M Hranice u Aše** dokázal při soutěžním představení z jeviště sdělit. Snaha o zapojení dětského diváka do hry se tentokrát oběma protagonistům stala osudnou. Je pravda, že atmosféra v sále ještě před začátkem představení nesla takové známky uvolnění, že připomínala, spíše než hlediště, rodeo. Je ovšem také pravda, že této nejednoduché situaci herci časem víceméně podlehli. Došlo tak k tomu, že se pozoruhodná poezie samotných pohádek vytratila, stejně jako se vytratil i láskyplný vztah otce a syna, který v expozici naznačil, že by mohl být motorem spojujícího rámce inscenace. S postupujícím časem soutěžního představení tak převážila pouhá „estrádnost" bezpochyby talentovaných protagonistů.

Chvályhodným úsilím o vyprávění klasického pohádkového příběhu se vyznačovalo vystoupení ochotnického **DS při MKS Moravský Krumlov** s autorskou textovou předlohou **Kouzelný štětec aneb Najdi dneska ženicha**. Scénář má své nepochybné kvality, které se promítly i do jevištní realizace. Za všechny jmenujme výtečný neotřelý nápad se zestárnutím princezen záměnou mladších hereček za starší. Text však přesto trpí dvěma chronickými chorobami, které režie (Marek Ostrovský) nedokázala překlenout. Jednak jde o nadbytečnou mnohomluvnost, vše je zbytečně třeba vysvětlit, zdůvodnit, pojmenovat a ještě zopakovat, a jednak se objevují značné trhliny v kauzalitě příběhu a logice psychologie postav. Překlenutím těchto nedostatků by byla například jistá herecká nadsázka a stylizace. Ta se však objevuje v inscenaci až příliš zřídka, a tudíž ji nelze považovat za záměr. Z vyrovnaného talentovaného hereckého kolektivu na sebe nejvíce upozornila Oldřiška Blujová v roli čarodějnice Minimy.

DS Doveda Sloupnice se představil letos v Rakovníku inscenací **Král k sežrání** autora ***Štěpána Jelínka***, který se inspiroval zápletkou oblíbené pohádky O rybáři a zlaté rybce, a v režii Markéty Světlíkové. Po razantním úvodu, který je divadelně nejpůsobivější a odkazuje k prvkům parodie (včetně režijně-scénografického a kostýmního řešení), se inscenace prudce láme a odkazuje spíše k prvkům satiry, ale zároveň tím, bohužel, ztrácí svou zajímavost, neboť se rozpadá do scének rádoby humorného charakteru, které však postrádají překvapivý vtip a vyznívají příliš povrchně. To se promítá i do samotné herecké akce, která trpí přílišnou obecností, a rozpadá se i celkový – z počátku tak slibný – temporytmus inscenace (např. neúnosně dlouhé čekání na draka atd.). Sympatický sloupnický soubor, ve kterém herecky nejvíce zaujal Jaroslav Novák jako rybář, tak ke své škodě postupně promarnil výraznou většinu možností, které divákům předložil slibným začátkem inscenace.

Překvapivě nenásilně komunikovalo s hledištěm představení **Dudáci a vlčí hlavy aneb Něco o Chodech DS Hyjta Domažlice.** O to víc překvapivě, že začátek domažlického představení tomu vůbec nenapovídal. V prvním ze tří prezentovaných příběhů totiž došlo až k neúnosně rozvolněnému tempu, které vyvolávalo v hledišti značné rozpaky. Jakoby mávnutím kouzelného proutku se však poté vše změnilo a přes jistá problematická místa, kde je text akcí pouze ilustrován bez dalšího významového akcentu, představení díky autenticitě, přesnosti, hravosti a zaujetí všech protagonistů vyústilo ve velmi sympatický celkový dojem, snad i díky tomu, že oproti ostatním představením Popelky mělo toto jednu výhodu – s dětským a adolescentním publikem zde komunikovali jejich de facto vrstevníci, adekvátně doprovázeni chodskými lidovkami v bigbeatovém hávu. Nelze v tuto chvíli opomenout evidentní tvůrčí vklad autorky dramatizace a režisérky ***Dany Žákové***, která

dokázala vybudovat jednotnou stylovou rovinu inscenace.

Tři pohádky, spojené tématem zápasu člověka s rozličnými nadpřirozenými silami a pocházející z knihy ***Pavla Šruta*** Dlouhán Tom a prcek Tom a jiné velice americké pohádky, inscenovalo **Divadlo Na Vyhlídce Tábor** pod názvem **Tulácké pohádky**. Tulácké proto, že jsou propojeny a vyprávěny postavou tuláka Jacka (v podání režiséra Františka Oplatka), jehož osud je také předmětem jedné z pohádek. Nejlépe se táborští vyrovnali s úvodním příběhem Alice a skřet, kde dominovalo herectví Pavly Šedivé v roli Alice (jíž dobře sekundovala i Terezka Oplatková jako Skřet Tobiáš) a kde zároveň byla účinně uplatněna divadelní nadsázka a zkratka. Totéž však nelze říci o dvou zbývajících příbězích – Jack a starý čert a Willy a Chlupatec, kde spíše vyprávěcí způsob s retardující epickou důkladností dominoval nad dramatickou situací a účinnou hereckou akcí, což lze přičíst na vrub nedůsledného režijního vedení. Je to škoda, neboť herecký potenciál celého kolektivu je nezanedbatelný, včetně hudebních a pěveckých schopností.

Nebývá častým jevem, že se na přehlídce takového významu, jakou Popelka Rakovník jistě je, objeví dvě inscenace

DS Doveda Sloupnice
Štěpán Jelínek: Král k sežrání
Foto: Jan Švácha

totožného textového základu, navíc třicet let starého. Oba soutěžní soubory rozpoznaly, že dnes už nelze hrát tento text „jak leží a běží“, a oba ho přizpůsobily svému divadelnímu vidění a potřebám současného jeviště. Velkou devízou domácího **DS Tyl Rakovník** při jevištní realizaci titulu **Princ a chuďas** je bezpochyby enormní nasazení všech účinkujících, které dokáže překlenout i problematická či pateticky pojatá místa předlohy a dodat jim pel autenticity. Šťastnou se jeví především redukce přespříliš mnohomluvného Dostálova textu a stejně tak hravá nadsázka, s jakou jsou pojaty postavy královského dvora. Nepodařilo se však dosud zcela jevištně motivovat záměnu obou hlavních postav Edwarda a Toma. Jedním z rozhodujících přínosů v zásadě zdařilé inscenace je pak režijní přínos Aleny Mutinské, která principem tzv. divadla na divadle, jenž tvoří šťastné rámování příběhu, důsledně tento přístup realizovala i ve scéně a kostýmech a umožnila hercům zachovat si přiměřený hravý odstup od ztvárňovaných postav, a přitom nám sdělit jejich hlavní téma, aniž by sklouzly herecké kreace ke karikatuře či tzv. šarži. Z herecky velmi vybaveného kolektivu se daří zejména Jiřímu Sukovi v postavě Hendona (nejpříjemnější zážitek celého festivalu), ale i např. Libuši Roztočilové jako Bess, Ondřeji Lechnýřovi jako Tomovi a dalším. Výrazným

Doveda Sloupnice
Š. Jelínek:
Král k sežrání
Foto. M. Strotzer

kladem rakovnických je i hudební složka inscenace v tom nejširším slova smyslu.

Divadlo Dostavník Přerov je známo svou specializací na divadlo muzikálové. Výběr textové předlohy **Princ a chuďas** ***Pavla Dostála*** a hudebního skladatele ***Richarda Pogody*** je z tohoto úhlu pohledu zcela logický. Je nutné i zde ocenit především razantní úpravu Dostálova textu. Tady ovšem vše směřovalo spíše k muzikálovému než k činohernímu celkovému tvaru (režie Čestmír Beťák j.h.) a jako by se přílišná snaha vyhovět tomuto žánru promítla do všech složek inscenace.

Kejklířské divadlo České Budějovice zahájilo inspirativní program rakovnické Popelky svým představením O kouzelné kuličce aneb Jak Vojta k šikovnosti přišel podle Josefa Brůčka. Foto: Milan Strotzer.

Režie nesleduje důsledně téma příběhu, jednotlivé situace spíše slouží jako odrazový můstek k pěveckým číslům, která jsou choreograficky ztvárněna s větší, ale častěji s menší vynalézavostí a působností. Tomu odpovídá i režijně-scénografické řešení, které příliš nepomáhá atmosféře prostředí a charakterizaci jednotlivých postav. Z obecně a schematicky pojatých postav se vymyká především postava Toma alias Edwarda ve ztvárnění Elišky Rösnerové, která svým autentickým jednáním a smyslem pro tematičnost postavy nechá zapomenout, že hraje postavu opačného pohlaví. Ve zmiňované muzikálové rovině zaujme pěveckými kvalitami především Daška Stoklásková jako Černá Bess.

Jak jsem již v úvodu napsal a jak je i z výše uvedeného patrné, letošní Popelka opět prokázala v plné nahotě, že zdaleka ne vše je v této oblasti činoherního amatérského divadla v pořádku. Stále více se ukazuje, že chce-li si tato mnohými divadelníky opomíjená oblast vydobýt místo na slunci, musí své síly napřít dnes zejména ve složce režijní realizace, tj. v režii. Režie se ani v činoherním divadle pro děti neobejde bez důkladné znalosti této problematiky, schopnosti zorganizovat dění na jevišti, a v neposlední řadě bez zaujaté a promyšlené kreativity. Jakékoli podcenění (včetně obligátního „vždyť je to jen pro děti“) se nekompromisně promítne do výsledného tvaru a nezachrání to paradoxně ani původní autorská tvorba či pouhý autorský vklad do jevištních složek včetně té herecké. Myslím, že je čas upozornit na to a uvědomit si, že princip tzv. divadla na divadle sám o sobě neřeší problém nedostatku kvalitních předloh divadla pro děti a že není samospasitelný. Obávám se, že není možné jen pouhopouhým faktem, že vám tady a teď „hrajeme“, obejít skutečný emocionální zážitek. Přehledný, srozumitelný – přitom vynalézavý – a především emocionálně silný příběh je v současnosti nejžádanější poptávkou činoherního divadla pro děti – a nejen jeho. Žádné zastírací manévry tento fakt nezmění, a to ani u dětí. Prokázaly to evidentně i reflexe obou věkových skupin dětí rakovnických seminářů i fakt, že jejich závěrečné neoficiální interní hodnocení bylo prakticky totožné s hodnocením odborné poroty. Je nutné v tuto chvíli poznamenat, že reflexe rakovnických dětí, se kterými již s tradiční citlivostí pracovaly Dr. Marcela Škábová, Eva Kodešová, Marie Poesová a Pavlína Morávková, patřily opět k nejzajímavějším a nejpotřebnějším součástem diskuzí s hrajícími soubory. Tím

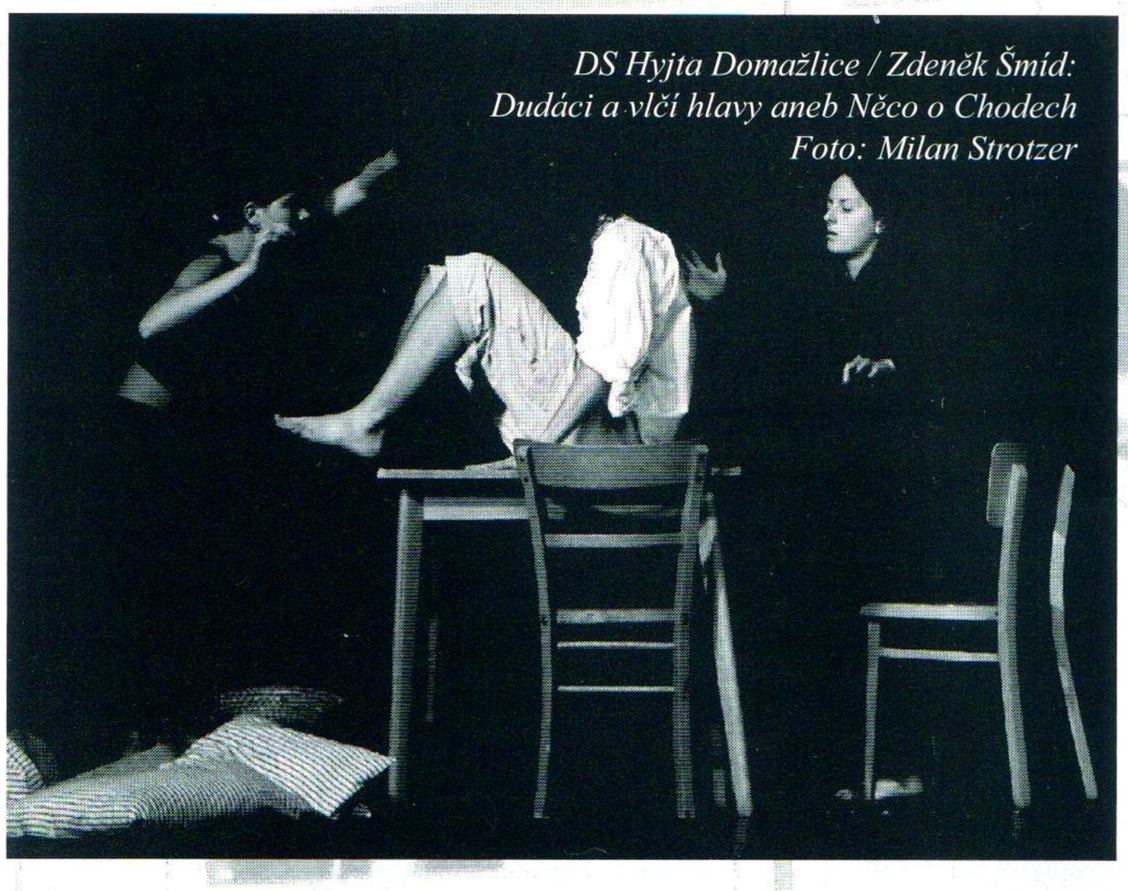

DS Hyjta Domažlice / Zdeněk Šmíd: Dudáci a vlčí hlavy aneb Něco o Chodech
Foto: Milan Strotzer

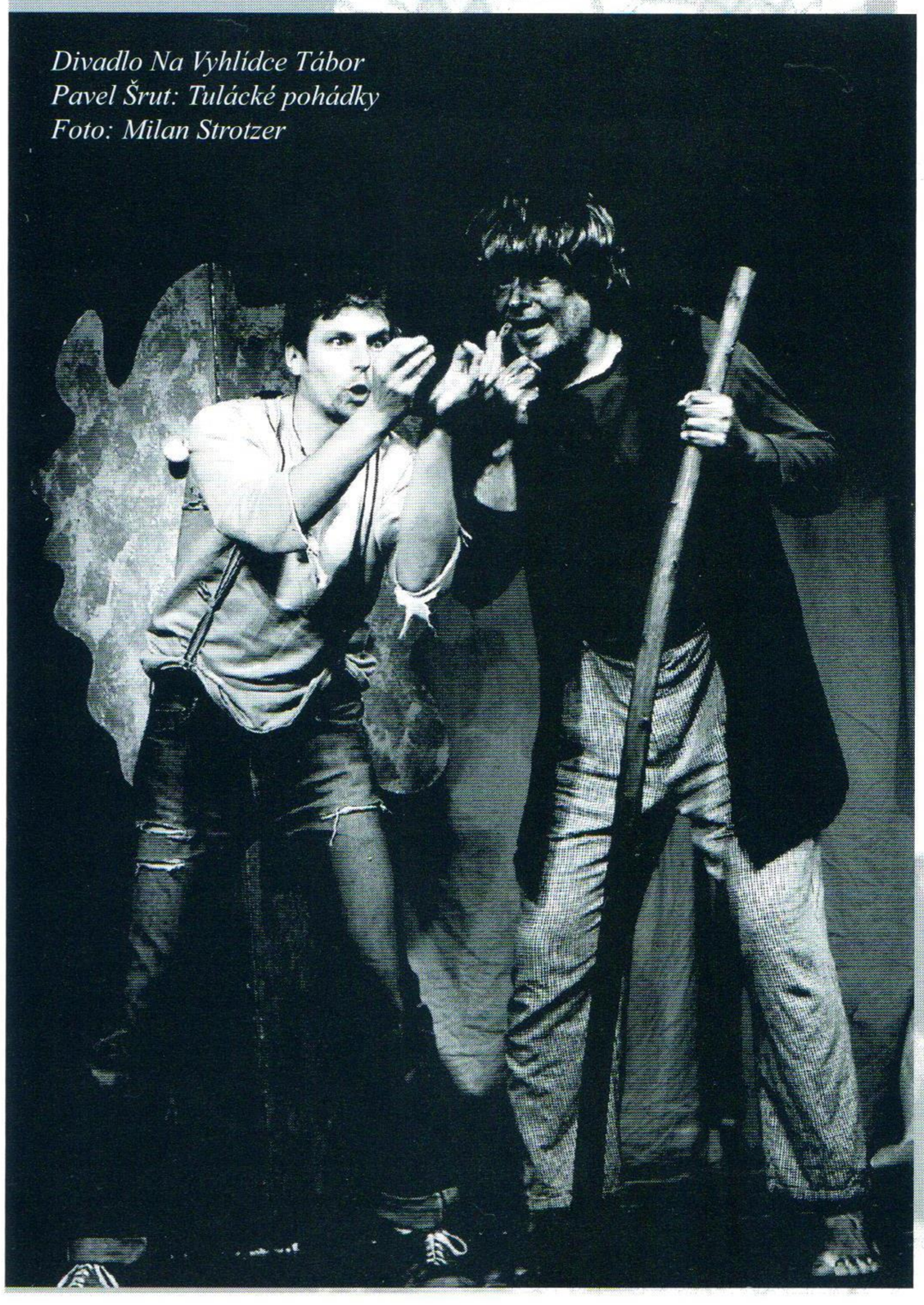

Divadlo Na Vyhlídce Tábor
Pavel Šrut: Tulácké pohádky
Foto: Milan Strotzer

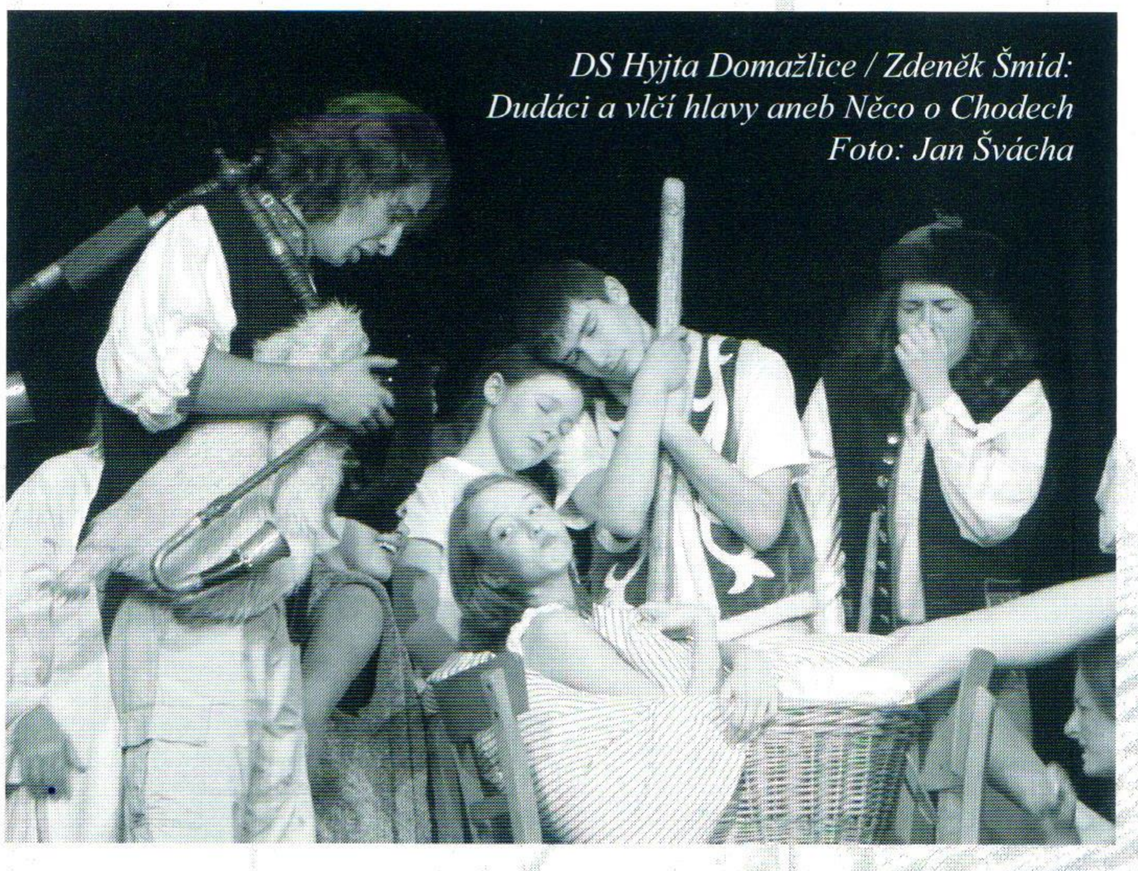

DS Hyjta Domažlice / Zdeněk Šmíd: Dudáci a vlčí hlavy aneb Něco o Chodech
Foto: Jan Švácha

se stává rakovnické klání jedinečným, o čemž svědčí i upřímně překvapivé a výsostně pozitivní reakce členů profesionálního souboru Alfa Plzeň, kteří se jako jediní zúčastnili diskuze o svém inspirativním představení. Pevně věřím, že si tuto skutečnost uvědomují i zúčastněné amatérské kolektivy, stejně jako všichni ostatní.

Jak již jsem naznačil, i letošní soutěžní část Popelky byla doplněna tzv. inspirativními představeními profesionálních hostů, což také nebývá na podobných přehlídkách častým jevem. Představilo se tak postupně **Kejklířské divadlo České Budějovice** s inscenací **O kouzelné kuličce, Divadlo Alfa Plzeň**, které uvedlo vynikající inscenaci **Jeminkote, Psohlavci,** dále pak **Drak Hradec Králové** s **Hamletem** a na závěr

vystoupil soubor **T.E.J.P. Jihlava** s inscenací **Edisóni**. Není potřeba dodávat, že každá z těchto inscenací, byť každá jiným způsobem, své hlavní poslání bezezbytku splnila. Je jen velká škoda, že první dvě inspirativní představení mohla zhlédnout a diskutovat o nich jen hrstka zúčastněných, neboť se uskutečnily v mimovíkendových dnech, kdy je logicky divácká účast z řad amatérských divadelníků mizivá.

Za vynikající podmínky a zázemí pro soubory a za všechny zúčastněné, což mohou leckde závidět, patří již tradičně díky členům divadelního spolku Tyl Rakovník a pracovníkům místního Kulturního centra.

Výborné podmínky pro práci měla i odborná porota, která pracovala ve složení Marie Caltová, Rudolf Felzmann,

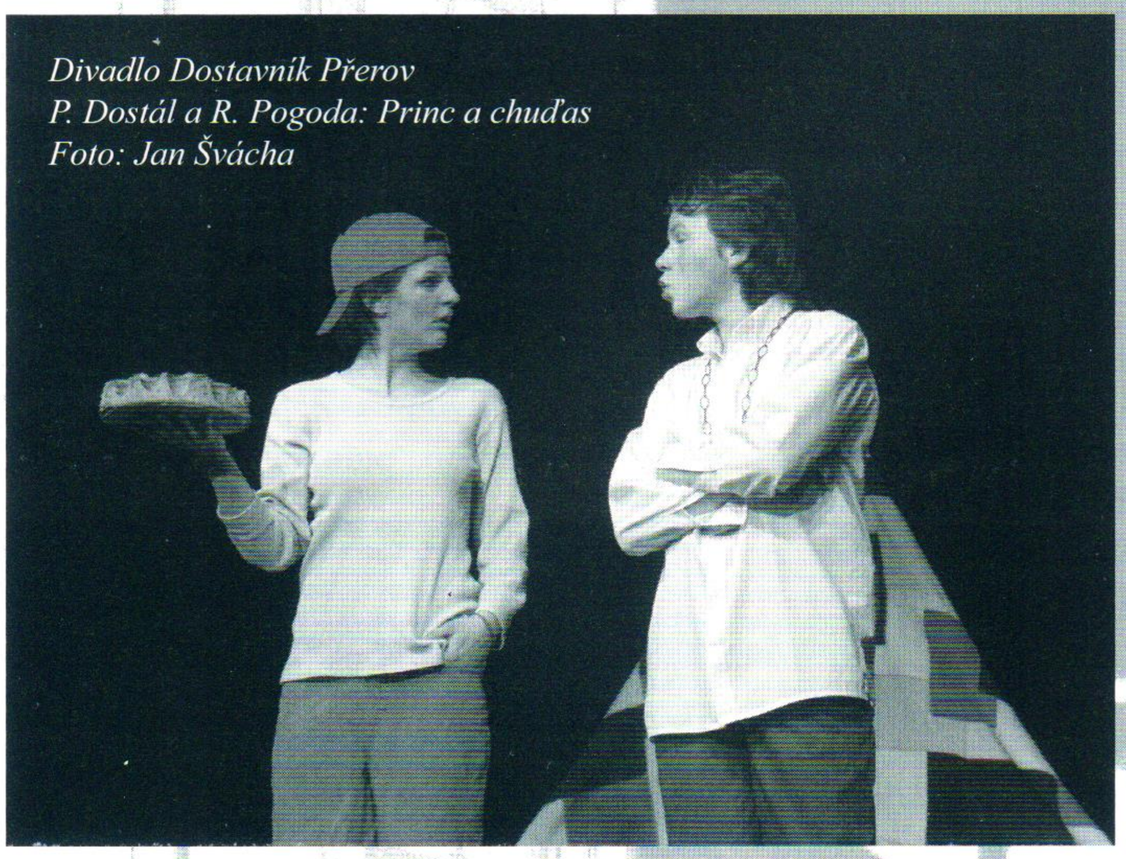

Divadlo Dostavník Přerov
P. Dostál a R. Pogoda: Princ a chuďas
Foto: Jan Švácha

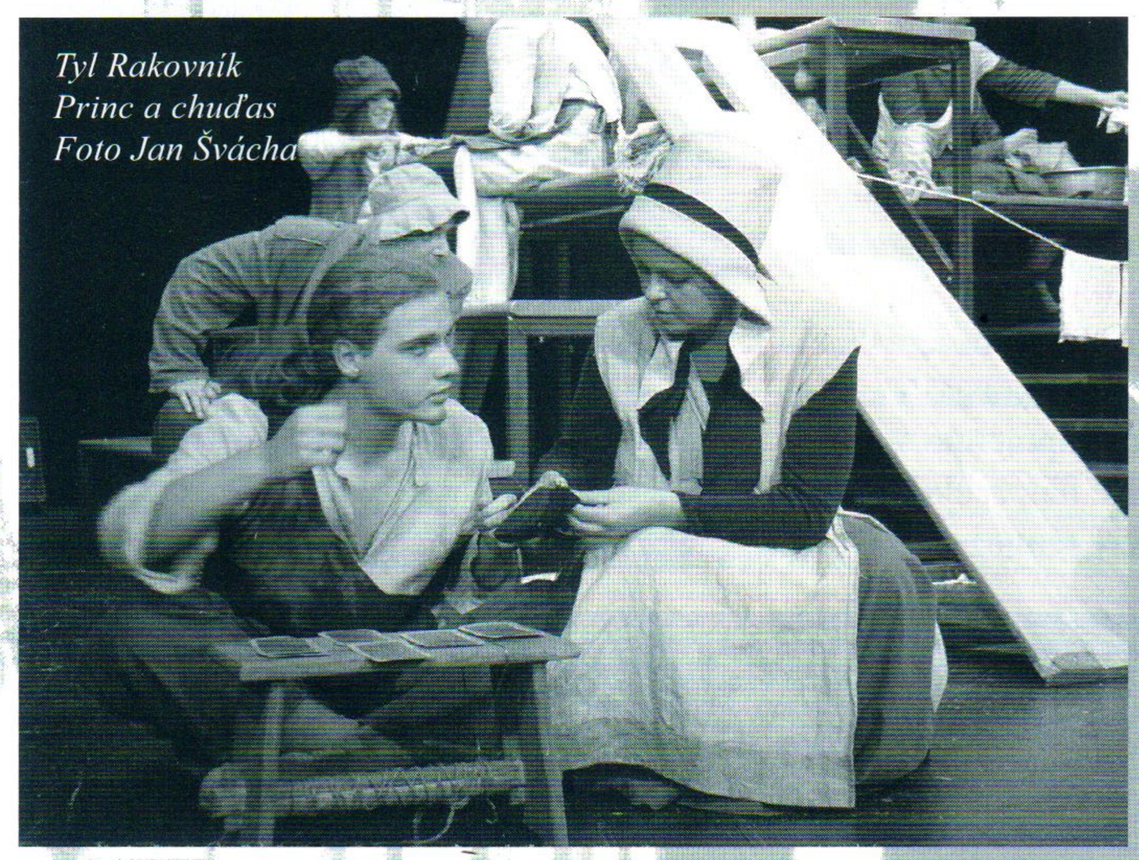

Tyl Rakovník
Princ a chuďas
Foto Jan Švácha

Pavel Purkrábek, Milan Schejbal a nový člen Jan Šotkovský. Úroveň letošní přehlídky se přirozeně odrazila i na jejím hodnocení. Udělila například pouze šest cen za kolektivní či individuální výkony, což je přesně o polovinu méně než vloni. Nenominovala také žádnou inscenaci na celostátní festival Jiráskův Hronov 2005, doporučila pouze k dalšímu výběru inscenaci, která došla ve svém směřování nejdál, a to Prince a chuďase DS Tyl Rakovník.

Dovolte mi, abych si na závěr vypůjčil právě profilový titul Popelky Rakovník 2004. Letos si přijel pro Popelku Chuďas. Moc si přeji, aby to byl za rok opět Princ.

Milan Schejbal

DS Tyl Rakovník / P. Dostál a R. Pogoda: Princ a chuďas / Foto: J. Švácha.

VÝSLEDKOVÁ LISTINA

POPELKY RAKOVNÍK 2004

Odborná porota XXIII. národní přehlídky amatérského činoherního divadla pro děti POPELKA Rakovník 2004 udělila tato čestná uznání:

Libuši Roztočilové za roli Bess v rakovnické inscenaci Princ a chuďas
Ondřeji Lechnýřovi za roli Toma v rakovnické inscenaci Princ a chuďas
Oldřišce Blujové za roli Minimy v inscenaci Kouzelný štětec aneb Najdi dneska ženicha
Františku Oplatkovi za roli Jacka v inscenaci Tulácké pohádky
Jaroslavu Novákovi za roli Rybáře v inscenaci Král k sežrání
Divadelnímu souboru M+M Hranice u Aše za hereckou složku v inscenaci Pohádky pro myšky

Odborná porota XXIII. národní přehlídky amatérského činoherního divadla pro děti POPELKA Rakovník 2004 udělila tyto ceny:

Jiřímu Sukovi za roli Hendona v rakovnické inscenaci Princ a chuďas
Pavle Šedivé za roli Alice v inscenaci Tulácké pohádky
Elišce Rösnerové za roli Toma v inscenaci Princ a chuďas
Divadelnímu spolku Tyl Rakovník za hudební složku v inscenaci Princ a chuďas
Daně Žákové za scénář, režijní a pedagogické vedení v inscenaci Dudáci a vlčí hlavy aneb Něco o Chodech
Aleně Mutinské za úpravu a režii rakovnické inscenace Princ a chuďas

Odborná porota XXIII. národní přehlídky amatérského činoherního divadla pro děti POPELKA Rakovník 2004 doporučila k výběru pro Jiráskův Hronov 2005

Inscenaci Princ a chuďas Divadelního spolku Tyl Rakovník

POPELKA OČIMA MLADÉHO ROZHNĚVANÉHO MUŽE

Věnováno v hluboké úctě mému velkému učiteli, umělci vpravdě galaktického rozměru, Jiřímu Portugalu Sukovi, bez nějž bych byl lecčím, rozhodně však ne porotcem.

Proč právě já

Důvody k tomu, že jsem byl vyzván Milanem Strotzerem k sepsání svého pohledu na letošní ročník rakovnické Popelky, shledávám v zásadě dva. Za prvé jsem ve funkci „píšícího porotce" musel „těžit z matérie viděného" (abych užil oblíbeného termínu slečny Bezouškové) písemnou formou již v průběhu přehlídky v podobě recenzí pro festivalový zpravodaj. Za druhé se ode mě pravděpodobně, coby benjamínka poroty, který absolvoval Popelku v celém rozsahu poprvé, očekává nový, neřku-li neotřelý pohled na problematiku této přehlídky, nezatížený srovnáváním s lety minulými a předminulými. Pokusím se tedy o několik postřehů „čerstvýma očima".

Prolog vcelku pesimistický

Nutno říci, že úroveň většiny soutěžních představení se mi jevila jako problematická, a to zejména v rovině inscenační. Faktem zůstává, že se na přehlídce objevila jediná inscenace, u níž se dalo hovořit o skutečné režijní práci ve smyslu promyšleného budování výsledného tvaru a přesvědčivého vedení herců skrze důsledně vyložené dramatické situace (Princ a chuďas rakovnického souboru). Jinak, bohužel, bezpečně vítězí bezkoncepčnost, nahodilost, mnohokrát vymýtaná stylová klišé, nedůslednost při rozvíjení zvoleného stylového klíče atd.

Několik poznámek, tvořících jádro úvahy

Co se týče dramaturgie, kvituji s povděkem, že se na Popelce neobjevil žádný text z kategorie „Proboha, tohle dneska ještě někdo hraje!", a že nadto třetina uvedených textů (Kouzelný štětec, Král k sežrání, O krásné Vasilise) vzešla z vlastní autorské dílny souborů. Jedním dechem však musím dodat, že ani jeden z nich nebude zřejmě patřit ke klenotům české dramatické tvorby pro děti. Nejkonzistentnější z nich, Kouzelný štětec, trpí přílišnou umluveností a postrádá lehkost při rozvíjení zápletky. Král k sežrání po slibném úvodu už není schopen nastolený parodický klíč dál rozvíjet a text O krásné Vasilise spojuje jednotlivé motivy ruských pohádek způsobem, jejž ve výsledku nelze označit než jako „dějový guláš".

Za příznačné také považuji, že celkem u tří z devíti inscenací byly vzneseny vcelku oprávněné pochyby o tom, zda se na Popelce ocitly správně. Inscenace O krásné Vasilise krom své problematické úrovně je opravňovala především výrazným zapojením malých dětí do jevištního dění. Kladla otázku, zda neměla být směřována spíše na přehlídky jiné. Naplno pak tyto pochyby zazněly u inscenace Dudáci a vlčí hlavy, která těmito prostředky (na bázi jevištního rozehrávání literárního textu, aniž je tento transformován v plnohodnotný dramatický tvar), pracuje zcela přiznaně. V kontextu např. náchodské Prima sezóny by se vyjímala mnohem patřičněji. (Subjektivně ovšem zároveň přiznávám, že tato inscenace na mě, přes mnohé problémy, silně zapůsobila zejména až nakažlivou energií mladých aktérů, jejichž mluvní i pohybová zdatnost, společně s promyšleným pedagogickým vedením, které je z inscenace zřejmé, pro mě představovala z celé Popelky jeden z největších příslibů do budoucnosti.) Konečně Král k sežrání už zvoleným žánrem parodie, ironicky konfrontující tradiční pohádkové rekvizity s naší současností, svou účast na festivalu divadla pro děti zpochybňoval, neboť tento žánr mívá zpravidla u dětského publika pramalý ohlas (což reflexe obou dětských skupin v Rakovníku jen potvrdily).

Zásadním dramaturgickým postřehem, který jsem si z přehlídky odnesl, byla u dětského publika nepříliš velká

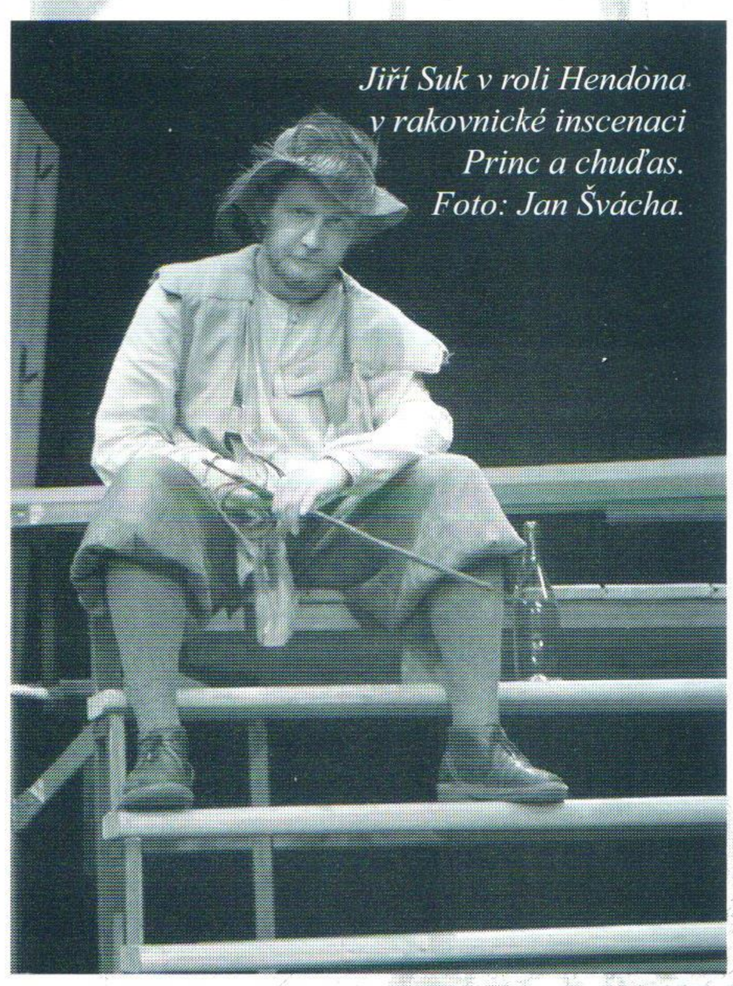

Jiří Suk v roli Hendòna v rakovnické inscenaci Princ a chuďas. Foto: Jan Švácha.

Divadlo Alfa Plzeň / Iva Peřinová: Jeminkote, Psohlavci. Foto: M. Strotzer.

Divadlo Drak Hradec Králové
W. Shakespeare: Hamlet
Foto: Jan Švácha

Vojta Vrtek
v představení
O kouzelné kuličce
Foto: Jan Švácha

obliba tzv. pohádkových pásem (tj. tři či čtyři krátké pohádkové příběhy, spojené vnějším vypravěčským rámcem, využívající namnoze prvků přímého oslovování publika či zapojování dětí do hry). Na přehlídce přitom žánrově výrazně převažovala (Písničky z pošťákovy mošničky, Tulácké pohádky, Pohádky pro myšky, v zásadě i Dudáci a vlčí hlavy). Způsobem, kterým lze dětského diváka oslovit nejúčinněji, zůstává zřejmě jasný a ucelený příběh, odehrávající se zřetelně za „čtvrtou stěnou" (a nenutící tím děti k otevřenému projevení se) a umožňující mu emoční identifikaci s postavami a jejich problémy. (V hodnocení dětských rozborových seminářů také výrazně nejlépe „dopadly" ty inscenace, které bez ohledu na své problémy tato kritéria splňovaly – Kouzelný štětec a oba Princové a chuďasové.)

Skeptické shrnutí

Ze vzorku zhlédnutých představení a z jeho konfrontace s tím, co mohu každoročně vidět např. na Jiráskově Hronově, mi oblast divadla pro děti hraného dospělými vychází jako bezkonkurenčně nejkonzervativnější část českého amatérského divadla. Nejméně se v něm projevuje to, co by mělo být jádrem činnosti špičkových amatérských souborů – hledání nezvyklého a osobitého postoje ke skutečnosti i k divadlu, který není svázán omezeními profesionálního provozu a není jen navyklou řemeslnou machou. Na letošní Popelce jsem se ovšem ke své lítosti často setkával spíše s množstvím přejatých klišé a vyprázdněných konvencí – snůška rutinních postupů „velkého muzikálu" v přerovském Princi a chuďasovi, recyklace poetiky televizních Zpívánek v Písničkách z pošťákovy mošničky, styl „výpravné kostýmní pohádky z 19. století" v Kouzelném štětci atd. Jako by byla oblast divadla pro děti považována za místo, kde svébytné, nekopírující tvořivosti není zapotřebí a kde ji ani dětské publikum nevyžaduje, neboť mu stačí „tak nějak" odvyprávět pohádku. Vynikající představení plzeňské Alfy Jeminkote, psohlavci dokazovalo svou mimořádnou invenčností ve všech složkách inscenace od textu po herecké výkony, že pravý opak je pravdou.

Rozmlžený výhled do budoucna s lehce optimistickým přídechem

Chápu všechny, kteří by v předchozích řádcích nacházeli až apokalyptický tón. Nechci se hájit tím, že jako mladý rozhněvaný porotce na něj mám právo. Je pravda, že má pozornost byla upřena především k jevům negativním a neuspokojujícím. Spěchám však dodat, že rakovnická Popelka je dle mého soudu výtečně zorganizovanou, v příjemném prostředí se odehrávající přehlídkou, s promyšleným systémem hodnocení inscenací. Každý rok přitahuje velké množství divadelně poučeného publika, které má zájem divadlo pro děti re ektovat a diskutovat o něm (v tomto smyslu mě naplnila optimismem zejména závěrečná diskuze o představení Hamlet divadla Drak). Přehlídkou, která má všechny předpoklady být exkluzivní výkladní skříní amatérského divadla pro děti v Čechách. Myslím si, že jí i dokonce je. Řada jejích letošních představení, navozující menší či větší pochyby o tom, zda jsou kvalitativně skutečně na úrovni národní přehlídky, vzbuzuje ovšem otázku, zda je do ní co dát.

Jan Šotkovský

Malá scéna ZUŠ Zlín
Martin Dominik Polínek:
O krásné Vasilise a třech kouzelnicích
Foto: Jan Švácha

JAK SE PÍŠE DIVADLO?

K VÝSLEDKŮM AUTORSKÉ SOUTĚŽE OŘÍŠKY PRO POPELKU

Uzavíráme třetí ročník soutěže divadelních her, určených dětskému obecenstvu – vešla ve známost pod názvem **Oříšky pro Popelku.** Uzavíráme ho s pocity smíšenými, tedy se stejnými, s jakými jsme uzavírali ročník předešlý i ten první. Přirozeně, těch pár let je doba příliš krátká, aby se mohl projevit výraznější posun.

Už potřetí nebyla udělena hlavní první cena. Začíná se cenou druhou, přidělovanou tomu nejlepšímu ze soutěžních textů. Možná se zeptáte, co tedy chceme, jestli snad nečekáme na Shakespeara. Ne tak docela – ale přáli bychom si jednou dostat do ruky dílo dramatika, který samostatně a do hloubky přemýšlí o vztazích mezi lidmi, vůbec o světě, a má dostatek talentu a dostatek pochopení pro radosti i bolesti dětství, aby pro svůj subjektivní prožitek a pocit doby našel objektizovaný scénický obraz, pro děti snadno čitelný, koncentrovaný, stylově čistý a celistvý divadelní tvar. Až se takový text objeví, slibujeme, že první cena bude udělena.

Že **Pohádka o vzdělaných vosách čili Vosárna *Petra Lněničky*** je ze soutěžních textů nejlepší, bylo jasné hned při prvním čtení – originální příběh „ze života hmyzu“, barvitá, hravá, skrz naskrz divadelní fantazie, mnoho možností, jak dynamicky rozhýbat jeviště. A něco navíc: jak si tu autor posbíral informace o hmyzu, hlavně kdo se kým živí a komu je sám potravou, vloudilo se mu – možná bezděčně – do taškařice vážné téma ustavičného ohrožení, boje o přežití, tvrdě zákonitého koloběhu rození a umírání všeho živého. Toto téma ovšem bohužel není v textu pro inscenátory závazně zakódováno, může se přehlédnout, a tak promarnit vzácnou šanci dát konečně jednou dětem něco víc než sice pohlednou, ale bezobsažnou legrácku. Velice bych si přála, aby tuto hru uvedl do života opravdu schopný režisér, který by usoudil, že je jí pro malé děti škoda, nedal se ukolébat jejím lehkonohým komediálním povrchem a dokázal by na scéně zorganizovat (prostřednictvím vystupňovaného napětí herců, aranžmá, změnami rytmu, světla) okamžiky jakéhosi ledového závanu, letmé, ale výrazné průhledy na černé pozadí barvitého hemžení. Starším dětem by tak předal drsnou, nesentimentální, zato pravdivou zprávu o přírodě, jíž jsme součástí.

Nominálně třetí cenu obdržela pohádková veselohra, ne-li přímo muzikál **Heleny Němcové a Václava Vedrala Matěj a čarodějnice.** Originalitou se chlubit nemůže, čarodějnice jsou už dlouho v módě. Ale čerstvá várka dětí jich ještě nemá po krk jako našinec, takže to je v pořádku. Tím spíš, že teenegerovská čarodějnická škola a příběh „polidšťování“ je svěží, viděný i cítěný skutečně divadelně, udržuje míru, má logiku až na příliš strmý závěr a nenásilnou spojitost s pocity i sny dnešních děvčat. S klidným svědomím tedy přejeme této komedii šťastnou cestu po amatérských jevištích. Nepochybujeme, že se bude hrát už jen proto, že je v ní pět vděčných ženských rolí a jen dvě mužské.

Kdyby se udělovaly opravdu tři ceny, bronzovou medaili by pravděpodobně obdržela hra ***Stanislava Tomka*** **O potrestaném králi.** Nápadně se liší od všech ostatních, je to zvláštní příběh o králi, který chtěl rozšířit svou říši prostřednictvím sňatků svých dvou synů. Když ho neposlechnou, rozhodne se prosadit svou vůli za každou cenu, i přes mrtvoly. Doslova připraví vraždu nežádoucích nevěst, otrávené poháry jsou však osudnou náhodou podány jeho synům. Protože se král upřímně kaje, kořenářka vrátí mladíkům život. Příběh je sevřený celek bez odboček, bez žertíků i bez psychologizování. Král své pocity a úmysly prozrazuje v samomluvách, situace jsou jasně ohraničeny a řešeny co nejjednodušeji, děj má spád. Brzdí ho však postava královny – je matná, vypadá, že přišla z jiné – a horší – hry. Hra je zřejmě určena živým hercům, ale nemohu se zbavit dojmu, že by v mnohém víc slušela loutkám. Příběhem totiž silně prosvítá staroloutkářský moritát. Je to jeho styl „neprožívání", ale jen jakoby odosobněného předvádění chmurných dějů, vyloupaných z klasické dramatiky, je to jeho primitivní, ale účinná divadelnost. Ale ať už na živo, nebo dřevěně: žánr nesnese smírný závěr. Jakmile jednou příběh zakopne o plánovanou vraždu, neodpouští se to. Král se nemůže vrátit k synům, natož do funkce. Na začátku mocný vladař, na konci bezmocný vyděděnec – klasický dramatický oblouk, který nám odkázal už Sofokles, musí být dodržen.

Zbývá devět textů už méně zajímavých, které se nedokázaly vyhnout nástrahám letitých klišé dětské dramatiky a televizních vzorů. Mezi nimi je jedna životopisná hra, jedna současná civilní konverzačka, tři dramatizace pohádek, čtyři volná zpracování různých pohádkových motivů. V pěti hrách z této devítky se zpívá – někde málo, někde až moc.

Mám po ruce své kritické poznámky k hodnocení druhého ročníku v heslech: Absence hrdiny. Zahlcenost písničkami. Slovní balast. Televizace. Všechno to platí nadále, ostatně některé texty určitě nejsou úplně nové, některý se možná už i zahrál. V tom případě ovšem si můžeme svá dramaturgická moudra dát za klobouk – kdo by se vracel ke hře už jednou dětmi odtleskané?

Nepřítomnost hrdiny je nejzávažnější. Živý obraz pozitivního, činorodého a statečného člověka, který prostě nemůže lhostejně přejít kolem neštěstí, zla, nespravedlnosti, by byl asi to nejcennější, co může divadlo dětem dát. A co jim vytrvale nedává. Nejčastějším útvarem dětské dramatiky jsou ony hry „na motivy". A v jejich čím dál tím chladnokrevnějších příbězích takový hrdina prostě nemůže vyrůst. **Král na housle hrál** ***Václava Dragouna*** je kultivovaně napsaný naprosto nevzrušivý příběh. Princezna – hodná dcera se vydá do pekla, aby vydobyla zpět smlouvu, kterou její otec – král uzavřel s čertem, protože se chtěl rychle stát slavným houslistou. Nemusí překonávat žádné překážky, jenom únavu, nemusí nic zvláštního vykonat, klíč od pekla dostane od kořenářky hladce, peklo samo je instituce korektní jako švýcarská banka, omyl uzná, smlouvu vrátí. To je vše – co by tu dělal činorodý hrdina?

Trochu nadějí na hrdinu poskytují dramatizace pohádek. Jenže v tomto ohledu má letošní ročník smůlu: ze tří dramatizací se dvě vyznačují krajně nešťastnou volbou předloh. Příběh pohádky **Tři zlí kmotři** ***Zuzany Neuvirtové*** je doslova přilepený, ber kde ber, na model, v padesátých letech minulého století závazný pro pionýrské hry. Je tam všechno: harmonický kolektiv vesnice, vzorně pracovité děti a nezapojení narušitelé harmonie, neurvalí a lakomí kmotři. Všichni se jich bojí, nápravy se musí ujmout nesnesitelně vzorný a vševědoucí Jiřík. Statečně si nechá nejdřív vynadat, a pak něčím, co by se dalo nazvat psychologickou intrikou, obrátí zlé kmotry v hodné, ke všem lidem slušně se chovající, vstřícné kmotříčky. Udělá to rychle, aby mohlo být celé poslední dějství věnováno čiré radosti nad tím, že harmonii už nic neruší, všichni jsou zapojeni. Jiřík k tomu skromně podotýká, že se mu jeho záslužný čin povedl proto, že nemyslí jen hlavou, ale i srdcem. Takže aby bylo jasno: tahle vykopávka kladného hrdiny není to, co máme dnes na mysli.

Klasické kouzelné pohádky činorodé pozitivní hrdiny mívají, ovšem ne všechny. **Jak Jaromil k štěstí přišel** je ze všech pohádek Boženy Němcové snad vůbec nejméně vhodná. Němcová se tu ponořila do vylíčení krás přírody utěšitelky a léčitelky, Jaromilův příběh slouží jenom tomu, aby mohla být síla přírody nějak konkretizována. Sám o sobě je mdlý, bezkon iktní, zkrátka – paní Božena promine – nanicovatý. V pasivním divadelním přepisu ***Boženy Šimkové*** to samozřejmě zvlášť vynikne. Možnost získat hrdinu, kterému by děti mohly fandit, tu byla zmařena už předem.

Když už jsem u toho Jaromila, přejděme k dalšímu bodu: zahlcenost písničkami. Představení této pohádky by mělo začít tak, že na scénu vstoupí Jaromil, dělá, že kropí kytky a zpívá: ve čtrnácti čtyřveršových slokách proložených vždy dvouveršovým refrénem, něžně vyjmenovává řadu známých i méně známých květinek. Už v polovině by se i způsobné holčičky začaly na sedadlech vrtět, o klucích nemluvě, a jejich dospělí průvodci by všemi silami potlačovali nutkání hodně nahlas zaúpět „dost!" Věřte mi, prosím, žádná písnička nemá právo plýtvat drahocenným dramatickým časem, vždycky se to vymstí. Ve hře ***Heleny Němcové a Václava Vedrala*** **Ztracená písnička** má ústřední duet 34 vydatných poetizujících veršů. Uvážíme-li, že například slavná árie Rusalky se spokojí s deseti, budou ti dva mladí lidé na scéně stát a zpívat třikrát déle, a celou tu dobu budou děti v hledišti netrpělivě čekat, co se bude dít dál. Pro ty, kdo hodlají proplétat svá díla písničkami, bych měla jednu radu: všimněte si bedlivě

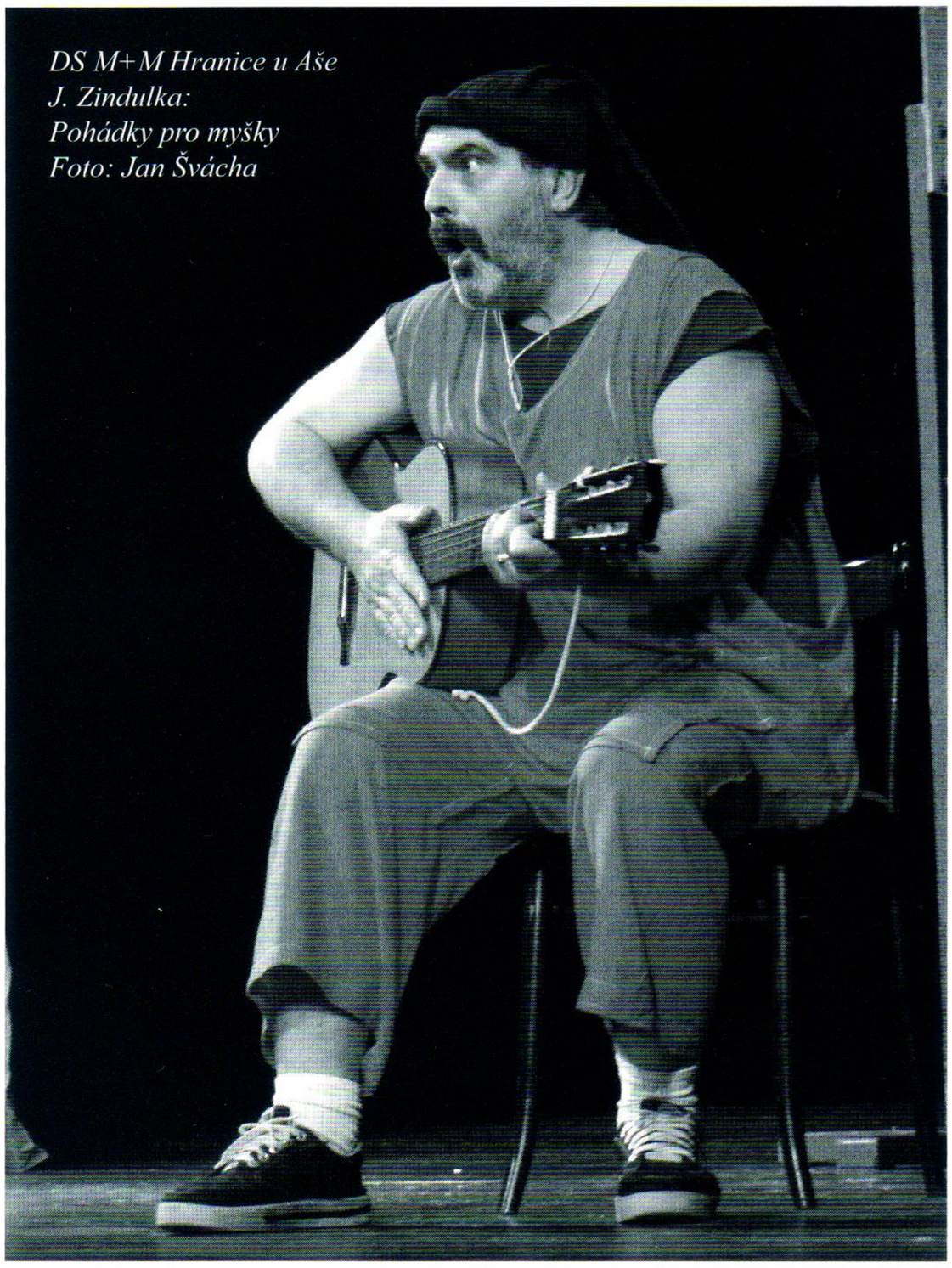

DS M+M Hranice u Aše
J. Zindulka:
Pohádky pro myšky
Foto: Jan Švácha

vytříbeného smyslu pro rozměr, jaký projevovali anonymní textaři písní lidových. V té ztracené písničce je ještě jeden problém: vždy věcné děti by určitě odhalily nedomyšlenost postavy Aničky jako ztělesnění, symbolu písničky. Když je zakletá, lidé si nemohou zazpívat. Ale pořád si mohou pustit cédečko s orchestrálkou nebo jít na operu – árie není písnička – a radovat se ze života dál. Aby se mohla ztratit písnička, musela by se ztratit hudba vůbec, jenže o tom tu není vůbec řeč. A ještě něco: opravdu veselé písničky opěvují třeba žlutou ponorku nebo kotě v botě, a ne jen stále dokola krásný vzhled na ten boží svět.

Další neduh, společný už třem ročníkům, se dá parafrázovat s Hamletem: „Na co se koukáš, mé dítě?" „Na slova, slova, slova…" Hříčka ***Zuzany Neuvirtové*** **Ztratila se Merfínka** je určena malým dětem a jako s interprety počítá s dětským souborem. Jde o to, že lesem chodí holčička, pláče a volá Merfínku. Skřítkům je jí líto, myslí, že ztratila panenku, proto ji v hračkářství opatří novou. Jenže se ukáže, že Merfínka je kotě, které se mezitím vrátilo z toulky domů. Holčička se ovšem ujme i nové panenky. Tenhle příběh má rozměr anekdoty. Kdyby děti z vyspělého souboru měly uloženo ztvárnit ho samostatně, se svou schopností jít vždycky přímo k jádru té které situace a řešit ji bez váhání, budou s příběhem hotovy za patnáct minut. Dalších pět si schovají pro mimoslovní gagy, různé rušičky, pro hru. Jenže v našem případě by musely ještě nejmíň hodinu kolem těch základních situací více či méně roztomile konverzovat. Děti v hledišti se, na rozdíl od dospělých, nad dětmi na jevišti nijak nedojímají, roztomilost neoceňují, spíš naopak, a jestli se režisérovi nepodaří statické scény rozhýbat, budou se nudit.

Zajímavé je, že nám tentokrát zmizely loutky. První ročník byl přísně omezen jen na hry pro živé herce, pochopitelně, protože v této oblasti tlačí střevíček vůbec nejvíc. V druhé bylo toto omezení zrušeno. V šesti z patnácti textů byla výpomoc loutek buď přímo přiznaná, nebo alespoň skrytě předpokládaná. Lituji, že se letos nedostavily – ony totiž opravdu těm živým pomáhají odpíchnout příběhy od země do nadreálné, fantazijní scénické roviny. Kdoví, možná že právě ony způsobily, že se minulý ročník zdá přes všechny své propady jaksi divadelně šťavnatější než ten letošní

Z devíti „neoceněných" textů jen dva prozrazují vědomí, že divadlo není totožné s televizí, přesto že tu i tam hrají herci a mluví se o inscenacích. **Když zakokrhal kohout** ***Jany Havlatové*** je scénická ilustrace prozaického vyprávění, což je legitimní divadelní útvar. Prostinký příběh čerpá z perníkářského folkloru Pardubicka. Ve své naivitě by mohl mít půvab, kdyby do něj dvě prodavačky, kmotry, kronikářsky rozvláčné a trochu pomaleji myslící, tolik nezasahovaly, a místo toho s mnohem stručnějším komentářem ho režírovaly jako divadlo na divadle. Také muzikálová dramatizace pohádky **Tři prasátka** ***Jany Havlatové*** počítá s trojrozměrnou scénou, čilým pohybem a bezprostředním kontaktem s obecenstvem. Mladý svižný soubor by tak mohl malé děti potěšit, musel by však překonat tři překážky. První je těžkopádná a dlouhá expozice, druhá pojetí Knižíka, protože jestli něco v dnešní době nechceme, je to rovnítko mezi zálibou v četbě a leností. A třetí je vyřešení kostýmu a charakteristického chování. Je to důležité – byla jsem před lety svědkem zmatku těch malých, kterým nejvíce vrtalo hlavou, proč si říkají prasátka.

Konverzační hra ***Josefa Tejkla*** **Ježíšek a všetečný Kuba** se do soutěže divadelních her dostala patrně omylem. Není divadelní, ale skrz naskrz televizní, technicky i po duchu, a není pro děti, ale jen o dětech. Je zběhle, zkušeně napsaná, Kubovy otázky i jeho dedukce jsou leckdy vtipné, ale to mohou ocenit jen dospělí, Kubovi vrstevníci by je brali vážně. Stejně nebudou mít příležitost setkat se s Kubou na jevišti. Charakter látky nepřipouští větší stylizaci, nic nejde řešit náznakem, vyžaduje se nejrealističtější reál obytné kuchyně s jídelním koutem. Ale moderní scénografie, i ta amatérská, už dávno odmítá něčím takovým znešvařovat prkna, co znamenají svět. Pro titulní roli se požaduje 5-7leté dítě. Přehlédla se maličkost, totiž že divadelní představení se hraje v jednom zátahu. Kde se najde 5-7leté dítě, které dokáže jistě víc než hodinu nepřetržitě vést v tempu břitkou konverzačku, skotačit v intencích režijního aranžmá – a nezměnit se v politováníhodně unavenou cvičenou opičku k nekoukání. Také tatínkovy vtípky, maminčino brblání na mužské, erotické škádlení, ironické podtexty mají typický pokojový rozměr. Na divadelní scéně, v prostoru větším, svobodnějším a univerzálnějším by působily příliš titěrně.

Zbývá ještě hra ***Petra Železného a Marka Ducháčka*** **Jen abych si nezlámal křídla**. Je to pokus přiblížit prostřednictvím dramatizovaného životopisu zapomínaného skladatele Viléma Blodka. Znalectví i oddanost jeho dílu je z textu patrná, bohužel však to nestačí. Blodek byl uznávaný flétnový virtuos a zřejmě značný talent skladatelský, zemřel však dřív, než mohl dozrát a vystoupit ze Smetanova stínu. Je to smutné, ale není to drama. Tohle zní možná drsně, ale zákony dramatična jsou opravdu nesmlouvavé. V tomto životopise tak, jak je podán, nic nenasvědčuje tomu, že duševní nemoc, která ho zabila, vznikla jako následek nesnesitelných tlaků. I když si představíme, že by tu mohla pomoci hudba, že by se výklady o historii flétny daly zkrátit a výlevy o tvůrčích mukách odpatetizovat, na podstatě to nic nezmění. Památku Viléma Blodka by nuda neoživila, ale poškodila.

Vše je sečteno a podtrženo a ejhle! Ukazuje se, že poměr zisků a ztrát je úplně stejný jako byl v obou předchozích ročnících a jaký pravděpodobně bude i v tom příštím. Anebo možná, kdoví, objeví se přece jen víc těch vzácných, kteří vědí, jak se píše divadlo, a třeba bude udělena i první cena.

Alena Urbanová

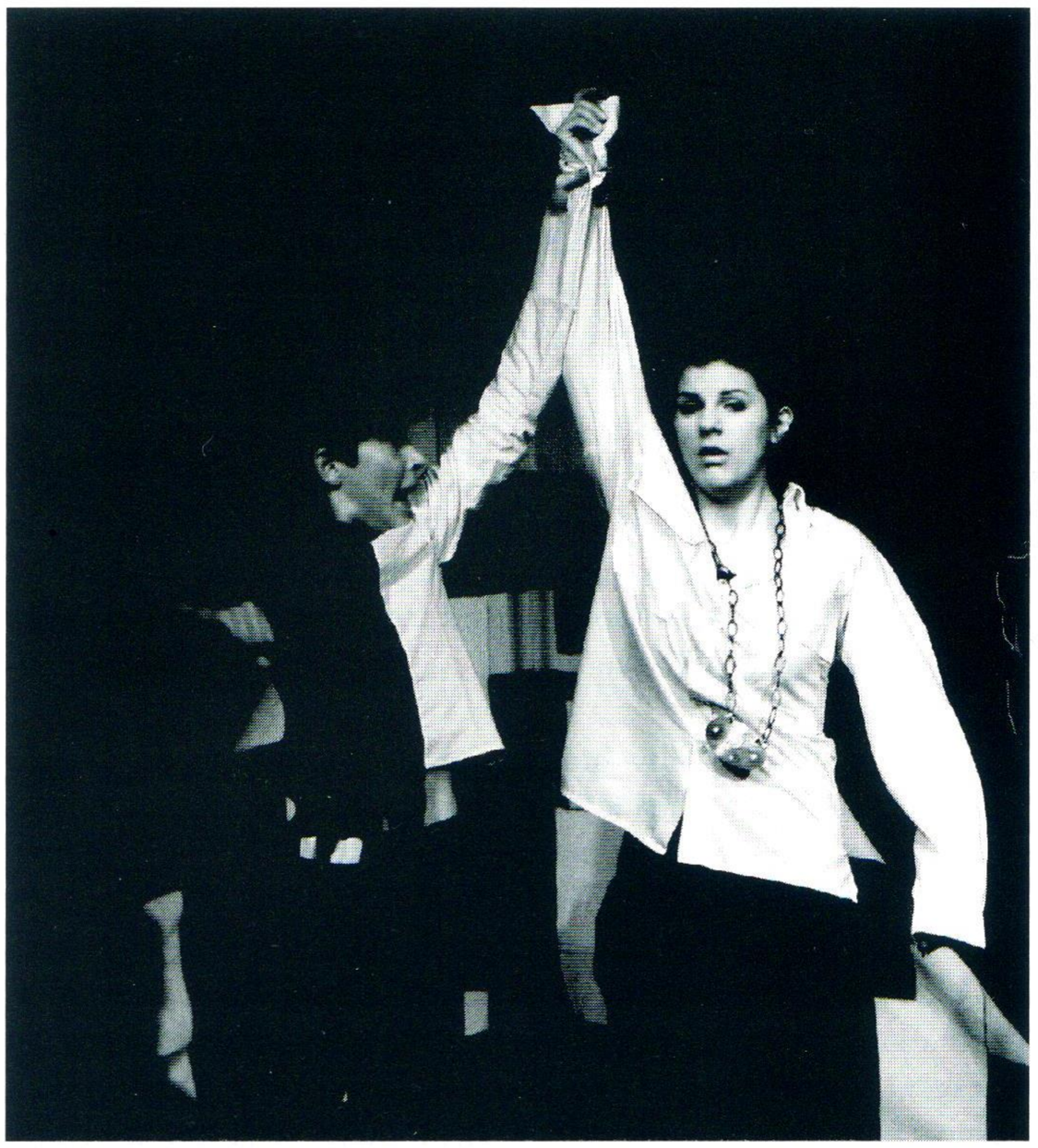

Divadlo Dostavník Přerov / P. Dostál a R. Pogoda: Princ a chuďas. Foto: Milan Strotzer.

KRAKONOŠŮV DIVADELNÍ PODZIM JAKO PŘEHLÍDKA KOMEDIÁLNÍ ZÁBAVY

Jen velmi letmý pohled a velice snadný matematický úkon potvrdí, že Krakonošův divadelní podzim 2004 (XXXV. národní přehlídka venkovských divadelních souborů) ve Vysokém nad Jizerou byl v podstatě přehlídkou komediální zábavy. Z devíti soutěžních představení se jich osm pohybovalo v různých polohách a podobách tohoto „základního dramatického žánru, to jest literární předlohy“ nebo zvolilo komediální divadelní prostředky, aby určitý žánr slovesnosti posunulo do komediální roviny. Jak to učinila inscenace souboru **Doveda ze Sloupnice** v režii Markéty Světlíkové. Jmenuje se **Král k sežrání** a jejím východiskem je pohádka o zlaté rybce, jako autor je uváděn ***Štěpán Jelínek*** a v programu se píše, že text „vytvořili členové studentského ochotnického spolku, ale my („dovedové“ ze Sloupnice –J.C.) se jej téměř nedržíme“. Není důvod tomu nevěřit. Markéta Světlíková – jak ji už dost dlouho znám – není totiž ani tak režisérka-interpretátorka, ale především iniciátorka divadelní aktivity, v níž text je odrazovým můstkem k tomu, aby se rozvíjela kreativita herců. Tak se prakticky vždycky dostává ke zcela jiným žánrovým a druhovým rovinám, než těm, na nichž spočívají texty, o něž se na počátku opírá. Proto poměřována principy a cíli interpretačního divadla zavdává většinou důvod k poměrně velké nespokojenosti, přesto, že jí o interpretaci vskutku nejde. Také Král k sežrání byl ve Vysokém nazírán jako pohádka pro děti, a proto kritizován za mnohé, čím se na tomto žánru prohřešil. Zatímco smysl představení je změnit žánr pohádky divadelním provedením a *pobavit* diváky každého věku. Jistě – na rozdíl od Miletína, kde jsem tuto inscenaci viděl na jaře 2004 poprvé - se ve Vysokém důraz přesunul na vyprávění známého pohádkového příběhu, takže sama inscenace si přivolávala tento zorný úhel, v němž některé skoky fabule, motivy i motivace jednání postav se stávají nelogickými, nezdůvodněnými a vyvolávají nejasnosti. Ale i tak si myslím, že tato inscenace je cenná snahou vytvořit komediálnost a zábavu z vnitřních zdrojů herecké kreativity, a to není u venkovských souborů příliš obvyklé.

Ve Vysokém byla ještě jedna inscenace téhož rodu. **Symposion z Třebechovic pod Orebem** – stejně jako soubor ze Sloupnice, nováček na přehlídce venkovských divadelních souborů – si s chutí a s pocitem radosti ze hry zařádil v ***Goldoniho*** **Treperendách**. Rudolf Faltejsek jako režisér se pro inspiraci obrátil ke commedii dell´arte: ke stylizované pestrosti a barevnosti jejich kostýmů i scény v invenčním návrhu Lenky Faltové, k hereckým postavám - typům, které dovolují a vyžadují komediální nadsázku a hravost. Hraje se svižně, temperamentně, s vkusem, nápaditě; situace jsou přesně a přehledně uspořádány. V tomto lehkonohém provedení uniknou některé motivace jednání, jež by určitě některé postavy prohloubily a rozvinuly a rovněž zvýraznily téma pomluvy jako značně nebezpečné záležitosti. Ale opět nejde tolik o interpretaci textu, leč hlavně o příležitost inspirovat tímto druhem divadelnosti zábavnost vyvěrající z tvořivého využití všech jevištních prostředků. Např. hudba tu má být k lehkosti a svižnosti herecké hravosti vážným kontrastem, i když ve Vysokém bohužel nešťastným umístěním pod jevištěm nabyla koncertní charakter a přestala být živou součástí jevištního dění. Ale pořád to bylo příjemně zábavné představení s několika nadprůměrnými hereckými výkony, které na konec vyslovilo i naučení, že když chce člověk žít šťastně, nemá dělat klepy a má se od nich držet daleko. Není to velké téma, ale přec jen úsměvům nad těmi ženskými klevetami dodává jakousi morálku příběhu.

To už jiná představení a jiné příběhy, které jsme ve Vysokém zhlédli, neměly. Aby bylo hned na začátku této části článku zcela jasno: vůbec si nemyslím, že každé představení musí sdělovat myšlenku, ideu a chcete-li téma, tím méně komedie. Přesto však, protože Vysoké nad Jizerou 2004 bylo tou „komediální přehlídkou“, si nemohu odpustit jistou poznámku na okraj, byť okrajová úplně není. Všichni se asi shodneme na tom, že volba komediálního žánru jako záruky zábavy – třebaže ta záruka není zdaleka jistotou, že se divák bude bavit - je vyvolávána snahou získat a udržet diváky. Jenže: zábava a zábavnost je dnes jedním ze základních znaků doby a skrývají se v ní některá nebezpečí, která mohou i divadlo učinit „výrobcem“ bezduchosti s jediným cílem: zajistit divácký úspěch za každou cenu. Nemám pocit, že by se něco takového na letošním Krakonošově podzimu objevilo. Chtěl jsem jen upozornit na to, že kdyby venkovské divadlo zesilovalo trvale svou

DS Doveda Sloupnice / Štěpán Jelínek: Král k sežrání. Foto: Ivo Mičkal.

DS Symposion Třebechovice pod Orebem / Carlo Goldoni: Treperendy. Foto: Ivo Mičkal.

Scéna Libochovice
L. Stroupežnický:
Naši furianti
Foto: I. Mičkal

Scéna Libochovice
L. Stroupežnický:
Naši furianti
Foto: I. Mičkal

tendenci ke komediální zábavnosti, jež se XXXV. přehlídce projevila výrazně, mohlo by nepozorovaně a možná i bezděčně zabřednout do této bažiny, kde smysl divadla je měřen návštěvností, reprízovostí a chcete-li i prodejností představení, jako schopností nabízet divadlo jako zboží a docilovat po něm velké poptávky.

Proto jsem také přes všechny problémy a nedostatky ocenil a oceňuji představení Sloupna a Třebechovic, která tuto zábavnost hledala na poli samostatné, ryze divadelní kreativity. Přiznám se ovšem, že hlavní příčinou toho „okrajového" zamýšlení bylo představení ***Stroupežnického*** **Našich furiantů DS Scény z Libochovic.** Kdybych měl říci, jak hostující režisér Jaroslav Kodeš interpretoval Stroupežnického text, pak musím odpovědět, že nevím. Zajisté, že základní organizace situací jako sled událostí v tomto představení existuje, stejně jako jsou s jistou logikou a v jistém pořádku prezentovány všechny postavy. Ale nevzniká žádné sjednocení, jež by se pokusilo interpretací objevit a vyjevit svůj smysl textu. A přece tu zřetelný smysl je. To představení vzniklo ke znovuotevření divadla v Libochovicích po deseti letech; je to jakási „lidová divadelní slavnost" se čtyřiceti lidmi na jevišti – včetně živé kapely – vyzařující radost z této události, již sdílejí všichni na jevišti a předávají ji jako pocit, náladu do hlediště. Dostávám se k problému, o němž jsem psal už v souvislosti s některými představeními Jiráskova Hronova (článek Jak jsme neslezli K2 v minulém čísle AS). Je to chápaní divadla především jako média, prostředku komunikace mezi jevištěm a hledištěm, kdy představení jako komunikační akt má na prvém místě uskutečnit společné *sdílení* zážitků a postojů. Tahle vlastnost je v divadle uložena od nepaměti, je součástí jeho komunikace mezi hledištěm a jevištěm. Jenže projevila-li se letos tak silně na JH – byť nejvíce jako šance zaplavit diváka prožitkem beznaděje nad hnusností doby – pak to zřejmě svědčí o prosazujícím se proudu, který se vzpírá pojetí divadla, v němž znalost divadelních konvencí a schopnost provést v co nejpřesnějším tvaru záměrně budovanou významovou výstavbu tvoří specifickou *komunikaci situací o situaci.* Ten prostřední článek, ten instrumentál situací se ruší (nebo přinejmenším vydatně omezuje) a jde o přímé a společné sdílení situace těch na jevišti s těmi v hledišti. Což se ostatně dotýká i smyslu amatérského divadla, které takto může bezprostředně přenášet výpověď o životní zkušenosti tvůrců představení k jeho divákům. A v tomto duchu nelze libochovické Naše furianty vnímat než jako komediální zábavnou výpověď o radostnosti amatérského hraní divadla.

Divadlo, zvláště komediální, ovšem vždycky v jedné své linii zajišťovalo svou životnost a přitažlivost a plnilo i poslání, jehož hlavním cílem bylo nezrušit důležitý vztah řekněme přátelský, či dokonce spojenecký, vztah mezi autorem, inscenací a obecenstvem. Což je poslání velmi vážné a hodné pečlivé pozornosti. Neboť nepochybně existuje – a na venkově se vší pravděpodobností - dost početná vrstva diváků, pro něž je toto spojenectví nezbytným předpokladem pro to, aby šli do divadla a vnímali je. Na Krakonošově podzimu 2004 se objevily tři inscenace, které toto divadlo realizovaly. Domácí **Divadelní spolek Krakonoš** tak učinil na textu ***Roberta Thomase*** **Dvojí hra.** Prvotní východisko, jako povinnost v případě tohoto divadelního jazyka respektovat žánr, jejž si autor zvolil, nebyla v tomto případě jednoduchá. Text osciluje mezi detektivkou a komedií. Hostující režisér Milan Schejbal se už s Thomasovou žánrovou „dvojí hrou" potkal v Divadle ABC a ví, že převahu musí mít komedie i to, jak ji za intervence detektivního žánru do děje udělat nejenom skrze situace, ale také – a to především - skrze herce.

Krakonoš Vysoké n. J.
R. Thomas: Dvojí hra
Foto: I. Mičkal

DS Eduarda Vojana Brněnec
Ray Cooney: 1+1=3. Foto: Ivo Mičkal.

Ostatně – v žánru komedie (a komediálního typu divadla) musí maximálně fungovat fatická funkce, skrze niž herci navazují kontakt s divákem, jehož nesmějí ani na chvíli nechat oddechnout a vychladnout. V tom smíšeném komediálně-detektivním žánru je to velmi obtížné, protože detektivka vyžaduje na jevišti vždycky pravděpodobnou seriózност situací. Ale Jiří Pošepný ve své dvojroli najde především pro „předstíraného, fiktivního" bratra Michala vynikající věrohodnou podobu jednání, jíž otevírá rovněž komickou stránku „detektivního" příběhu a získává si přízeň diváka. Znamenitě mu sekundovala Lucie Nesvadbová, jež našla způsob jak nadsazovat, zvětšovat řadu projevů, v níž si hraje na upřímnou, oddanou a romanticky zamilovanou prostou komornou a tak naznačovat, že je to falešné a předstírané, a ještě navíc jemně ironizovat až parodovat ten podivně pomíchaný žánr Thomasova textu.

DS Eduarda Vojana z Brněnce měl, pokud jde o žánr textu, daleko lehčí

DS Krakonoš Vysoké nad Jizerou / Robert Thomas: Dvojí hra. Foto: I. Mičkal.

pozici. **1+1=3 (Jeden a jedna rovná se tři)** ***Raye Cooneye*** je v zásadě fraška (vznešeněji se dá pojmenovat jako crazzy komedie) a jejími osvědčenými postupy stupňuje absurditu situace taxikáře, na něhož prasklo, že žije ve dvou manželstvích. Nezničitelná fraška vystrkuje v tomto textu stále růžky a vyvolává jednoduše elementární smích tím, že staví všechny postavy do okolností, v nichž jednají naprosto nepatřičně a jeví se jako bloudi, ne-li blázni či jako hlupáci. Tomuto cíli autor podřizuje všechno, nevyhýbá se lechtivé sexuální pikantnosti a především zvratům děje i situacím, jejichž konstruovanost je velmi, velmi povrchní a zřetelně prozrazuje, že mu skutečně jde jen o jediné: zavdat příčinu ke smíchu. Inscenace to potvrdí začátkem druhé poloviny, kdy rozehraje s náramným gustem zeširoka „téma" homosexuality jako vděčný zdroj smíchu a na vlastní rozvíjení příběhu skoro zapomene. Docela chápu, že někteří diváci tento zdroj komediálnosti nahlíželi jako cosi dnes už anachronického. Fraška ovšem vždycky stavěla na tělesnosti postavy i herce. Však si také Václav Klemša vychutná svého „drahouška" Bobby Franklina v druhé polovině v této poloze s náramnou chutí. Jinak si ovšem Brněnec poradil s textem v rovině, již vyžaduje. Jednoduše a přitom velmi divadelně zvládli nutnost realizovat na jevišti dva byty bigamistického taxikáře. Dušan Blaška postavil jako scénograf jediný pokoj, jejž důmyslně a srozumitelně pojmenoval hned na počátku simultánní telefonický hovor obou manželek jako prostor, jenž zastupuje dva různé pokoje. Tak režisérka Jana Čiháková získala scénickou možnost přehledně, uspořádaně a dynamicky zveřejňovat všechny situace jako stále se zvětšující kolotoč nesmyslnosti. Hercům se v tomto kolotoči daří, dávají žánru co jeho jest spojujíce faktickou funkci s onou tělesnou dimenzí. Realizují přitažlivé komediální postupy, zachovávajíce alespoň v určité míře destrukční moc, podrývající všechny uznávané konvence a hodnoty, jež je frašce vlastní, skrze niž se divák vyrovnává s racionálností a suchopárnou strohostí některých stránek každodennosti.

DS Eduarda Vojana Brněnec / Ray Cooney: 1+1=3. Foto: Ivo Mičkal.

Komično, komedie vznikají tehdy, když jednání a chování postav se mine totálně účinkem a ukáže se jako zcela nepatřičné. **Oskar** ***Clauda Magniera*** buduje tento princip na žánru, o němž se minimálně mluví – na komedii zápletkové. Což znamená horečnaté až chorobně horlivé úsilí za každou cenu co nejdříve a nejúčinněji odstranit okolnosti, jež nějakou postavu či nějaké postavy vystavily nepříznivému až nepřátelskému tlaku a vytvořily tak naprosto nesnesitelnou situaci. V Oskarovi připadla tato funkce postavě bohatého výrobce kosmetického zboží Bertranda Barniera. Jiří Hlávka má pro tuto roli řadu předpokladů. Je výrazným razantním hercem šťavnaté komiky, která nešetří sytými komediálními akcemi a má i dostatek faktických předpokladů. Ty jsou vskutku velmi potřebné, neboť jako v každé zápletkové komedii jsou postavy jen zběžně načrtnuty a herci jim musí ve všech směrech hodně dodávat. Všechno však musí stále směřovat k jednání, jež vrší dějové zvraty jako následek až zoufalé snahy zlikvidovat příčiny neblahých okolností. Toto jádro žánru, v němž tkví jeho komediálnost jako vyobrazení nepatřičného a bláhového jednání, které nedokáže realizovat určený záměr, a čím více se jednající subjekt o to snaží, tím více se zaplétá do vlastních osidel a nedaří se mu to, inscenaci **DS Vojan z Libice nad Cidlinou** bohužel chybí. Hlávka sice uplatňuje s maximální intenzitou své robustní herectví. Mimicky, gesticky, intonačně, celkovým pohybem naplňuje každou svou akci komikou. Režisér Vondruška realizuje rovněž každou situaci se snahou najít její komické jádro. Ale všechno jsou to jednotlivosti navlékané na tenkou nitku fabule. Hlavní tah jednání zápletkové komedie chybí.

DS Vojan Libice nad Cidlinou / Claude Magnier: Oskar. Foto: Ivo Mičkal.

Něco obdobného by se dalo napsat o inscenaci ***Gogolovy*** **Ženitby Spolku divadelních ochotníků z Radnic.** Zkušení herci obdařili své postavy jasnými charakteristickými rysy, vytvořili jevištně pevné individuality. Někteří z nich – Agáta Marcely Šénové, Nenažraný Michala

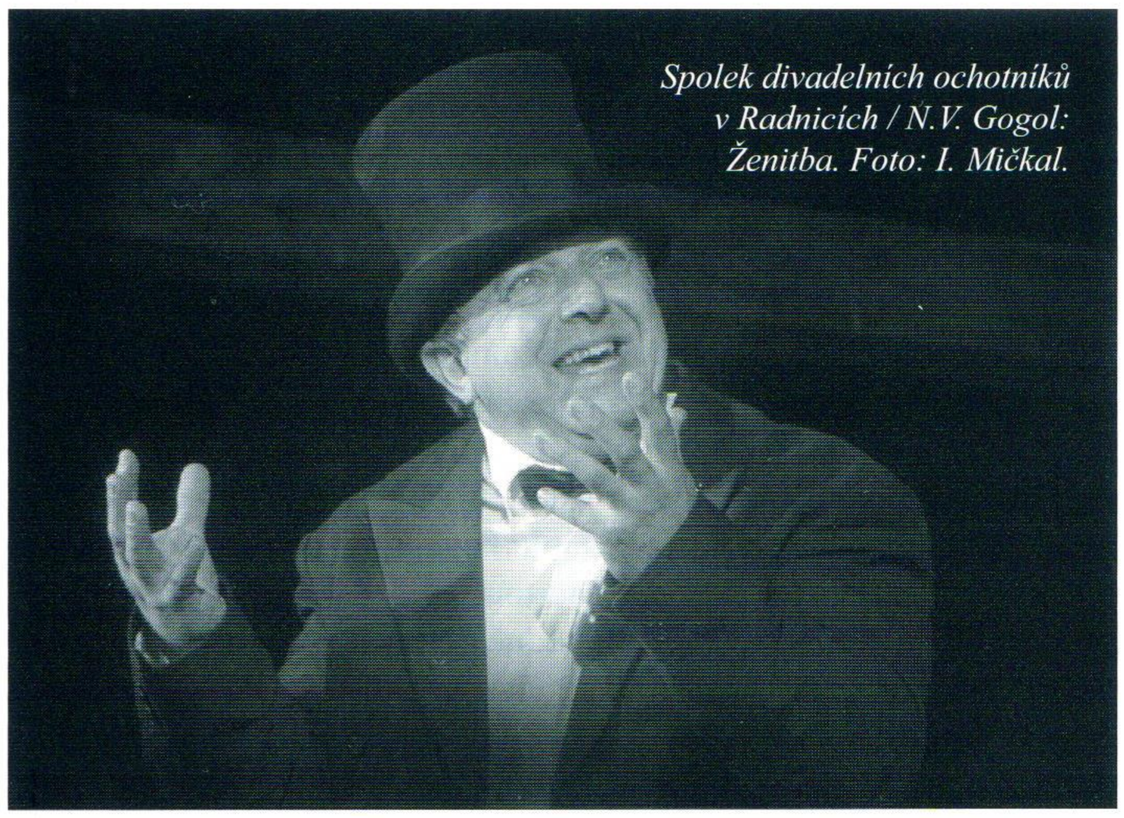

Spolek divadelních ochotníků v Radnicích / N.V. Gogol: Ženitba. Foto: I. Mičkal.

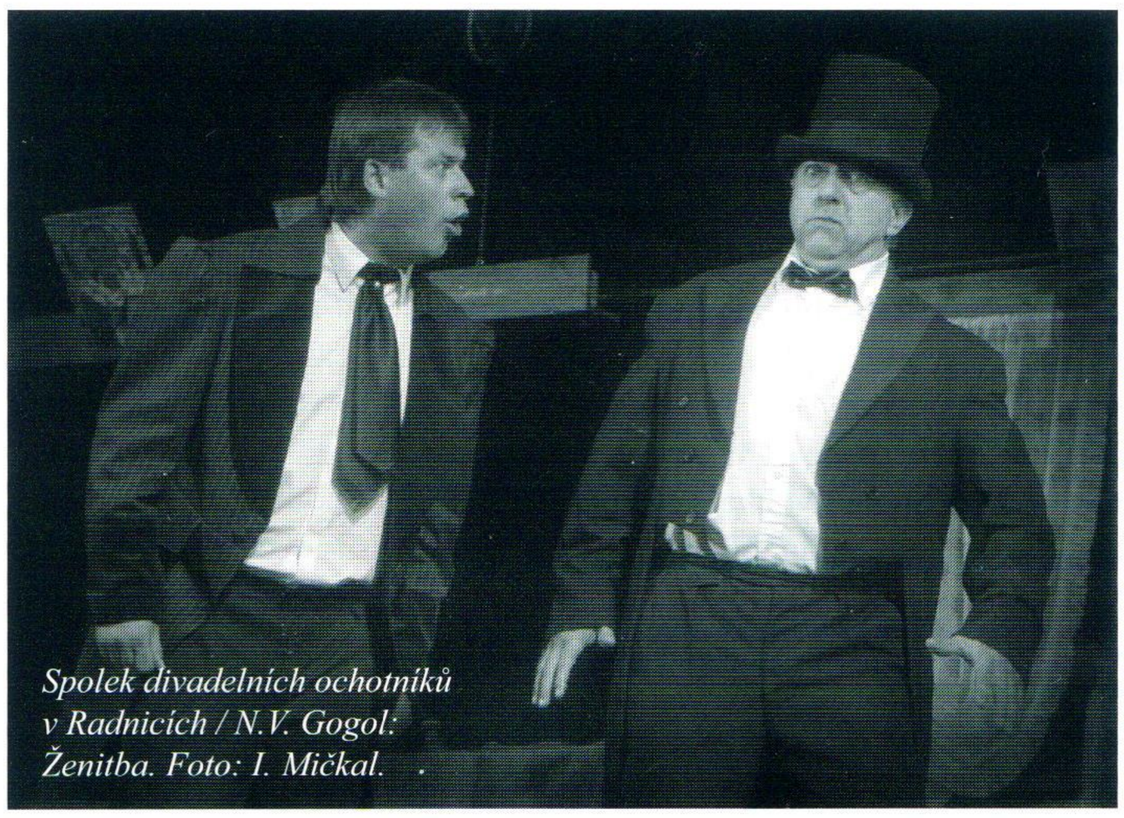

Spolek divadelních ochotníků v Radnicích / N.V. Gogol: Ženitba. Foto: I. Mičkal.

Kroce – dospěli touto cestou k zajímavému originálnímu pojetí. Situace jdou poctivě a čitelně po významech textu, jen tu a tam dochází k neobratnostem v rozmístění postav na jevišti. Na druhé straně jsou i okamžiky, v nichž se situace rozehrává na základě osobité „tematizace". Ale zase to jsou všechno jednotlivosti, jdoucí za sebou v rámci logického a racionálního pořádku, jenž vychází z textu. Neexistuje však interpretace, která by objevila jevištním tvarem jeho aktuální smysl. Je to vlastně jen rozvedená anekdota, vyprávěná nevzrušivě a šedivě.

Nicméně i tak: podíváme-li se na komediální celek Krakonošova podzimu 2004, pak se dá konstatovat, že měla solidní úroveň. Dokonce jsem se odvážil říci v závěrečném slově, že byla-li tato přehlídka založena proto, aby se pozdvihla úroveň venkovského divadla, pak svou úrovní její pětatřicátý ročník možná prokázal, že se tak stalo.

Vlastně jediné představení představovalo větší problém. A ten spočíval v druhu produkce, s níž přijel **DS Vojan z Desné.** Monology popírají samu podstatu divadla, neboť v nich nemůže dojít k interakci postav. A tak postavil-li soubor z Desné své představení nazvané **Černý pátek** na několika monolozích ***Alda Nicolaje***, vzal si příliš velké sousto, které nemohl zdolat. Neboť na monolozích prostě celovečerní představení nelze postavit, v jistém okamžiku – ať už je úroveň a kvalita jednotlivých monologických vystoupení jakákoliv – nastupuje monotónnost a únava.

Na Krakonošově divadelním podzimu 2004 bylo ovšem jedno nekomediální představení, které nasvítilo jeho komediální celek světlem nezábavným. Před úsilím o úspěch u diváků dalo přednost *divadelním* ambicím, snažícím se o zážitek, vyvěrající z jedinečného pohledu na literární předlohu, z rodícího se osobitého *tvarování*, jež vychází značnou měrou z vizuálně obrazné symboličnosti nonverbálních složek. **Kroužek divadelních ochotníků z Hvozdné** už takto před časem inscenoval Maryšu rovněž v režii hostujícího, v Hvozdné však zdomácnělého, Dušana Sitka. Prostor pro scénování **Gazdiny roby *Gabriely Preissové*** svírají a vymezují dvě bílé stěny zakončené v pozadí stejně bílým diskem, kruhem, na nějž se různě barevně, trochu popisně a chvílemi až triviálně, svítí. (Inklinuje-li však tato inscenace k tomu typu divadla, jež nazýváme postmoderním, pak i ta trivialita možná k tomu patří.) Uvnitř těchto stěn jsou postavy uzavřeny do svého osudu, žijí svůj dramatický (umělý), ale i všední každodenní život. Zpodobujího naprosto reálné obyčejné věci, které jsou ovšem posouvány k symbolickému smyslu. Někdy znamenitě, jako v situaci, kdy napětí mezi postavami při návštěvě Mešjanovky u Samka se zhmotní přes mouku a těsto, s nimiž pracuje Eva, v téma zdrcujícího života bez lásky. Emocionální naléhavost tohoto dusna beznaděje a nenávisti dokonale beze slov zveřejní motivaci Evina útěku za Mánkem. Jindy pak je tato symboličnost příliš vykalkulovaná, protože nevyrůstá z tkáně textu a jednání postav, ale je pokusem dodat inscenaci vizuálním obrazem jakýsi metafyzický rozměr, jenž přesahuje dramatickou situaci, jak to demonstruje svou existencí přikomponovaná postava malého děvčátka, Ta má představovat mnohé, jenom jedno ne: nemá být bytostí z pozemského světa.

Zásadně se dá říci, že tvarování, které směřuje k této symbolice, je silné a invenční tam, kde spolutvoří příběh Evy jako rozhodující, dominantní a výchozí princip celé inscenace. K tomu směřuje už Sitkova úprava textu Preissové. Možná trochu zjednodušující a redukující jeho košatou psychologicko-morální kresbu, ale o to dramatičtější, neboť posiluje tu rovinu dramatické situace, jež je její podstatou: postavy jsou plně zodpovědné za své bytí. Eva této inscenace

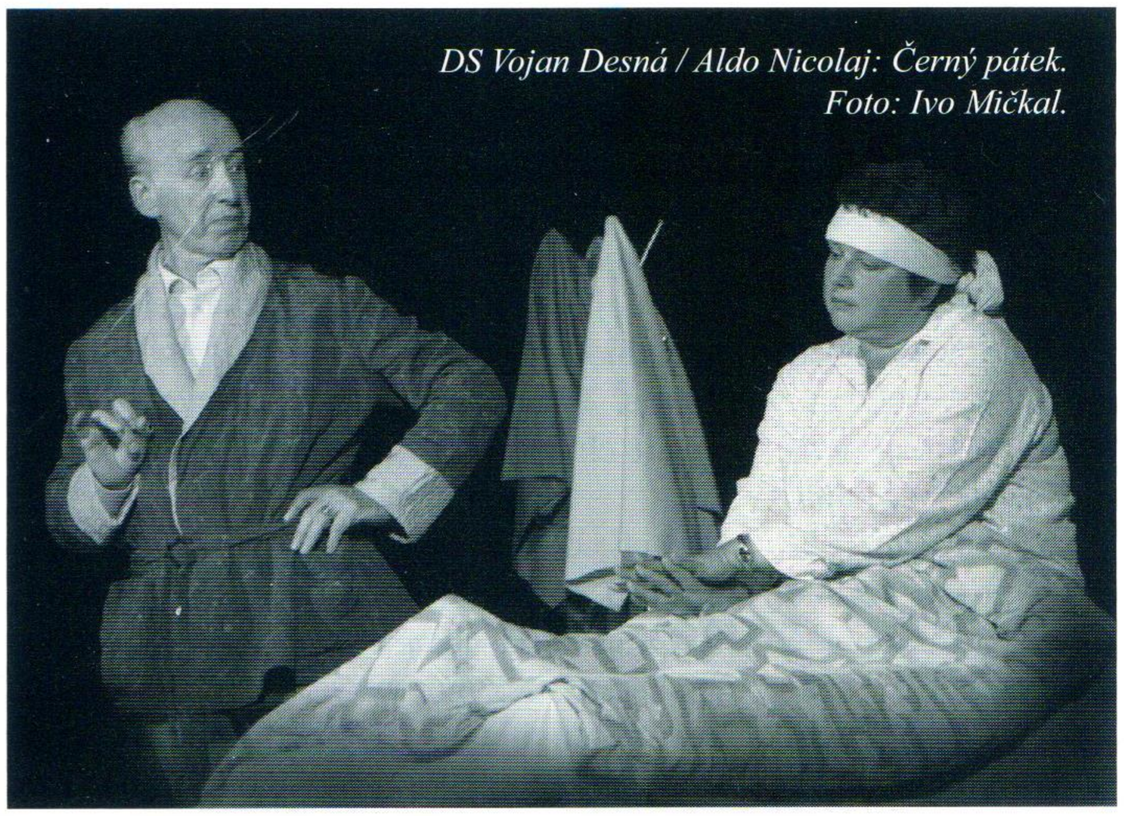

DS Vojan Desná / Aldo Nicolaj: Černý pátek. Foto: Ivo Mičkal.

KDO Hvozdná G. Preissová: Gazdina roba Foto: I. Mičkal

není oběť. Svou situaci si způsobí sama, neboť neúprosně prosazuje svou vůli. Vezme si Samka protože to chce a protože tak může ukázat celé vesnici svou hrdost, nezlomenost. Když se jí Samko nezastane před Mešjanovkou, odejde pyšně a bez váhání za Mánkem a trvá na tom, aby se vrátila domů nikoliv jako „gazdina roba", ale jako jeho žena, a tím opět zvítězila nad celou vesnicí. Je to především příběh nezodpovědnosti, egoismu, přepjatého a vypjatého individualismu, které narazí na okolnosti, jež nemohou zdolat. Ve Hvozdné mají pro tuto koncepci herce, jež svým přímočarým pevným jednáním – opět trochu zjednodušeným a redukovaným, ale asi to v tomto pojetí jinak nejde – umějí bez psychologických podrobností zveřejnit téma postav, které tento příběh potřebuje: Alenu Balajkovou (Eva), Jana Balajku (Mánek) a Pavla Gabrhelíka (Samko). Ale mají i Zuzku Markéty Válkové, která svou tichou pokorou, samozřejmostí, s níž přijímá svůj osud nemanželské matky a altruistickou láskou ke svému dítěti, je přirozeným kontrapunktem k tragédii obdivuhodně nezkrotné, ale také až asociálně vzpurné, ne zcela sympatické Evy.

Kroužek divadelních ochotníků Hvozdná
Gabriela Preissová: Gazdina roba
Foto: Ivo Mičkal

Kdybychom XXXV. přehlídku venkovských souborů poměřili také touto inscenací, pak bychom zřejmě neunikli poněkud nepříjemné otázce, zda ta komediálnost a zábavnost nemůže přinést celku venkovského divadla zúžené cíle a menší ambice; zda by z něho v rámci tohoto snažení nezmizelo chápání divadla také jako pokusu, jenž sází na nejistotu. Ale možná, že toto pojetí patří k venkovskému divadlu minimálně a patří jiným proudům našeho amatérského divadla. A tak se spokojme s tím, co bylo už řečeno: úsilí o komediálnost ukázalo ve Vysokém nad Jizerou v roce 2004 poučenost, schopnosti a dovednosti, přinášející úroveň, již bychom mohli nazvat solidností jedné odnože tradičního středního proudu amatérského divadla, hrajícího pro uspokojení svých diváků a hledající pro to i odpovídající texty. Je to jistě pozitivum, které nelze podcenit.

Jan Císař

VÝSLEDKOVÁ LISTINA KRAKONOŠOVA DIVADELNÍHO PODZIMU 2004

XXXV. NÁRODNÍ PŘEHLÍDKY VENSKOVSKÝCH DIVADELNÍCH SOUBORŮ

Na návrh odborné poroty Krakonošova divadelního podzimu - Národní přehlídky venkovských divadelních souborů 2004 byla udělena tato čestná uznání:

Vlastě Datínské za roli Mary Brownové v inscenaci 1+1=3
Lubomíru Škrancovi za roli Stanleye Gardnera v inscenaci 1+1=3
Dušanu Blažkovi za roli Detektiva seržanta Porterhouse v inscenaci 1+1=3
Jiřímu Hlávkovi za roli Bertranda Barniera v inscenaci Oskar
Liběně Štěpánové za roli Markýtky, kramářky v inscenaci Naši furianti
Marcele Šénové za roli Agáty v inscenaci Ženitba
Milanu Krocovi za roli Nenažraného v inscenaci Ženitba
Markétě Koubové za roli Checciny v inscenaci Treperendy
Jaroslavu Vondruškovi za práci s mladými herci na inscenaci Oskar
Divadelnímu souboru Scéna Libochovice za temperament inscenace Naši furianti
Rudolfu Faltejskovi za režii inscenace Treperendy
Lence Faltové za návrh scény a kostýmů inscenace Treperendy

Na návrh odborné poroty Krakonošova divadelního podzimu - Národní přehlídky venkovských divadelních souborů 2004 byly uděleny tyto ceny:

Jiřímu Pošepnému za role Richarda a Michala v inscenaci Dvojí hra
Lucii Nesvadbové za roli Marie v inscenaci Dvojí hra
Marcele Hlávkové za roli Paní Barnierové v inscenaci Oskar
Aleně Balajkové za roli Evy, krajčírky v inscenaci Gazdina roba
Janu Balajkovi za roli Mánka Mešjaného v inscenaci Gazdina roba
Pavlu Gabrhelíkovi za roli Samka Jagoše v inscenaci Gazdina roba
Míle Doležalové za roli Catte v inscenaci Treperendy
Dušanu Blažkovi za scénu k inscenaci 1+1=3
Josefu Juříkovi a Jiřímu Křivánkovi za scénu k inscenaci Gazdina roba
Staňce Bergerové za kostýmy k inscenaci Gazdina roba
Janě Čihákové za režii inscenace 1+1=3
Divadelnímu souboru Eduarda Vojana Brněnec za inscenaci 1+1=3
Kroužku divadelních ochotníků Hvozdná za inscenaci Gazdina roba

Na návrh odborné poroty Krakonošova divadelního podzimu - Národní přehlídky venkovských divadelních souborů 2004 bylo rozhodnuto o doporučení k výběru do programu Jiráskova Hronova 2005
(podle abecedy a bez udání pořadí)

Divadelní soubor Eduarda Vojana Brněnec s inscenací hry Raye Cooneye 1+1=3
Kroužek divadelních ochotníků Hvozdná s inscenací hry Gabriely Preissové Gazdina roba

NÁRODNÍ PŘEHLÍDKA SENIORSKÉHO DIVADLA

VE ZNOJMĚ

Když jsem se dozvěděla, že existuje Národní přehlídka seniorského divadla, honily se mi hlavou představy o stařečcích a stařenkách, kteří se plouží po jevišti a marně se pokoušejí vzpomenout si na text. To, co jsem ale ve Znojmě ve dnech 19. – 21. listopadu 2004 zažila a viděla, mě rychle vyvedlo z omylu, mile překvapilo a bylo pro mě krásným a velmi cenným zážitkem, který z mé paměti jen tak nevymizí. Během tří dnů se na přehlídce, kde panovala přátelská atmosféra a vzájemný respekt byl samozřejmostí, představilo šest inscenací, z nichž dvě už prošly národní přehlídkou FEMAD Poděbrady / Divadelní Třebíč a jedna dokonce Jiráskovým Hronovem. Ale všechno pěkně po pořádku.

V pátek večer odstartoval přehlídku **DS Havlíček Neratovice** inscenací **Ach, ta láska…** , která se skládá ze čtyř již starších aktovek. Nejpovedenější z nich byla ta s názvem **Klíč *A. Averčenka***, ve kterém excelovala Marie Živná v roli odbývané manželky. Ta se všemožně snaží dostat svého manžela od stolu pracovny, která je mimo jeviště a donutit ho, aby se věnoval jenom jí. Proto si vymyslí příchod muže, který jí svádí. Paní Živná svým herectvím tuto blamáž velmi umě a vtipně graduje, mužův hluboký hlas rozeznívá nejprve hrníčkem, potom krabicí, běhá po bytě, líbá své vlastní ruce, poráží židle. Veškerá snaha je ovšem marná, manžel ví, že nikdo nemohl přijít, protože klíč od dveří má v kapse. To ale netuší, že ho nechá na stole a jeho manželka jím pak otevře skutečně příchozímu milenci. Marie Živná za svůj herecký výkon získala cenu. Z těch dalších aktovek byla ještě povedená ukázka z Anderosonova známého kusu Já jsem Herbert, méně zas Cervantesův Stařec a Čapkův Telegram.

To už jsme ale u druhé inscenace, dramatizace ***Oty Ornesta*** **Já měla hezkej život, pane** nezávislého sdružení **De Facto Mimo Jihlava**. Jedná se o monodrama, které je postaveno na skvělém a přesném hereckém výkonu Evy Čurdové, která líčí zbloudilému novináři svůj životní příběh. Aby si splnila svůj sen, měla nějakou tu nemovitost a lidi si ji považovali, musela obětovat jedinou pravou lásku, svého syna a navíc má na svědomí život jednoho zrzavého mrzáka. Inscenace prošla i Divadelní Třebíčí a od té doby se lehce proměnila, musím ovšem dodat, že rozhodně k lepšímu. Opuštění zpívajícího harmonikáře, jehož opodstatnění v inscenaci bylo poněkud mlhavé i následné zrušení CD nahrávek inscenaci prospělo. Teď písně zpívá sama hlavní představitelka, díky čemuž je mnohem jasnější její vztah k postavám, o kterých vypráví a zároveň tak má divák možnost na chvíli nahlédnout do její duše. Eva Čurdová si ze Znojma zaslouženě odvezla cenu za herecký výkon.

Druhý den po příjemném a plodném povídání o viděném nás na jevišti znojemského divadla čekala **Dlouhá, dlouhá cesta *G. Taboriho*** v podání **Divadla Aureko II Ostrava.** Další z inscenací, která prošla národní přehlídkou v Třebíči. Setkání Žida Weismana a jeho dcery Rút s Rudou tváří v nehostinné poušti přerostlo v boj obou mužů o to, kdo je na tom hůř. Onen souboj je ale komplikovaný v tom, že se v něm utkává jeden naprosto konkrétní Žid s mužem, jehož identita není příliš jasná. Je to skutečný Indián, nebo člověk, který si svou kůži nabarvil a tak se Indiánem stal? Utkává se tedy Žid s Indiánem, nebo s člověkem hledajícím vlastní já? Samotný text, ač inscenátory značně upravený, je podle mého názoru navíc příliš zatížen obecně filosofickou rovinou. Vše je z mého pohledu řešeno se stejnou důležitostí, text před sebou herci valí a divák začne logicky ztrácet pozornost a přestane se orientovat v dění na jevišti. Bylo-li ústředním tématem, jak vyplynulo z následné diskuze, hledání identity, měl k tomu divák asi dostat klíč, lépe by se orientoval a inscenaci o to více vychutnal. Opravdovým zážitkem v ostravské inscenaci pro mě byl herecký výkon Lei Dokupilové, která velmi přesně a s citem uchopila roli retardované Rút, za kterou právem získala cenu.

A jak chutnala **Ryba v čtyřech** autorů ***W. Kohlhaase a R. Zimmerové*** podle

Divadlo De Facto Mimo Jihlava, Eva Čurdová / Ota Ornest: Já měla hezkej život, pane. Foto: Ivo Mičkal.

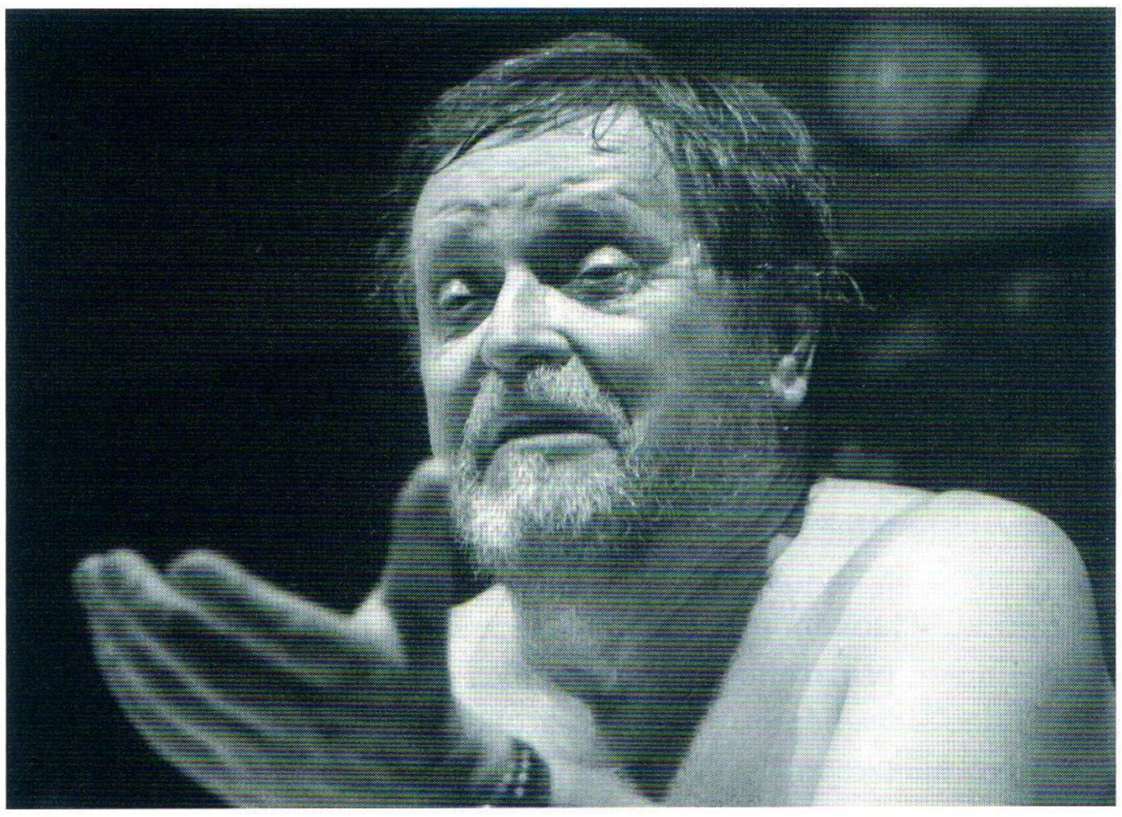

Divadlo Aureko II Ostrava, Dušan Zakopal / George Tabori: Dlouhá, dlouhá cesta. Foto: Ivo Mičkal.

receptu **Podhradského divadla Plumlov**? Bohužel nebyla příliš dovařená, protože šéfkuchař neměl dostatek času a prostoru. Jiří Staněk, který text značně a ku prospěchu věci seškrtal a tím zkrátil, se ukázal jako poučený a schopný dramaturg. Jako režisér se už ale bohužel předvést nemohl, protože většinu času, po který by měl inscenaci sledovat z hlediště, strávil na jevišti jako herec. Což podle mě zapříčinilo absenci u této předlohy tolik potřebného napětí a fungujícího temporytmu. Navíc je mi to líto i kvůli ženským představitelkám, o jejichž hereckém potenciálu vůbec nepochybuji, ale kterým viditelně chybí pevné režijní vedení.

DS při Městském kulturním středisku v Červeném Kostelci přivezl do Znojma **Zelňačku** a to nejen tu, kterou na motivy

Divadlo Aureko II Ostrava / George Tabori: Dlouhá, dlouhá cesta. Foto: Ivo Mičkal.

známého románu napsal ***Alexandr Gregar***, ale i tu lahodnou, jenž svou vůní během představení dráždila chuťové buňky všech přítomných diváků. Bohužel jsem neměla tu možnost ochutnat, ale samotná inscenace pro mě byla dostatečnou delikatesou. Dojemný, milý a hlavně lidský příběh dvou opuštěných starších pánů, kteří si umějí užívat života, pohádat se a vždy si odpustit. Jejich nádherně stylizované pšoukání přivolá Ufounka, který se od nich naučí, co je radost a chce ji přivést i na svou planetu. Pavlu Lábíkovi, který získal cenu za režii se podařilo vytvořit celistvou inscenaci s příjemnou atmosférou, nadhledem a osobitou poetikou. Červenokostelecká Zelnačka by však byla poloviční bez hereckého výkonu Jiřího Kubiny a Jana Groše. Oba získali cenu.

DS MěKS Červený Kostelec / René Falet, Alexandr Gregar: Zelňačka. Foto: Ivo Mičkal.

O mnohém jistě svědčí i fakt, že lektorský sbor ve složení Josef Brůček, Václav Beran a Simona Bezoušková udělil DS při MěkS cenu za inscenaci.

Posledním představením Národní přehlídky seniorského divadla ve Znojmě byla nedělní pohádka autorů ***V. Nováka a St. Oubrama*** **O Honzovi a víle Verunce Klubu loutkářů Úpice.** Už samotná skutečnost, že soubor, který se svým věkovým průměrem může řadit mezi seniory, se věnuje divadlu pro děti a ročně připraví šest inscenací, je obdivuhodná. Několik drobných nedostatků však příběh Honzy, který za pomoci svého kamaráda Matěje vysvobodí vílu Verunku, měl. S největší pravděpodobností vycházejí z toho, že text je původně určen pro činohru. Inscenátoři také narazili na několik technických problémů, například rezignovali na poměrně důležitý kouzelný modrý zvoneček, který dá Verunka Honzovi. Ten prostě nebyl, fakticky neexistoval, ač se o něm mluvilo a Honza si jím Verunku přivolal. Několik nesrovnalostí přivodily i špatné, nelogické příchody a odchody, či to, že se na scéně vzájemně viděly loutky, které se vidět neměly, protože se před sebou schovávaly. Ale to jsou spíše problémy technického rázu, jejichž řešení není vždy úplně snadné, tím ale neříkám, že není nutné.

Sečteno a podtrženo, přehlídka se vydařila a jak říkají sami místní organizátoři ze Znojemské besedy, byl to ročník zatím nejpovedenější. Nejvíce mě překvapila návštěvnost místních diváků. A když nebyli přitomni oni, diváky si byly jednotlivé hrající soubory navzájem, kterým se tak dostalo vzácné inspirace, vzájemného setkání a obohacení.

Simona Bezoušková

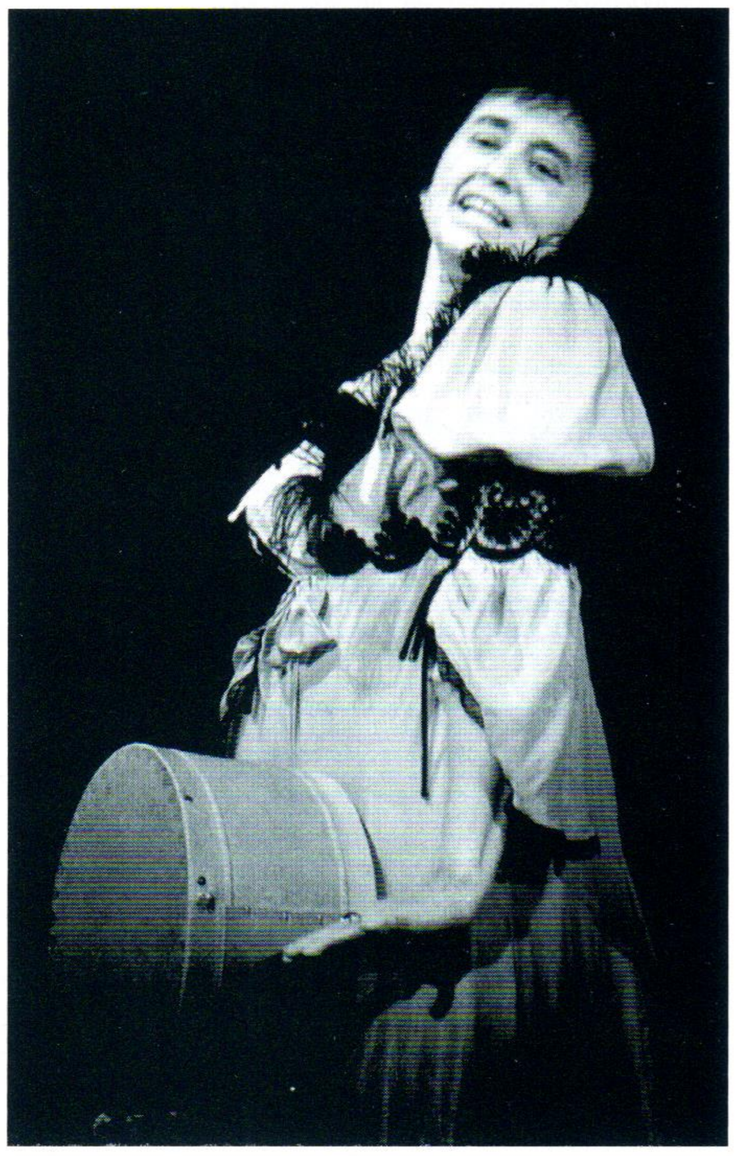

DS Havlíček Neratovice, Marie Živná / Ach, ta láska... - A. Averčenko: Klíč. Foto: Ivo Mičkal.

TANEC, TANEC...

2004

XVIII. CELOSTÁTNÍ PŘEHLÍDKA SCÉNICKÉHO TANCE MLÁDEŽE A DOSPĚLÝCH

Přehlídku pořádalo z pověření Ministerstva kultury České republiky NIPOS-ARTAMA a Taneční a pohybové studio Magdaléna Rychnov u Jablonce nad Nisou. Konala se pod záštitou místostarosty města Jablonec nad Nisou Mgr. Jiřího Rudolfa ve spolupráci s Městským divadlem Jablonec nad Nisou, Sdružením pro taneční a pohybové divadlo Praha a tanečním studiem GRADUS Jablonec nad Nisou, za finančního přispění Krajského úřadu Libereckého kraje a MK a poskytnutého zázemí městského divadla..

Tancem žilo pět dní. V posledním říjnovém týdnu se do Jablonce sjeli lidé, pro které tanec znamená tu největší radost a tanci věnovali víceméně nezištně většinu svého volného času. Mezi takové patří i členové tanečního souboru **Hradišťan**. Uvedli v úterý 26.10. inspirativní představení na hudbu baletu ***Leoše Janáčka*** **Rákoš Rákoczy** (premiéra Brno 2004). Nové libreto režisérky ***Magdaleny Švecové*** se více opírá o Janáčkovu hudbu než původní libreto Jana Herbena, a tím dává choreografie ***Ladislavy Košíkové*** použitím tradičních i moderních výrazových prostředků vyniknout lidské podstatě bytí a nebytí a propojení člověka s přírodou. Představení tak otevřelo první díl tanečního svátku ve městě a zároveň i v regionu, neboť šlo o III. regionální přehlídku amatérských tanečních souborů **Tanec Jablonec 2004** s podtitulem Podzimní fantazie. Otevřená přehlídka, jejímž hostem byla i ZUŠ Hodonín, se konala ve velmi přátelské atmosféře a jejím úkolem nebyla ani tak klasifikace prací pedagogů a souborů, spíše umožnění příjemného setkání k vzájemné inspiraci. Jen děti se účastnily nevypsané soutěže *O největší aplaus pro svého pedagoga*, který doprovázel každé předání pamětního diplomu a byl jistě tou nejlepší odměnou pro zúčastněné vedoucí souboru. Na rozborovém semináři se potom zdůraznila především důležitost estetického vedení dětí ve vztahu hudby, tance a výběru námětu choreografie. Vyhlášením tématu pro příští rok (propojení oborů výtvarného umění, hudby a tance v jakékoliv podobě) se večer uzavřel, aby se divadlo mohlo připravit na ranní prezentaci účastníků XVIII. celostátní přehlídky scénického tance mládeže a dospělých nazvané **Tanec, tanec ... 2004**.

Přehlídka těch nejlepších souborů z každého kraje se v Jablonci nad Nisou konala již druhým rokem. O tom, jak si město váží konání přehlídky svědčí i páteční přijetí účastníků místostarostou na radnici. Letos se ve dvou večerech představily všechny soubory navržené na postup z krajských kol. **Celkem 24 skupin s 28 choreografiemi.** Každá z nich měla za sebou dlouhou práci a v sobě kus z osobnosti choreografa a ducha souboru. Jejich hlavním cílem bylo zatančit co nejlépe, zároveň si užít jeviště a pobavit přitom diváka. Mnohé ze souborů byly na vyšší úrovni technické, jiné se zase dokázaly velmi dobře vyrovnat s výrazovou stránkou tance či stavbou choreografie. Nejlepší spojení těchto složek prezentovala jediná sólistka na přehlídce **Kateřina Vlachová** z **Liberce** (**Introspecto**) a dále pak **Flex Ostrava** (**Milimetry**) , **Fárum Brno** (**Pusť**), **ZUŠ Chodov** (**Občas se cítím jako motýl ve tvé dlani**) **TS Magdaléna Rychnov u Jablonce nad Nisou** (**Panoptikum**) v prvním večeru. Druhý den to byly **TS Emotion Praha** (**Padla**), **ZUŠ Vsetín** (**Čepení**), **ZUŠ Sezimovo Ústí** (**Pojďte pane, budeme si hrát**), **Bandance Praha** (**Distancujeme se**), **Malé f Brno** (**Možnost 719**). Tyto choreografie z většiny zaujaly i odbornou porotu, která ve složení doc. Dorota Gremlicová, Marie Kinsky, Elvíra Němečková, Tereza Šímová, Petr Tyc a Pavel Žur, měla velmi složitou úlohu. Dlouho hledala klíč k posuzování jednotlivých prací. Nakonec se jím stala, vzhledem k rozdílné povaze jednotlivých děl, především kompaktnost choreografie jako celku s ohledem na možnosti souboru. Na nedělním rozborovém semináři se nakonec porota rozhodla vyzdvihnout jen dvě práce. Za choreografickou osobitost a uměleckou zralost byla oceněna choreografie **Možnost 719** (**Malé F Brno**, choreografie ***Veronika Kolečkářová***) a za originalitu **Distancujeme si** (Bandance Praha, choreografie ***D.S. PoSkoč***).

Emotion Praha v choreografii Dory Hoštové Padla
Foto: Petr Krajíček

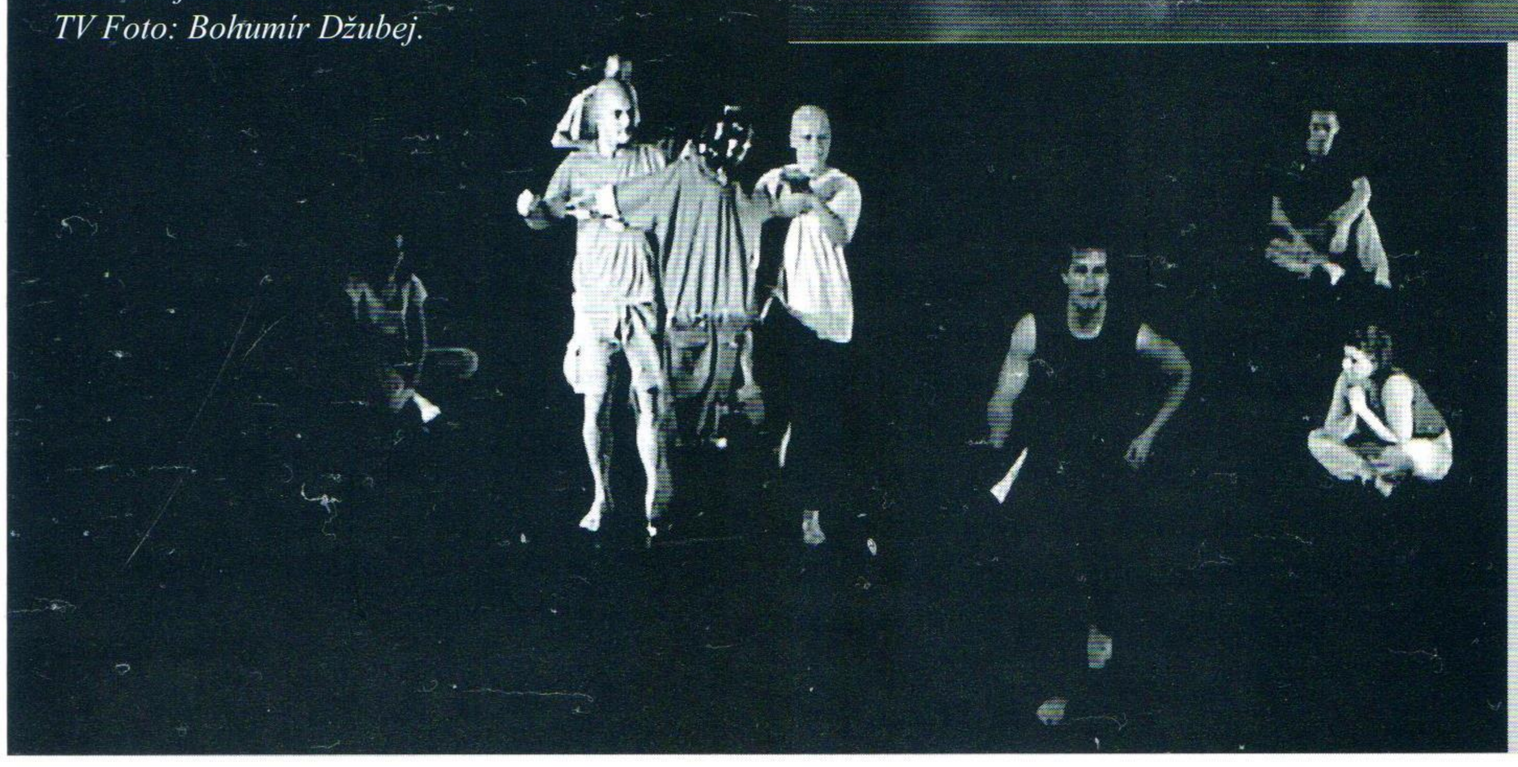

Bandance Praha v choreografii D.S. PoSkoč
Distancujeme si
TV Foto: Bohumír Džubej.

Při rozborovém semináři byla dále zúčastněným tvůrcům zdůrazněna možnost přesáhnout své hranice používáním dalších výrazových prostředků k vytvoření celku, tedy choreografie. Více se mluvilo o využití nástrojů jevištní techniky, jako jsou například světla, která stále ještě činila některým tvůrcům větší či menší problémy. Rozprava přes konkrétní

poznámky plynule přešla do debaty choreografů a lektorského sboru o jednotlivých dílech.

Pro účastníky byl kromě jejich vystoupení připraven i doprovodný program v podobě interpretačních seminářů a to vždy na čtyřech místech najednou. Letošní rok byl kromě jednoho semináře klasického tance (*Anna Caunerová*) bohatý na různé techniky současného tance (*Marie Kinsky, Martin Vraný, Radek Mačák, Dano Raček, Marika Hanušová*).

Paralelně probíhalo pro pedagogy pět *Dotýkání*, jak byl souhrnně nazván cyklus přednášek, seminářů a dílen. Jak název napovídá, šlo především o vzájemné představení dalších možností, názorů, pohledů a způsobů, které mohou obohatit tvorbu scénického tance. O své zkušenosti se podělili: *Elvíra Němečková* (Video-art, Multimedia), *Ladislava Košíková* (Lidové umění a současnost), *Marie Kinsky* (Kineziologie), *Zdeněk Pilecký* (Tap dance), *Števo Capko* (Klauniáda, pohybové divadlo).

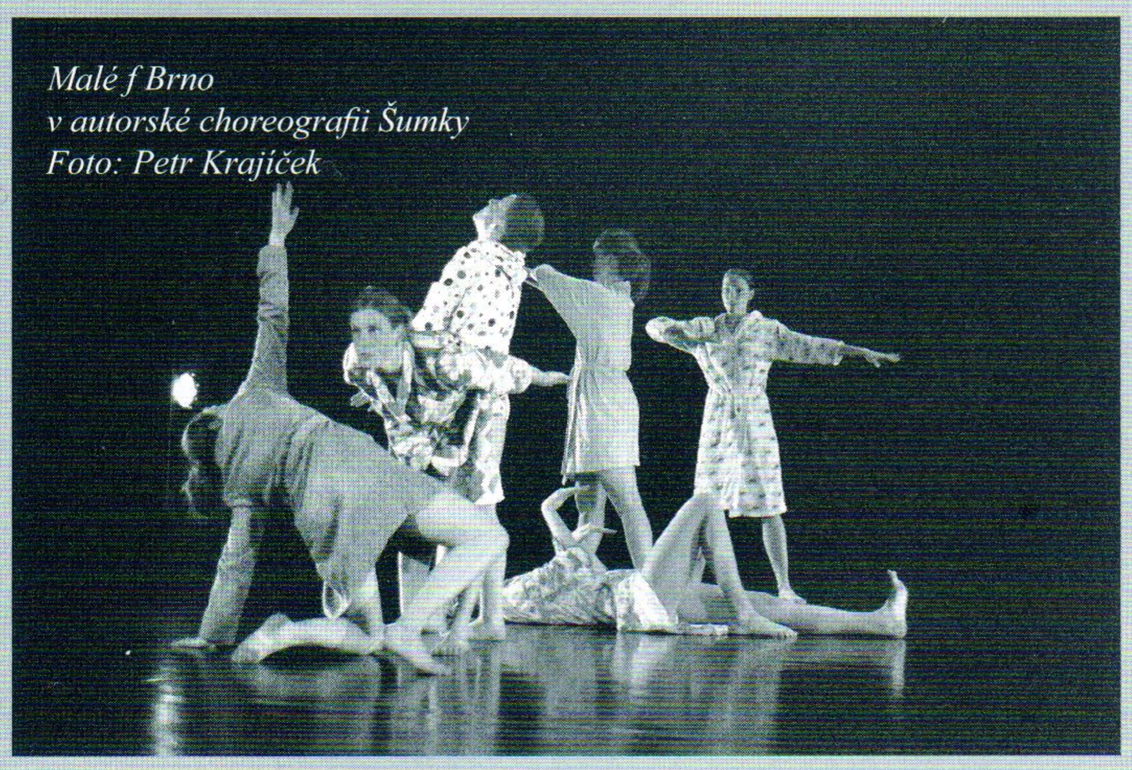

Malé f Brno
v autorské choreografii Šumky
Foto: Petr Krajíček

Inspiračním podnětem se mohlo stát i představení, které se v rámci oficiálního zahájení přehlídky konalo ve čtvrtek 28. října. Pod názvem **Moje první taneční** se skrývala taneční clownerie společenské výchovy, ve které se v režii ***Števa Capka*** představily studentky 3.ročníku Katedry nonverbálního a komediálního divadla HAMU Praha.

Příjemným zpestřením pro účinkující tanečníky byla o přestávce a po skončení páteční části přehlídky krátká vystoupení Tanečního studia Zig – Zag. To se pod vedením *ing. Zdeňka Pileckého* zabývá tanečními styly 20. a 30. let. V úplně jiném rázu byla ukázka orientálního břišního tance, kterou Studio Gradus předvedlo v sobotu po skončení poslední choreografie přehlídky. Obé se odehrálo ve foyeru divadla a bylo přístupné všem divákům.

Malý dárek v podobě sobotní noční prohlídky Muzea skla a bižuterie, věnovaný všem účastníkům, doprovázel krátký koncert pěveckého souboru Vrabčáci. O uměleckou duši bylo tedy postaráno ve všech směrech stejně dobře, jak výborně byla zajištěna i praktická organizace přehlídky.

Osmnáctým rokem se celostátní přehlídka scénického tance dostala do let plnoletosti. Je dospělá, co se týká organizování, ale stejně jako podobné subjekty neziskové sféry se bez podpory neobejde. Je to ale investice do budoucnosti, která není návratná v penězích, ale v lidské kultuře, bez které je každý národ jen poloviční. Všichni ti, kteří takto scénický tanec podporují, to vědí a za to jim patří velký dík.

Zuzana Smugalová

DOTÝKÁNÍ LADISLAVY KOŠÍKOVÉ

JABLONEC NAD NISOU 28.10.2004

Do Jablonce nad Nisou přijela Ladislava Košíková s Hradišťanem, kde je uměleckou vedoucí a choreografkou tanečního souboru. Zatímco členové souboru se vrátili zpět domů již ve středu, Ladislava Košíková zůstala až do pátku, než i ji odvolaly pracovní povinnosti, ač měla původně zasedat v porotě XVIII. celostátní přehlídky scénického tance mládeže a dospělých. Tak alespoň stihla přednést na setkání s pedagogy velmi zajímavou přednášku o lidovém umění a současnosti. Povídaly jsme si o jejím představení uvedeném v jabloneckém divadle, o tvůrčím procesu, folklóru i přehlídce Tanec - Jablonec 2004.

Jak se vám líbilo představení Rákoše Rákoczyho, které váš soubor předvedl v Jabloneckém divadle?

To se mě jako choreografce souboru těžko říká. Každé představení díla, na kterém se podílím, pro mě znamená zážitek, protože mu předchází nějaká příprava, těšení se na věc a také trocha nervozity, jak vše dopadne, jak bude dílo přijato diváky... Jablonecké divadlo bylo k tomuto představení jako stvořené, jednak svým prostředím, jevištěm, přístupem lidí, divadelního personálu a v neposlední řadě tanečního souboru. Já jsem byla spokojená.

Vaše podání Janáčkovy hudby není zpracováno zrovna tak, jak jsou diváci zvyklí z předešlých pojetí. Co vás k němu vedlo?

To nebyl jenom můj nápad. K této práci jsem byla přizvaná jako choreografka Komorní operou Hudební fakulty JAMU, konkrétně operní režisérkou Magdalenou Švecovou. Ta odvážným a tvůrčím způsobem zasáhla do původního díla. Oddělila Herbenovo libreto od Janáčkovy hudby, k čemuž měla zcela logický důvod. Původní libreto nevzniklo společně s hudbou, naopak první byla Janáčkova hudba, která obsahuje lašské, hanácké a jiné moravské tance. Tuto hudbu nabídl Leoš Janáček do Národního divadla. Byl požádán Jan Herben, aby k těmto tancům napsal libreto. Aniž by slyšel Janáčkovu hudbu, napsal libreto na téma tehdejší populární zkazky o falešném hraběti Rákoši Rákoczym. Tak vznikl stejnojmenný balet s podtitulem

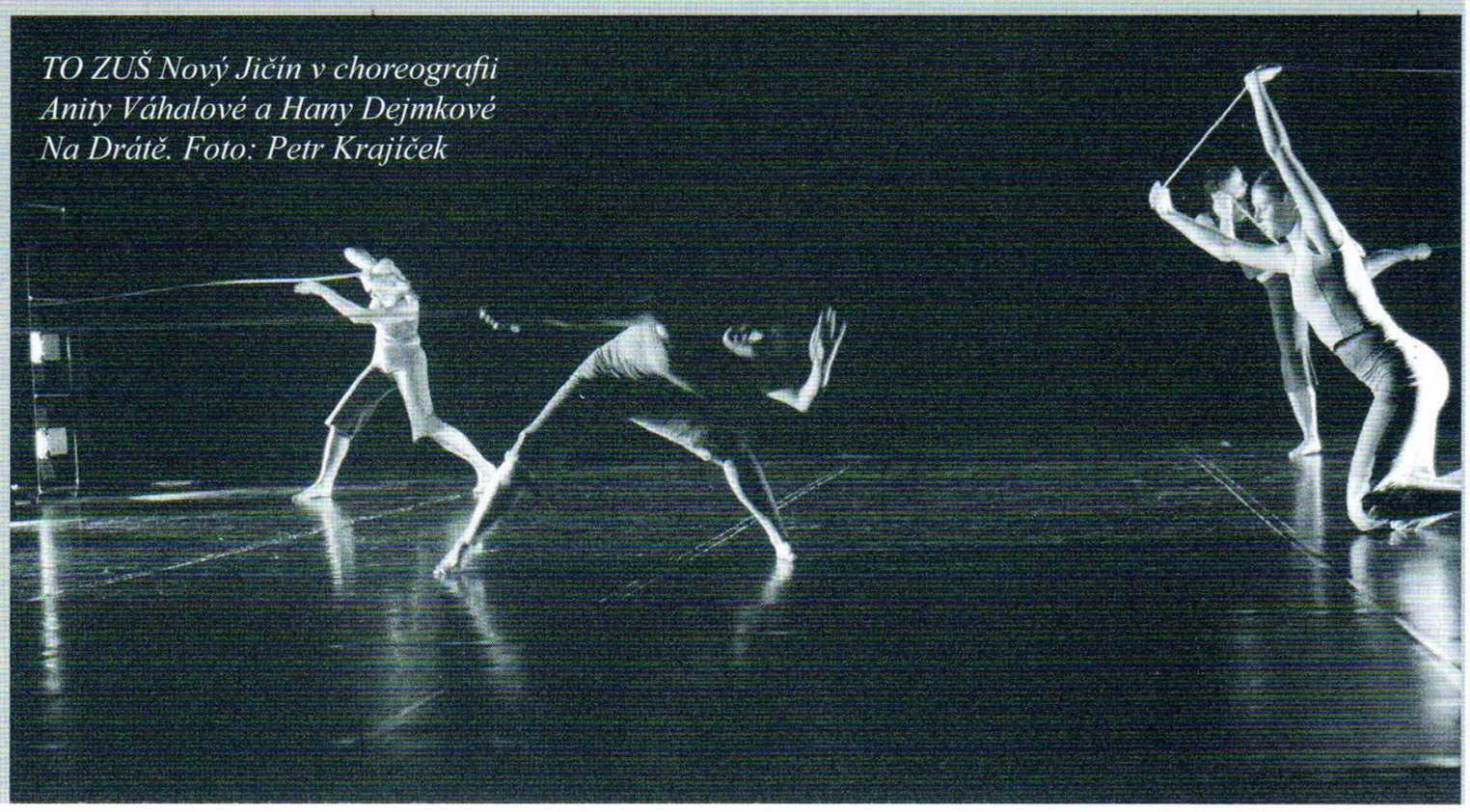

TO ZUŠ Nový Jičín v choreografii
Anity Váhalové a Hany Dejmkové
Na Drátě. Foto: Petr Krajíček

Ladislava Košíková působí jako taneční pedagog na ZUŠ Uherské Hradiště a na Univezitě tance Tomáše Bati ve Zlíně, spolupracuje s řadou divadelních scén (Slovácké divadlo, Divadlo Husa na provázku, Divadlo Andreja Bagára v Nitře ad.) a Českou televizí. V Hradišťanu působí jako choreografka od roku 1992. Foto: Lenka Novotná.

Obrázek z Moravského Slovácka s původními zpěvy a tanci o 1 jednání, jehož hlavním záměrem bylo představit moravský folklór na Zemské jubilejní výstavě v Praze roku 1891. Šlo o první představení Leoše Janáčka v Národním divadle. Libreto je vlastně činoherní text, který na premiéře 24.7.1891 hráli herci jako např. Mošna, Chvalovský, Vojan. Ti však netančili ani nezpívali, děj byl doslova přerušován pěveckými a tanečními vstupy v choreografii Augustina Bergera. A to byl hlavní důvod, proč režisérka Magdalena Švecová původní Herbenův děj vyčlenila a zpracovala do podoby starého loutkového filmu. Na hudebním podkladu baletu pak sestavila libreto vlastní. Vznikla jakási scénická koláž, která se jen lehce dotýká libreta původního. Společně s videoartistou Tomášem Hrůzou přinesla také další rozměr představení – videoprojekci, která vytváří další formu sdělení. To dalo mně jako choreografce větší svobodu a rozlet ve výpovědi. Pomocí dávných symbolů a moderních výrazových prostředků vytvořit oblouk mezi zdánlivě rozdílnými světy, jejichž principy jsou však platné v každé době. Bolesti, radosti, strasti, láska – vše podstatné, co je hluboko zakódováno ve fenoménu lidového umění a čehož je člověk nositelem. Jeho příběh může být zevšeobecněn, ale může být právě tak jedinečný. Velkou inspiraci jsme cítili ve spojení člověka s přírodou, s jejími rytmy a zákonitostmi. Vždyť celá Janáčkova hudba dýchá přírodou a člověčenstvím. A společně s režisérkou Magdalenou jsme dýchaly stejným rytmem, byla to úžasná spolupráce plná nápadů a vzájemné inspirace a myslím, že oběma nám přinesla velké obohacení a další lidský rozměr bytí.

Součástí tohoto baletu jsou tedy i Lašské tance často používané a prezentované samostatně. Vy jste ale použili více z většiny hudby...

Rákoš Rákoczy obsahuje nejen lašské tance ale také hanácké a jiné moravské tance a písně, jako třeba *Sivá holubičko, Měl jsem a už nemám více*, *Pásla husy, Komáři se ženili, Tetko, kde jdete* a další. Krásné hudební úpravy, ale opravdu velmi známé písně. Bylo na nás, jak se s tím vyrovnáme. Ty písně nešly přece udělat jen vážně, a tak jsme se snažily o určitý vtip a záměr, který by však zároveň podpořil a posunul scénář. To byla zajímavá práce, protože o těch písních jsem musela přemýšlet jinak. Hledat metaforu třeba ve světě přírody. Tak např. *Dýmák*. Ten, jak jsem si později přečetla, Janáček nebral jen se spojením písně *„Kovaj, kovaj...“* ale byly to pro něj všechny ty hukvaldské lesy jejich šumění a proud vody, vichor bouří... a pro nás byl *Dýmák* tanec úvodní jako tanec všech přírodních živlů. A z přírody se rodí život člověka. Každá postava a její charakter je metaforou jednotlivého jevu v přírodě. Snažila jsem se hledat paralely života člověka a života přírody.

Když jsem tvořila, tak jsem musela s Janáčkem komunikovat. A to byl velmi zvláštní pocit. Hodně jsem četla, proč a jak to dílo vznikalo, a zároveň studovala i jeho život, abych ho jako svého spolutvůrce více poznala. Cítila jsem úžasnou pokoru k jeho dílu. Nejdřív jsem měla tak trochu obavy, jak ty Lašské tance... jejdajejda... aby to bylo správně, jak to ten Janáček cítil, ale když člověk tu hudbu poslouchá, tak najednou objeví pocit, že má křídla, která mu dala právě ta hudba. A já jsem se na těch křídlech rozletěla. Dělala jsem, tvořila a snad jsem Janáčka nezklamala.

Určitě ne, vždyť v recenzi o festivalu Janáčkovo Brno, kde bylo toto dílo uvedeno v premiéře, byla poznámka o šmokovsky hravé choreografii. Lichotí vám toto přirovnání?

Já jsem četla zase o kyliánovsky laděné choreografii (smích). Určitě mě to těší, že mě srovnávají s takovými velikány, ale nemyslím, že bych dosahovala jejich jména. Pokud v tom někdo viděl nějakou inspiraci, nevím jak k tomu přišel. Samozřejmě, mé taneční zpracování této Janáčkovy předlohy je každopádně jiné, než třeba většina lidí očekávala. Lidé měli asi představu o zpracování více tradičním. Možná tím, že jsem se tomuto malinko vzdálila svým uchopením a použitím výrazových prostředků, přirovnávají mě ke Šmokovi nebo Kyliánovi, kteří vlastně pracují s folklórními náměty svým svérázným způsobem.

Mě jde o to, aby v díle byla zachována podstata lidového umění, což jsou neměnné principy bytí a nebytí člověka, které tady jsou od nepaměti. To si myslím, že je pro zpracování to podstatné. Nejde přece o to, přenést na diváka jen snůšku tanců, cifer a líbivosti krojů, ale jít až na dřeň písní, tanců a původních rituálů. Myslím si, že tím zůstane zachována prapodstata lidové kultury. Já předávám tu tradici s pohledem do budoucna.Tradice není nic uzavřeného do sebe ani to není věcí minulosti. Tradici člověk předával v té době, ve které žil a předával ji tím jazykem, kterým mluvil. Tradice je tedy neustále živé předávání a živé tlumočení tak, aby byla srozumitelná. Pokud já chci předávat jistou tradici, musím přetlumočit jazyk dávných předků, symboliku lidového umění do jazyka současného. V případě Rákoše Rákoczyho a jeho scénického tvaru to byla na jedné straně řeč dávných symbolů a na straně druhé všechny možné výrazové prostředky,

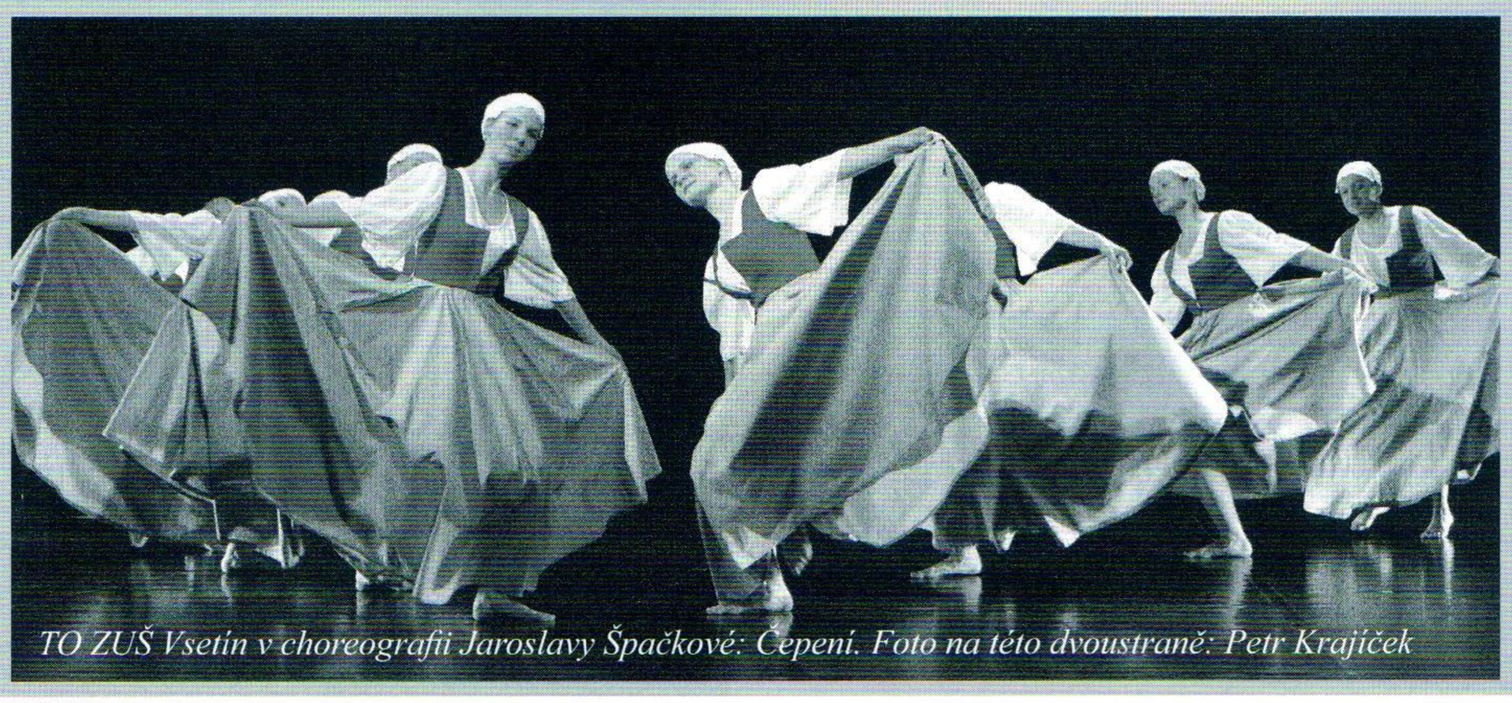

TO ZUŠ Vsetín v choreografii Jaroslavy Špačkové: Čepení. Foto na této dvoustraně: Petr Krajíček

které nám skýtá dnešní doba, jak taneční, hudební, výtvarné a vlastně divadelní.

Co je pro vás folklór?

Folklór je v podstatě jen malá část velkého celku, který nazýváme lidová kultura. To je velká škála projevů života lidu jako stavitelství, obživa, bydlení, odívání, výtvarné projevy, obyčejová kultura, slovesné, hudební a dramatické umění. Pouze poslední čtyři složky spadají pod souhrnný pojem folklór. Nerada používám tento pojem, protože pro mě je důležité celé lidové umění. Komplex všech sociálních, materiálních i duchovních hodnot, protože jedno bez druhého nemůže existovat. Tedy lidové umění pro mě? Žiji jím od svých nejmladších let, tančila jsem v Hradišťánku, potom v Hradišťanu, vyrůstala v prostředí, kde tradice jsou ještě živé. Jsou to velké hodnoty, které se tu po staletí naskládaly a přenášeli je obyčejní lidé dnes dávno anonymní. V lidovém umění je pro mě zakódována celá filosofie jejich bytí a nebytí. Ta šla vždy ruku v ruce s přírodou. Příroda byla rovnocenným partnerem člověka, s kterou dokázal komunikovat prostřednictvím svých rituálů, písní a tanců. Lidové umění se předávalo jen ústní formou z generace na generaci, vyšší vrstvy se o něj nikdy nezajímaly. Až ke konci 18. stol. se objevují první sběratelé. Co se dochovalo, je protříděné časem a čas je nejlepším měřitelem hodnot. Co zůstalo do dnešní doby, je tedy asi tím nejhodnotnějším. Třeba v lidových písních je zachována nádherná životní poetika. Jsou to hodnoty, principy toho, co tady bývalo. Jsou to vlastně básně, krásné básně plné přírodních metafor a životních moudrostí a dá se říci, že jsou platné i pro dnešního člověka. Dříve se člověk dokázal zastavit, dokázal se zamyslet, přivítat nový den a hlavně poděkovat. Tím, že poděkoval, mohl zase dále prosit. Vážil si toho, co mu poskytuje život, děkoval za každý den. Dnes už to v našem přecivilizovaném světě nedokážeme. Zastavit se a smeknout...

Stále ale jsou lidé, kteří pracují s lidovým uměním. Jak vy vidíte tu různou současnou stylizaci lidových tanců?

Existuje celá škála přístupů ke stylizaci, od toho nejjednoduššího uchopení autentické předlohy, až po určité překomponování námětu. Na vesnicích existují například různé „krúžky", které obohacují život na vesnici a udržují tradice, což je velmi záslužná činnost. Pokud už ale přeneseme ten materiál na jeviště, tak vždy dochází k určité stylizaci, ať soubor chce, nebo nechce. Přináší to s sebou přizpůsobování se prostoru, zkrácení, protože třeba svatba nemůže na jevišti trvat čtyři dny. V okamžiku, kdy nežijeme tradiční zvyky, nežijeme čas pravý, nastoupí čas divadelní, a ten vyžaduje určitou zkratku, zákonitosti dramatického času. Vyšší stupeň stylizace pak přináší pohled svého autora a jeho tvůrčí potenciál, variace a obměny. Pak ještě existuje třetí míra, kterou bych už nazvala plně autorskou. Jsou to hudebně taneční kompozice, které se nevážou jen určitými tradičními písněmi a tanci, ale jsou obohacovány o nové hudební a taneční prvky, kdy umělec vytváří samostatné dílo, vyvolané vlastními představami a pocity, inspirované tradicí lidové kultury. Zde už nejsou důležité jednotlivé taneční kroky, ale především duch tradice, a já ho v podstatě předám divákovi tím, že ho obohatím i o současné potřeby člověka s použitím moderních výrazových prostředků. Jako kdybych ten symbol tradice oblékla do nového moderního kabátu s tím, že ty principy a filosofie budou zachovány, stejně jako nový kabát bude oblékán za stejným účelem jako kabát starý.

Jak vy tvoříte choreografie? Máte nějaký postup, který dodržujete?

Tak na počátku musí být vždycky nápad. Pak se o nápadu musí mluvit se spolutvůrcem. Tak například v případě *Slunovratu* to byl hudebník Jiří Pavlica (O slunovratu, hudebně taneční kompozice, hudba Jiří Pavlica, texty Jan Skácel a lid. poezie, choreografie Ladislava Košíková, premiéra 30.4.1998 pozn. aut.). Oba jsme cítili potřebu zastavení v toku uspěchaného

času a připomenutí si jistých principů a hodnot v lidském životě, které tady od nepaměti byly, jsou a budou, a uvědomění si sounáležitosti s přírodou a ročním koloběhem. Já jsem pak začínala studiem etnografického materiálu, a to nejen z oblasti naší, tedy jižní Moravy. Zkoumala jsem v globálu od historických kořenů lidového umění, od prvopočátků agrárních kultur. Od dob, kdy lidé ještě uctívali slovanský pantheon přes řecké saturnálie a bakchanálie až do dob dnešních, jsem hledala inspiraci v historic ko-společenských kontextech. Pak jsem hledala inspiraci kolem sebe v dnešním světě. Na člověka má vliv všechno, čeho se dotýká. Ovlivňuje ho výtvarné umění, současná hudba, ovlivňuje ho poezie. Proto třeba právě v *Slunovratu* jsme kromě lidových textů použili poezii Jana Skácela, která překlenula ty obrovské vzdálenosti mezi světem minulým a současným. Lidová poezie sice vypovídá o životě, je v ní zakotvena spousta věčných pravd, ale už nestačí na prožitky a potřeby dnešního člověka, a to splňuje právě poezie Skácelova, která čerpá z těch bohatých zdrojů tradic jižní Moravy, ale zároveň řeší současné problémy. V případě

Slunovratu jsme nevystačili jen s prvky lidové kultury, ale opírali jsme se i o další elementy, které přináší tato doba. Tím jsme snad více promluvili k dnešnímu diváku... a potom to, co tady bylo, ještě pořád je, možná taky zůstane a bude.

A práce s tanečníky?

Pokud pracuji už s lidmi - tanečníky, tak si o věcech hodně vykládáme. Proč ten rituál vznikl, proč se to tak tančilo, jaká byla podstata tanců. Co vedlo toho tanečníka k tomu tančit takto, kde má ten určitý tanec původ a co bylo pravděpodobně podnětem k jeho vytrysknutí, jeho zrodu. To znamená jisté historické poučení. Potom se snažím, aby tanečníci poznali i současný stav. Když jsme dělali ve *Slunovratu* fašaňk, tak jsme sedli do autobusu a objížděli fašaňky na Brodsku. Na sále jsem potom chtěla, aby poučeni historií a vlastními zážitky, s pomocí i dalších výrazových prostředků tančili každý svou fašankovou improvizaci. Vždy se snažím, abych nepotřela tanečníkovu individualitu, protože vlastně improvizace a individualita jsou dva základní principy lidového umění. Na tom bylo vždy lidové umění založeno. Tanečník byl individualita sama za sebe. Proto je lidové umění tak různorodé, protože každý člověk do něj vložil něco ze sebe svým naturelem, svou okamžitou náladou a principem vlastní improvizace si prvky obohacoval. Když postavím vedle sebe tři tanečníky, tak každý mi tu *Sedláckou* zatančí malinko jinak. Snažím se vlastnosti a charakter člověka využít k tomu, abych mu tu roli ušila na tělo, a jsem ráda, když on do tohoto procesu přispěje svým vlastním tvůrčím potenciálem. Pak by mělo vzniknou dílo obohacené vnitřními strunami svých interpretů.

Jaké taneční a pohybové techniky používáte?

Samozřejmě se snažím svým tanečníkům předat co nejširší škálu tanečních dovedností, ale při samotné tvorbě o té či oné technice moc nepřemýšlím. Když přijde nápad, vypadne ze šuplíčku a ani nevíš, jak se ten šuplíček jmenoval. Důležitá je pravdivost sdělení. Je pravda, že v Hradišťanu cítím určité mantinely, za které se neodvážím, které mi brání, že tohle si už dovolit nemůžu. U tance současného cítím v tomto velkou volnost a svobodu. Já bych byla ráda, aby se ty oba dva přístupy přiblížily. Možná se tak už děje, ale je to složité, zvlášť u nás, na té jižní Moravě. Při volbě výrazových prostředků hodně také záleží na výběru hudby. Já tíhnu k autorům současným a českým, jako jsou Janáček, Martinů, Eben, Lukáš, Krček a další. Tam já neustále cítím ty jejich kořeny a tu jejich českost. Má to tu vůni našeho koření. Rázem se ty šuplíky otevírají samy...

Používáte někdy hudbu nečeského autora?

Dlouho už jsem nepoužila.

A nějaký odlišný styl hudby, například hudbu rockovou nebo popovou?

Ne, to ne. A jsem ráda, že když dám svým studentům vybrat, oni sáhnou právě třeba po Martinů nebo po Janáčkovi.

Mluvíme o symbióze hudby a tance. Ale pracovat s tancem se může i bez hudby....

Já hodně improvizuji a improvizuji bez hudby. Chci, aby tělo bylo jako hudební nástroj. Chci, aby si hrálo a dokázalo mít jednotlivé svaly a údy jako struny, které když se správně naladí, tak budou krásně hrát. Dá se opravdu tančit jen tělem, tu hudbu můžeme slyšet podvědomě, může hrát jen v nás. Já si myslím, že to je pro improvizaci velice dobré, zvlášť pro děti. Pokud nejsou vedeny hudbou, která jim už dává jistý návod, musí ji hledat samy. Já třeba ráda improvizuji v přírodě, kde se inspirujeme jen šumem stromů, posloucháme puls země nebo jak proudí míza ve stromech.

Vy sama pracujete s dětmi a zde jste byla jako předsedkyně poroty otevřené přehlídky Tanec - Jablonec 2004, která byla spíše dětská. Jak ji hodnotíte?

Já si myslím, že každé takové setkání je určitě velkým přínosem. Je to takové dotýkání, což je tématem celostátní přehlídky, kterou jablonecký program pokračuje. Lidé se navzájem dotýkají, snaží se pochopit, a vidí věci z jiné dílny. Tady se nám představila celá barevná škála choreografií a různých přístupů ke zpracování materiálu, k výběru hudby. Myslím, že každý si z toho mohl odnést co chtěl, mohl se inspirovat. Pokud sleduji vývoj dětské taneční scény, tak se vyvíjí dobře kupředu. Porota tu v žádném případě není proto, aby nějakou práci odsuzovala. Samozřejmě jsme se snažili předestřít choreografům a pedagogům pozitivní i negativní věci, které se objevily, a kterých by se v tom druhém případě měli vyvarovat. Ano, každý si z toho vezme, co potřebuje a co pokládá za důležité, ale mělo by to především inspirovat k dalším tvůrčím posunům. Když bych zhodnotila věci, nad kterými by se měli zamyslet, tak je to jednak výběr hudby a její přínos dětem. Rozvinuli jsme diskuzi na téma, jak se hudba vybírá, jestli na to mají vliv i děti, jakou se snažíme dělat dětem selekci a dát jim ponaučení. Třeba v oblasti artificiální hudby, protože ta se tady vyskytuje málo, a to je škoda. Další věc byla, do jaké míry si povídáme s dětmi o podstatě tance, o záměru tanečního čísla. Aby samotné děti byly zainteresovány do tvorby scénáře a byly podněcovány k přinášení vlastního pohybového potenciálu. Tím se naučí více chápat hudbu a být lépe ztotožněny se samotným tématem. Tak, jak malíř maluje na obraz své pocity z přírody, tak by tanečník měl umět vyjádřit své pocity tělem, a je na nás, pedagozích, abychom ty pohyby správně tvarovali. Dále je to jistá forma taneční tvorby na jevišti, protože se zde předvedly věci, které byly založeny pouze na improvizaci. Ani u improvizace by se nemělo zapomínat na jakési učesání a zvolení určité formy. Poslední zamyšlení bylo nad prací s rekvizitou. Nad vztahem k rekvizitě. Ta rekvizita musí s interpretem srůst a být součástí choreografie. Tak jak je choreografie vytvořená pro těla tanečníků, tak musí být vytvořena choreografie a libreto i pro rekvizitu, aby měla své opodstatnění. Jsou to ale mé subjektivní názory a já vždy říkám, že otvírám diskuzi. Jsem pro absolutní svobodu, takže toto samozřejmě není dogma.

Co pro vás znamená práce v porotě?

Tak pro mě je to velký přínos, ponaučení, setkání se s lidmi, a hlavně, jak jsem už říkala, je to o tom dotýkání. Dotýkání se sebe navzájem, dotýkání se člověka, jiných přístupů k práci. Vidím v tom jistý způsob komunikace. Komunikace otevřené, kterou uplatňuji mezi lidmi a pak také té své vnitřní. Člověk vlastně sám komunikuje s tvorbou jiných a vytváří si představu a formuje si svůj názor. V neposlední řadě je to pro mě také inspirace.

Spolupracujete s Hradišťanem na autorských věcech. Jaké to pro vás je, když vidíte svou práci v jiném zpracování?

Samozřejmě, že člověk v tom vidí nejprve to, co stálo u zrodu té písně a tance, protože ty složky vznikaly současně a na prvopočátku byla nějaká myšlenka. Pak když to člověk vidí u jiného choreografa, u jiného autora, je to samozřejmě něco jiného. Ale vůbec to neodsuzuji, spíš si hledám cestu k tomu, jak to ten druhý autor zpracoval a co ho vedlo k tomuto vidění. Nesnažím se vnucovat svůj názor, jen mu musím potom říci, co stálo u zrodu té písně. Je zvláštní a zajímavé, jak na každého působí určitá hudba jinak, a je jistě zajímavé vidět, když si tuto hudbu vezme někdo jiný a přemýšlí o ní. Pak může existovat x dalších přístupů.

Těší vás to tedy?

V podstatě ano, těší.

Ladislavy Košíkové se ptala ***Zuzana Smugalová***

JAK SE VLNÍ PŘÍŠTÍ VLNA...

...příští vlna/next wave... je příkladem akce, která je zavedená, ale přesto dokáže každý rok něčím překvapit. Často se o ní mluví jako o festivalu alternativních divadel. Zejména díky neuvěřitelné otevřenosti projektům všeho druhu je takové označení nepřesné. Škatulka, do které bychom mohli festival zařadit, totiž zřejmě neexistuje. Navzdory tomu se „příští vlna" letos zavlnila už pojedenácté (od 7. do 10. října 2004) a nutno říct, že řada účinkujících opět prorazila vody poklidného českého kulturního světa.

Jedním z momentů, které jsou na „setkání divadelní, hudební, taneční, literární, výtvarné a jiné alternativy" (takto festival nazývají organizátoři) nejzajímavější a možná i nejvíc vzrušující, je očekávání. Divák může být během pár hodin šokován, mile překvapen nebo zcela zklamán. V případě večera s názvem Noví kouzelníci, který proběhl 8. října v Divadle Na zábradlí a v rámci kterého byly uděleny Pocty festivalu, se pocity radosti a zklamání mohly střídat dokonce v několikaminutových intervalech. Jednotlivá čísla velmi různorodé kvality šla za sebou v rychlém sledu. Všehochuť programu tak na jednu stranu vytvářela nezaměnitelnou atmosféru, na druhou stranu některá vystoupení připomínala nepovedenou školní vánoční besídku. Komponovaný večer vlastně ve zhuštěné podobě předvedl, jaké nejrůznější vlnky může „příští vlna" zahrnovat.

Pomineme-li občasnou problematičnost dramaturgie, je ale třeba říct, že předávání cen letos i loni festival výrazně oživilo, a to zejména zásluhou moderátorského výkonu divadla Vosto5. V letošním roce chlapci pojali své průvodní slovo jako rozhlasové vysílání. Díky tomu si mohli pohrávat s rozporem audio sdělení v rádiu a bytí na jevišti. Po rovněž zdařilém uvádění loňského slavnostního večera ***Vosto5ka*** zaslouženě obdržela Poctu za Projekt roku. Hlavní cenu s názvem Živoucí poklad letos získal ***prof. Bořivoj Srba.*** Z dalších oceněných jmenujme alespoň principála divadla DNO Jiřího Jelínka (Osobnost roku) nebo zpěvačku ***Ridinu Ahmedovou*** (Objev roku), která ve svém Hlasokraji experimentuje nejen s vlastními hlasovými možnostmi.

Během nabitého večera se objevilo i několik hvězdných jmen. Písničky ze svého repertoáru zahráli Jiří Schmitzer nebo Jan Budař a Eliščin band. Obě čísla odlehčila dlouhý program a byla příjemným zpestřením mnoha divadelních výstupů. Ze zavedených souborů předvedli ukázky z tvorby KDS Puchmajer, ÚstaF Brno nebo Teatr Novogo Fronta. Ze zatím nepříliš známých subjektů stojí za zmínku duo Děvčátka, které se zabývá interpretací písní Pavla Bobka.

Jedno z Děvčátek (Johanka Švarcová) se společně s hercem Josefem Rosenem představilo i v sobotním Kaleidoskopu. **Teatro plyšolíno** si oba performeři založili teprve nedávno a jejich vystoupení patřilo ke světlým bodům dne. V Řetízku na pražské DAMU předvedly pozoruhodné, z velké části improvizované představení s názvem **Plyšový zajíc do lesa nepatří.** Nejprve odehráli autorský experiment, ve kterém coby loutky použili plyšové hračky. V následující části pak předvedli tragikomickou etudu z manželského života; jedinou obživou chudého páru je plný pytel hraček a otravná vystoupení pro školy. Existenční závislost na pravidelném vystupování dohání oba partnery do stavu, ve kterém už mnohdy nejsou schopni rozlišit, zda jsou plyšáci jen vycpanými předměty, nebo živými bytostmi. V rámci sobotního odpoledne představovala „plyšová" improvizace osvěžující prvek, který přinesl nový impuls nejen loutkářskému světu.

Společnost Dr. Krásy Praha / J. Verne, J. Veselý a P. Lanta: Blíží se den, kdy vás budu milovat (Paris au XX. siècle). Foto: Ivo Mičkal.

Z dalších akcí v Řetízku stojí určitě za zmínku autorské čtení ***Jaroslava Rudiše*** z knihy **Nebe pod Berlínem.** Kromě nezaměnitelné interpretace se spisovatel představil i jako zpěvák (svou nejúspěšnější skladbu Ich bin Berlin hrál dokonce dvakrát). Spojení literatury s rockem představuje typ pozoruhodných setkávání, jakých by měl festival přinášet co nejvíce.

Prvním vrcholem sobotního večera i celého festivalu bylo v Disku uvedené představení **Společnosti Dr. Krásy.** Režisér souboru ***Petr Lanta*** patří v současnosti k nejzajímavějším představitelům amatérského divadla, přičemž v jeho případě není vyloučeno, že se stane profesionálem. Jeho divadlo připomíná tvorbu Petra Lébla v 80. letech. Poslední inscenaci s názvem **Blíží se den, kdy Vás budu milovat** vytvořil na motivy románu Julese Verna Paříž ve 20. století. Sirotek Michel putuje životem jako outsider s velmi omezenou schopností zapojit se do fungování společnosti. Hrdina ale nejde hlavou proti zdi. Inscenace naopak přináší velmi intimní zpověď plnou fantaskních a snových scén. Atmosféra díla je nezaměnitelná zejména díky principu vytváření scénických obrazů, které přicházejí jeden za druhým, vstupují do sebe a mohou se i navzájem prolínat.

Druhým „velkým" představením v Disku byl projekt **Ultimatum**, který jeho tvůrci – soubor **Nejhodnější medvídci** - označili jako sociální muzikál. Děj se odehrává na opuštěné rybářské lodi v Hamburku roku 1976. Členové rockové kapely si zde chtějí založit zkušebnu. Na místě ale shodou náhod potkají country zpěváka, policistu, námořníky a tři členky levicového komanda, které ostatní postavy zajmou coby rukojmí. Tato rozmanitá skupina osob pak čeká na splnění požadavků. O chatrný příběh ale v tomto případě nejde. Inscenace především obsahuje množství hudebních čísel, která s dějem mnohdy vůbec nesouvisí, takže se spíše jedná o divadlem motivovaný koncert než muzikál.

Poslední den Next wave bývá zpravidla nejexperimentálnějším. Letos nesl název Laptopová scéna – Generovaná/generace a proběhl v galerii NoD. Umělci se zabývali možnostmi využívání technologií v divadle. Rizikovost takového programu je mnohem vyšší než v případě předchozích dnů, na druhou stranu právě závěr festivalu každoročně dokazuje, že se i v budoucnu budou alternativní vlny a vlnky zřejmě pořádně vlnit.

Kateřina Rathouská

Převzato z Divadelních novin č. 19 z 16.11.2004.

NAHLÍŽENÍ ZŮSTÁVÁ PŘEDEVŠÍM DÍLNOU

NAHLÍŽENÍ 2004
Bechyně 21. – 24. října 2004

Jsou přehlídky, o nichž snadno dokážeme podat zprávu tak, že sepíšeme co nejpřesnější charakteristiku jednotlivých představení. Nahlížení mezi takové přehlídky nepatří a já si víc než kdy předtím lámu hlavu, jak tuto akci přiblížit čtenářům nezasvěceným svou osobní účastí. Od roku 2001, kdy se přípravný tým rozhodl dosavadní dílnu přetransformovat v přehlídku, je hlavním záměrem vytvořit platformu pro společné *setkání*, jehož smyslem nebude hodnotit inscenace, jak bývá zvykem na postupových přehlídkách, ale spíš nabídnout prostor pro výměnu divadelních zkušeností mezi vrstevníky, *nahlížení* do kuchyní jednotlivých souborů, společné hledání odpovědí na otázku, *o co v současném středoškolském a mladém divadle vůbec jde*. Asi to bude od organizátora akce znít chvástavě, ale zvlášť v letošním roce jsem měl pocit, že se námi nabídnutý model dařilo téměř beze zbytku naplnit.

Kromě samotných představení jsou stěžejní součástí Nahlížení společné diskuze všech účastníků. Jejich průběh nemůže snad nikoho nechat na pochybách o tom, jak je podobně koncipovaná akce podnětná a přínosná. Debata se ani na chvilku nezastaví, diváci mají vždy na co se ptát, členové souboru mají stále co vysvětlovat a odkrývat. Účastníci vstupují do diskuze velmi citlivě. Jejich mimořádná empatie je samozřejmě podmíněna tím, že jsou sami aktéry některého z dalších vystoupení, ale i když od toho odhlédneme, zdá se, že kultura diskuze u mladých lidí během posledních (že by patnácti?) let výrazně vzrostla. Kvalitě diskuzí pomáhají samozřejmě i citlivé a nenásilné moderování Jirky Provazníka a vstupy dvou přizvaných odborníků (vždy v druhé části diskuze). Ti se letos zajímavě doplňovali – u Marie Poesové jakoby převažovala snaha dobírat se příčin problémů důkladnou analýzou až po nejposlednější detail viděného, Tomáš Žižka zase dokázal překvapivě zobecňovat a zasazovat představení do kontextu divadelních trendů u nás i ve světě.

V zajímavém sepětí s celkem čtyřmi diskuzemi (na každou je zhruba 90 minut

DS Kšandy – skupina II., CVČ Lužánky Brno
B. Němcová, J. Václavek a soubor: Divá Bára
Foto: Jakub Hulák

DS Na poslední chvíli ZUŠ Ostrov / Soubor podle M. Schisgala, E. Fromma a J. Bruknera: Z denního tisku. Foto: Jakub Hulák.

času a týká se zpravidla dvou představení) probíhaly také dílny, které doplňují už tradičně přehlídkový program Nahlížení. Pracovalo se ve večerních hodinách ve skupinách pomíchaných náhodně napříč soubory (bez vedoucích), a to s tématy, která v rámci úvodní akce ve čtvrtek večer vymyslely jednotlivé soubory (zadáním bylo najít „téma, které je pro nás aktuální a stálo by za to se jím zabývat"). Ani v této práci nezůstávali účastníci na povrchu. Série krátkých vystoupení v sobotu večer a v neděli dopoledne naopak znovu ukázala, jak vysoký je potenciál teenagerů v práci s velkými a závažnými tématy, v hledání silného a pravdivého vyjádření prostřednictvím divadelních obrazů.

Pokud jde o jednotlivé inscenace Nahlížení, vybrané přípravným týmem na základě přihlášek a nejrůznější dokumentace, podařilo se letos namíchat pestrý „dramaturgický koktejl".

Dvěma inscenacemi byla letos zastoupena víceméně tradiční činohra. O jevištní převod ***Sakiho* Kocomoura** se pokusil soubor **ZUŠ Jindřichův Hradec**. Jeho vedoucí Zuzana Jirsová připravila kvalitní dramatizaci založenou na přirozeném řetězení dramatických situací. Diskuzní plénum přesto dospělo k přesvědčení, že některé momenty vyzní lépe v literatuře než na divadelní scéně. Pro šikovné členy souboru se ale hra stala nepochybně vynikajícím učebním materiálem. Pokud se soubor bude textem dál zabývat, určitě se nevyhne také dalšímu hledání, jak lépe stylizovat postavu Kocomoura (stávající podoba je řekněme naivně infantilní). **Divá Bára** souboru **Kšandy, skupiny II.** z CVČ Lužánky Brno (vedoucí Tomáš Doležal) podle povídky ***Boženy Němcové*** nebyla zatížena nepatřičnými hereckými ambicemi (jak se u mladých činoherních souborů často stává), projev aktérů spíš příjemně balancoval na hranici civilnosti. Diváci ale spatřovali problém v přemíře humoru, který místy jakoby vznikal nechtěně. Hlavním tématem měly být zřejmě předsudky okolí vůči Báře, dramatizace a režie Jakuba Václavka ale zřejmě trochu pominula motivace některých postav, důležité pro zamýšlené vyznění příběhu (nedostatečně objasněná zůstává především samotná odlišnost Báry).

Na činoherních základech stojí také dvě ryze autorské inscenace souboru **Na poslední chvíli** ze **ZUŠ Ostrov** (vedoucí Lucie Veličková), **Z denního tisku** a **Zájezd**, obě ale už víc pracují se stylizovaným jevištním obrazem a metaforou. Také zvolený jevištní

DS Na poslední chvíli ZUŠ Ostrov: Zájezd
Foto: Jakub Hulák

projev hráčů, zvláště u druhého představení, neklade nepřiměřené nároky na psychologii – jde zde spíš o typové postavy. U obou inscenací lze hledat jisté nedotaženosti ve srozumitelnosti příběhu, v motivaci postav či práci s jevištním znakem. Dílčí nedostatky ale vyvažuje zaujetí souboru pro silné aktuální téma, jímž je v zásadě v obou případech manipulace lidmi. V prvním případě jsme svědky toho, jak černobíle a nepravdivě informují média o dramatické události únosu dívky (v diskuzi se dozvídáme, že dodatečně do hry vstoupila i podobná osobní zkušenost souboru s nedávnou tragickou nehodou autobusu u jihočeských Nažidel). Zájezd zase pracuje s variací na tzv. reality show – ukazuje reakce lidí, kteří jsou vmanipulováni do fingované výpravy do dávné minulosti. Výpověď hráčů je v obou případech opřena o solidní divadelní průpravu.

Zatím méně zkušený soubor studentek **SPgŠ Litomyšl** pod vedením Anety Kopecké přivezl do Bechyně rovněž zcela autorskou inscenaci **Místnost**, v níž se soubor v rámci divadelní stylizace pokouší nahlédnout do zákulisí smrti. Téma je ale ztvárněno až příliš obecně a plakátově, studentkám chybí především kvalitní literární předloha, o niž by se mohly při inscenování opřít.

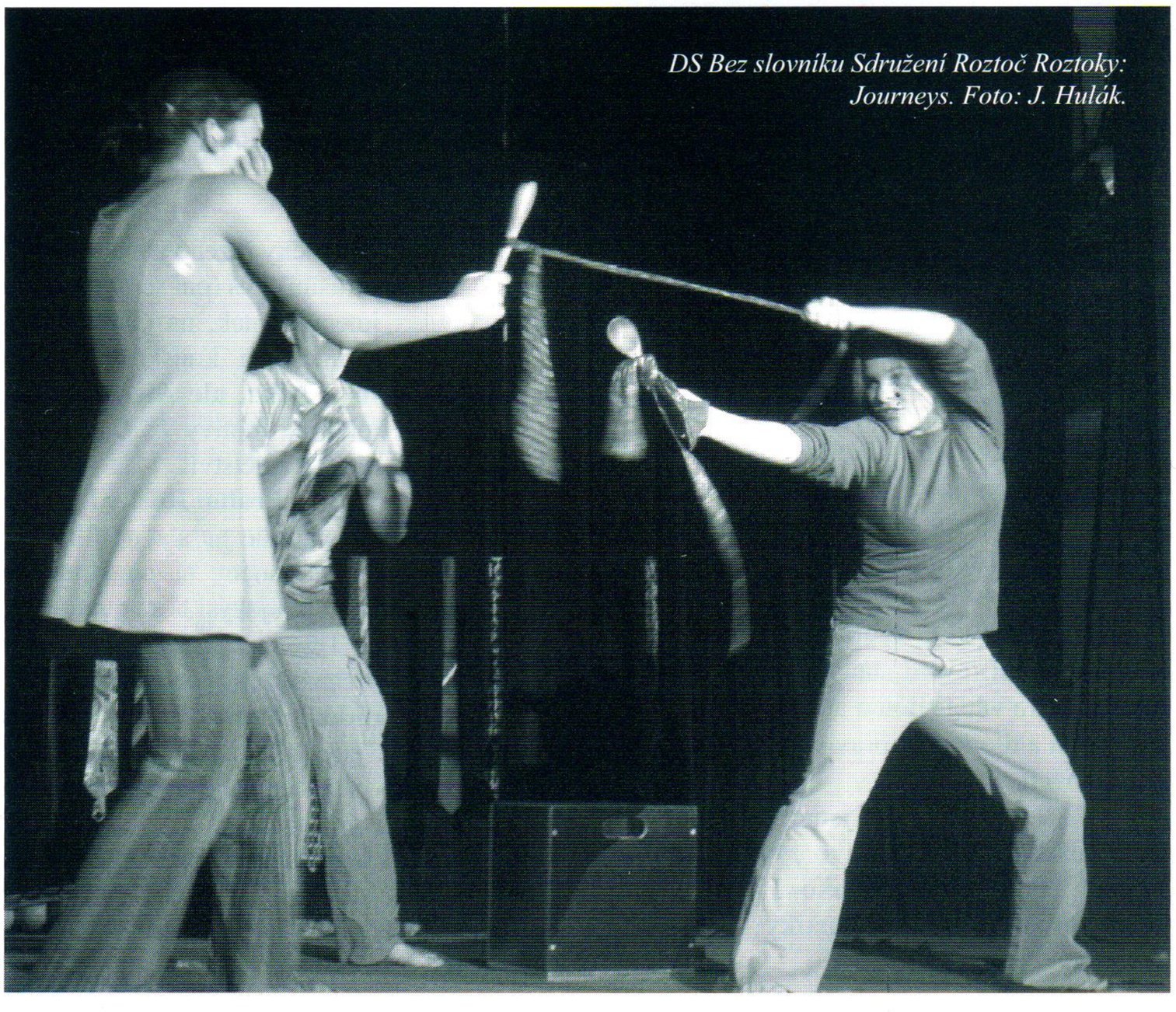

DS Bez slovníku Sdružení Roztoč Roztoky: Journeys. Foto: J. Hulák.

Dramatický klub Gymnázia Nové Strašecí (vedoucí Iva Dvořáková) použil ve svém **Tristanovi a Isoldě** princip chórického vyprávění a otevřeného vstupování do rolí. Přes dobrý výběr situací ve vlastní dramatizaci tří členek souboru, množství nápadů i zvládnutí základních šermířských dovedností působilo představení poněkud jednotvárným a unaveným dojmem. V diskuzi jsme pochopili, že následkem obměny studentů školy a tím i členů souboru po prázdninách hrálo pět (!) lidí v inscenaci poprvé a představitelka Isoldy zaskakovala. Bylo by tedy jistě nefér vytýkat v takovém případě dílčí nedostatky členům souboru, kteří se museli soustředit především na to, aby nezapomněli text a dohráli do konce. Přesto v diskuzi zaznělo podezření, že použitý chórický postup v tomto případě poněkud oslabuje dramatičnost příběhu a přináší s sebou přímočarou ilustrativnost a obecnost.

Se dvěma inscenacemi vystoupil soubor **Bez slovníku** z **Roztok u Prahy**,

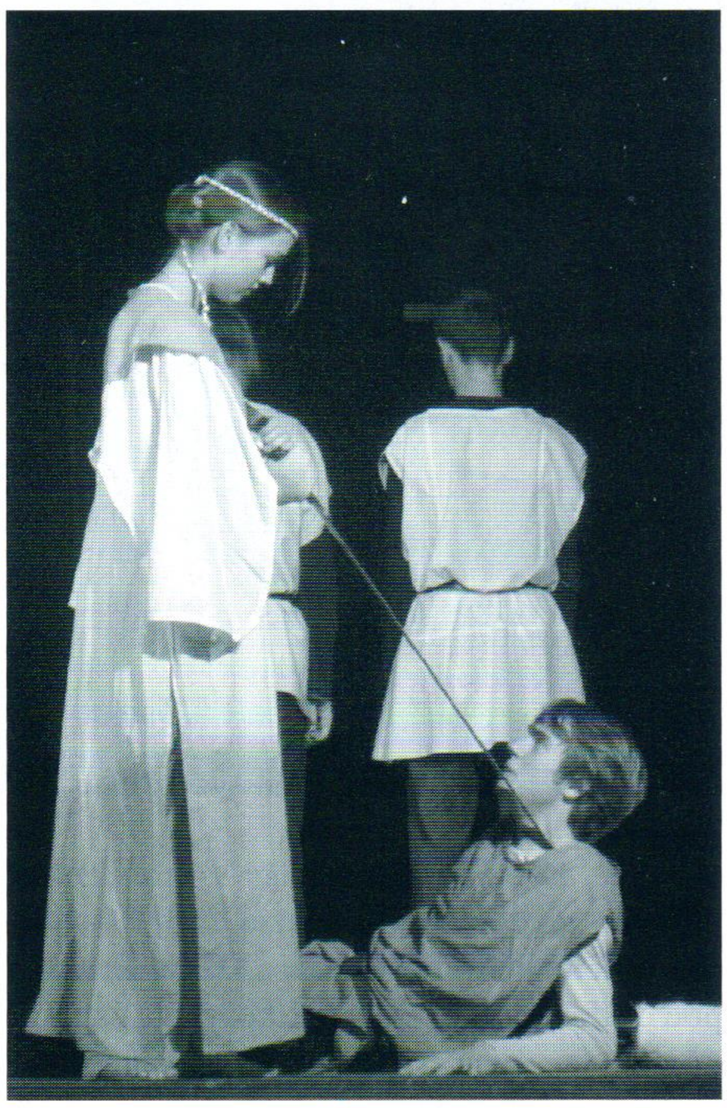

Dramatický klub Gymnázia Nové Strašecí / E. Ničová, K. Pelcová a K. Aubrechtová na motivy J. Bediéra: Tristan a Isolda. Foto: Jakub Hulák.

který se pod vedením irské vedoucí Síle ní Bhroin a Američanky Leah Gaffen zabývá dramatem v angličtině. Inscenace **Apples** a **Journeys** jsou hrány dvojjazyčně, přičemž anglické pasáže nekladou vysoké nároky na jazykové znalosti diváků. Soubor přispěl do mozaiky letošního Nahlížení použitím hry s předmětem a loutkou, kromě toho ale vnesl do přehlídky u středoškoláků téměř nevídanou divadelnost. Tři hrající dívky disponují vynikajícími technickými dovednostmi, zejména co se týče pohybu a výrazu, dokážou zapojit celé tělo a udržovat fyzické napětí, umějí citlivě a přesně naplnit celkem náročné požadavky irské režisérky na neustálé

proměny mizanscény. Apples nejsou vlastně ničím jiným než hrou s proměnami a posuny situací a významů odvíjejících se od jablka jako rekvizity i symbolu, zatímco Journeys představují syntézu tří příběhů se společnými tématy pokušení a utrpení. Přes zmíněné kvality ale soubor v diskuzi znovu a znovu narážel na nepochopení toho, co je pro jeho práci základní a samozřejmé, a sice výše zmíněné dvojjazyčnosti. Vzhledem k tomu, že vnější situace přehlídky nic takového nevyžaduje (hraje český soubor v domácím prostředí), tak se střídání jazyků na divadelní scéně chtě nechtě stává znakem, od nějž očekáváme nějaký vztah k tématu a ostatním prvkům ve struktuře inscenace. Pátrat po takových souvislostech je ale v tomto případě samozřejmě zcela zbytečné.

jednotlivá čísla v jeden kompaktní celek. Pravdou ale je, že je nejspíš inscenace O nás poměrně křehká a zranitelná a v Bechyni ji hodně pomohla mimořádně vstřícná odezva publika.

Pokud jsem se chtěl hned od počátku vyhnout hodnocení jednotlivých představení, zjevně se mi to nepodařilo. O to spíš musím připomenout, že pokud Nahlížení probíhá tak, jak si jeho „dramaturgové" přejí, skutečně nejde o to, které divadlo se povedlo líp a které hůř. „Špatné" by bylo pro akci představení, které by se nedokázalo stát zajímavým námětem k diskuzi. Takové se ale na letošním Nahlížení neobjevilo.

Přes množství podnětných a zajímavých momentů přehlídky navíc musím konstatovat, že pro mě Nahlížení 2004 asi

Studio uměleckého přednesu DDM Praha 8
S. Silverstein, J. Machalíková: O nás
Foto: Jakub Hulák

Poprvé v „nové éře" Nahlížení se objevilo také „divadlo poezie". **SUP – Studio uměleckého přednesu** z **DDM Praha 8** pod vedením Jany Machalíkové po úspěšné účasti na dvou celostátních postupových přehlídkách přijelo i do Bechyně s pásmem hravých textů amerického písničkáře, textaře a básníka ***Shela Silversteina*** nazvaným **O nás**. Shodou okolností jsem inscenaci viděl už mnohokrát a nikdy jsem se netajil svými výhradami, především k víceméně nahodilému poskládání jinak vtipně rozehrávaných textů. Bechyňské představení však k mému překvapení tentokrát doslova oslnilo. Možná že větší nadhled, který získala čtveřice hráčů tím, že se letními prázdninami přehoupla do středoškolského věku, způsobil, že pásmo působilo jako neutuchající gejzír krásných nápadů a humoru, který nenechal jedinou bránici v sále ani na okamžik oddechnout. Text byl tentokrát neoddělitelně propojen s akcí, hráči byli příjemně uvolnění a přesto naprosto přesní ve všech akcích a reakcích. Zamýšlené propojující téma vzájemného přátelství zřejmě poprvé opravdu propojilo vyvrcholilo drobnými vystoupeními skupin, které se během pátku a soboty kromě všeho ještě stačily poprat s vylosovanými tématy. Nemá smysl popisovat něco, co mělo jedinečnou a nepřenosnou atmosféru. Napíšu jen, že na základě témat jako *„jaké máš číslo"* (vzešlo z organizace náhodného rozdělení do skupin na začátku akce), *„spotřební vztah k člověku"* (vylosovala si skupinka vedoucích), *„barevný svět a člověk v něm, barevný člověk a svět v něm"*, nebo dokonce *„absurdní situace vzniklá na základě nutného postupu v rámci logiky daného řádu (střet přirozenosti člověka se striktní logikou systému)"*, vznikla pozoruhodná a působivá představení „tady a teď" zasahující diváka často větší silou a autentičností než ta dovezená a dlouho připravovaná v domácích zkušebnách.

Jsem rád, že jsme do podtitulu akce nikdy nevtiskli slovo *přehlídka*. Nahlížení 2004 proběhlo jako 15. celostátní *dílna* středoškolské dramatiky a mladého divadla.

Jakub Hulák

ČTRNÁCTÝ PŘELET NAD LOUTKÁŘSKÝM HNÍZDEM

5. – 7. LISTOPADU 2004
V DIVADLE MINOR
A STUDIU YPSILON

Mezinárodní sdružení loutkářů – **U**nion **I**nternationale de la **Mar**ionnette, tedy UNIMA, je nejstarší mezinárodní divadelní organizací a svým způsobem je dodnes organizací jedinečnou. Sdružuje totiž loutkáře bez jakýchkoliv dalších omezení (profesních, národnostních, ekonomických apod.). Pořádání přehlídky, na které se setkávají všechny možné typy divadel, souborů i jednotlivců (tedy profesionální divadla, amatérské skupiny, jednotlivci i soubory, pro které zatím nemáme přesné pojmenování, nejčastěji je označujeme jako nezávislé nebo poloprofesionální) tedy Unimě přísluší už ze své podstaty. A je dobře, že to dělá.

Trochu jsou ovšem problémy s vymezením této přehlídky. Pokud by měla být tím nejlepším, co rok dal, pak by bylo asi potřeba zpřesnit, nebo lépe definovat systém výběru, který je zatím stále trochu nahodilý.

Pokud nám ale stačí, že se zde můžeme setkat s tím nejzajímavějším nebo nejinspirativnějším za uplynulou sezónu, aniž bychom trvali na úplnosti, pak je to přehlídka velmi zajímavá a užitečná. Alespoň letos tomu tak bezesporu bylo.

Letošní Přelet nad loutkářským hnízdem nabídl velmi pestrou loutkářskou nadílku, na které jsme se mohli potkat s nejrůznějšími postupy a trendy.

Chronologicky řazeno jsme viděli:

- **Tentokrát** (tuším) **Pes** (oni se pro každou produkci jmenují jinak, na Chrudimi to byla Harmonika, na krajské přehlídce Rajče): **Ani Anička, ale Alenka –** poetistická koláž na motivy ***L. Carrolla*** a vlastních zážitků z dětství.
- **Buchty a loutky, Praha: Rocky IX.** – na první pohled parodie na slavné filmy se Sylvesterem Stallonem; na ten druhý je ale jasné, že to je i jakýsi hold těmto akčním filmům. Této inscenaci byla na závěr Přeletu udělena **putovní cena ERIK**.
- **DNO Hradec Králové, Dr. Kraus** – představení inspirované Johannesem doktorem Faustem lidových loutkářů s překvapivým koncem.
- **Divadlo Líšeň Brno: Domovní requiem (zlá hra)** – jakási quasi „cool" koláž, se snahou (zřejmě) varovat před konzumismem.
- **Buchty a loutky Praha: Čarodějnice**

– pohádka na ruby podle ***R. Dahla***.

- **De Facto Mimo Jihlava: Modrej drahokámen anóbrž Zelená Gizela a mrkvajzníci** – autorská pohádka „pro celou rodinu" (milé překvapení letošního Jiráskova Hronova).
- **Teatro Matita, Slovinsko: Malé noční příběhy** – animačně vycizelovaná série sólových výstupů svázaných do jednoduchého příběhu – loutkařina, jaká se dnes moc nevidí.
- **Naivní divadlo Liberec: …a jiný Bedřich** – „amatérské", tedy ve volném čase nazkoušené představení – sympatická koláž z tvorby ***Ivana Wernische***.
- **Rámus, Plzeň: Hra (Oidipus) –** „dětská hra" o osudovém předurčení. Pozoruhodná interpretace ***Sofoklova*** dramatu.
- **Hana Voříšková a Helena Vedralová: Kde, lásko, kdes byla –** milostná lidová poezie. Velmi intimní představení, o které byl takový zájem, že se hrálo oproti původnímu plánu dvakrát.

Loutkářský soubor Rámus Plzeň / Hra (Oidipus). Foto: Ivo Mičkal.

- **Krepsko Praha: Nejmenší žena na světě –** jakási surrealistická montáž o posedlosti.
- **Klika Praha: Na statku a v Africe aneb Každé přání vyplní se –** jak sami autoři píší: „Pozor na to, co si přejeme. Mohlo by se nám to totiž splnit." Rodinné (ale také místy davové a sborové) loutkové divadlo.
- **Drak Hradec Králové: Perníková chaloupka –** remake starší hradecké inscenace s brilantními výkony a nejasnou dramaturgií.
- **Divadlo Minor Praha: Lovci mamutů –** sympatický dramaturgický pokus s ne zcela přesvědčivým výsledkem.
- **Ivan Martinka Slovensko: Šalom alejchem (Mier s vami) –** závěr, a svým způsobem i vrchol Přeletu – pozoruhodné a herecky přesvědčivé jevištní zpracování knihy Šolema Alejchema Tovje vdává dcery.

- K tomu ke všemu se do programu ještě vešel diskuzní klub, který UNIMA uspořádala v neděli dopoledne. Téma – vzájemné ovlivňování profesionálního a amatérského loutkového divadla. Toto téma se sice nepodařilo naplnit – de facto se diskutovalo hlavně o vymezení pojmu amatér – profesionál, ale i tak to nebyl neužitečně strávený čas.

Z celé diskuze mě osobně zaujaly tyto teze:

- Pojem amatér – profesionál nemůže být hlediskem hodnotícím.
- Těmito pojmy nelze ani vyjadřovat míru vzdělání v daném oboru.
- Pojem amatér nemá nejen ve světě stejný obsah, ale i v českém prostředí má různý význam v různých uměleckých oborech (např. literatura tento pojem vůbec nezná – spisovatel nebo básník amatér je nonsens).
- Tyto pojmy má smysl chápat pouze v ekonomických vztazích.
- Jsou zde tři druhy umělců a uměleckých institucí:

DNO Hradec Králové / Jiří Jelínek a Kamil Bělohlávek, inspirováni hrami starých loutkářů: Dr. Kraus. Foto: Ivo Mičkal.

- divadla a soubory se státní dotací (tedy ty, které jsou zřizované státními institucemi – ministerstvem, kraji, městy…);
- podnikatelské subjekty (ne zcela přesně – soubory, které mají zdanitelný příjem sloužící více-méně k obživě);
- občanské iniciativy (i zde jsou často zdanitelné příjmy, ale jejich výše a nakládání s nimi je odlišné).

Když si ke kvalitnímu programu přičteme příjemné prostředí všech čtyř sálů obou divadel (Minoru a Ypsilonky) a nezapomeneme například na velmi pěknou programovou „brožuru" (tedy spíš skládací plakát)… Zkrátka čtrnáctý Přelet nad loutkářským hnízdem se vydařil, představil celou řadu kvalitních představení a přinesl mnoho podnětů k zamyšlení. Myslím, že od takovéhoto typu přehlídky nelze ani víc očekávat.

Tomáš Pavel

Soubor (tentokrát) Pes Městečko Trnávka / Podle L. Carolla: Ani Anička, ale Alenka. Foto: Ivo Mičkal.

Divadlo De Facto Mimo Jihlava / M. Ketnerová, M. Kolář: Modrej drahokamen anóbrž Zelená Gizela a mrkvajzníci. Foto: Ivo Mičkal.

FAUSTOVÁNÍ

TENTOKRÁT S FAUSTEM

A TÉMĚŘ

FAUSTOVSKOU

OTÁZKOU NA KONEC

Po loňském neúspěchu, tedy spíš krachu, bylo letošní Faustování velkým skokem vpřed. Pamětníci sice vzpomínali na akce ještě mnohem velkolepější, ale nebuďme nespokojenci. Připomeňme si jen, že před rokem přišlo na zahajovací večerní představení nějakých pět diváků (včetně lektora a ředitele kulturního domu) a sobotní představení pro děti bylo pro nemoc zrušeno úplně. Semináře se zúčastnili všeho všudy dvě maminky se třemi dětmi, a jen díky jejich nasazení bylo možné zahrát natěšeným dětem z Bechyně alespoň to, co během kratičkého semináře vzniklo.

Letos bylo všechno jinak. Páteční večer v bechyňském kulturním domě zahájil soubor **Hop-Hop ze ZUŠ v Ostrově** se scénickou adaptací černošských pověstí (pohádek?) **Tvé ucho je starší než tvůj dědeček**. Hlediště sice nepraskalo ve švech, ale vzhledem k výše uvedeným skutečnostem by se dalo říci, že bylo poloplno.

Letošní dílny se totiž zúčastnili nejen všichni, kteří přijeli z Ostrova, ale přijeli i loutkáři z Prahy, Jihlavy a Středních Čech. (Jen, jak si postesknul hlavní pořadatel, ředitel kulturního domu Josef Brůček, z Jižních Čech nikdo.) Těchto patnáct vzdělání chtivých divadelníků doplnilo dalších patnáct studentů Západočeské univerzity z Plzně, kteří sice měli se svým pedagogem Romanem Černíkem víkendový divadelní seminář s odlišným programem, ale v jeho rámci se zúčastnili všech představení a rozborových seminářů.

A hned ten první byl možná i největší. Tedy nejdelší a dost možná šel i nejvíc do hloubky. Však také proto na Faustování ostrovský soubor jeho vedoucí Irena Konývková poslala. Rozebíralo se a diskutovalo až dlouho do noci a ostrovští všechny ujišťovali, že si z tohoto rozboru odvezou mnoho podnětného.

V sobotu se rozjela naplno i dílna. Seminaristé se seznámili s tématy, lektor Luděk Richter nabídl dvě – jednu pověst a jednu pohádku, a po dramaturgickém natuknutí a krátké diskuzi o inscenačních možnostech byli rozděleni do malých skupinek. A pracovali a pracovali.

Sobotní poobědí nabídlo všem zúčastněným a mnoha místním divákům pohádku **Kejklířského divadla** (Pavel Šmíd a Jan Brůček) **Kouzelná kulička aneb jak Vojta k šikovnosti přišel –** sympatická inscenace na pomezí divadla a žonglérského vystoupení, kde toho žonglérského bylo možná někdy až dost a příběh občas působil, že je pro soubor záminkou k tomu, aby ukázali, co umí. Ale protože opravdu umí, pobavila inscenace všechny diváky bez rozdílu. Malé i velké.

Diskuze se tedy tentokrát nesla nejvíce směrem k dramaturgii – proč, která postava co chce a dělá, jak posílit příběh…

A znovu do práce.

Večer jsme zhlédli v jakési předpremiéře inscenaci textu starých lidových loutkářů **Johannes doktor Faust – strašlivá komedie s čertem a ještě strašlivějším do pekla vzetím ubohého Fausta při strašném faierverku a hrůzyplném hromobití**, v podání **Divadelní společnosti Kejklíř** (neplést si prosím s Kejklířským divadlem), tedy lektora Luďka Richtra a jeho ženy Věry Čížkovské.

Následná diskuze ale nemohla než konstatovat, že představení je přece jen ještě hodně nové, mnohé věci nevyšly a tak, jak řekl sám Luděk Richter, jsme těžko mohli rozebírat něco, co jsme vlastně ani neviděli. Přesto přínos této inscenace pro Faustování byl nesporný. V inspiraci, v možnosti pojmenovat některé divadelní jevy či problémy apod.

Pozdě večer, vlastně už v noci, proběhly tři ukázky práce dvou skupin z dílny. Jedna, ne nepodobná jakési „performanci" v otevřeném prostoru bechyňského náměstí, s ohněm, ohnivými koulemi a svázaným publikem. Druhá v intimním prostoru městských ruin s nebezpečím propadu do jakési tmou skryté jámy, která nakonec sehrála klíčovou roli při pádu postavy-sklenice na její kamenité dno.

Neděle přinesla už jen finišování ostatních tří pracovních skupin s následnou produkcí a závěrečným rozborem. A tak jsme ještě viděli spodové loutkové divadlo, divadlo „hospodské", tedy pohádkový příběh transformovaný do hostince s jeho typickými klienty, a duo uklízeček (čů), kteří „improvizují" příběh s pomocí svého uklízecího nářadí (se zjevnou inspirací z představení Kejklířského divadla). Podrobněji rozebírat vše zhlédnuté asi nemá velký smysl, to bylo důležité hlavně pro účastníky dílny. A bez podrobného popisu zadání a výsledku by ani nebylo srozumitelné.

Kejklířské divadlo České Budějovice / Josef Brůček: O kouzelné kuličce aneb Jak Vojta k šikovnosti přišel. Foto: Štěpán Filcík.

Letošní Faustování jistě nebylo bezchybné, ale bylo příjemné a užitečné. Pro účastníky dílny přínosné a pro diváky zábavné a podnětné. Vnucuje se ovšem jedna, téměř Faustovská otázka – co bude dál? Příští rok bude posledním pro Josefa Brůčka jako ředitele Kulturního domu v Bechyni. Takže co bude s Faustováním, vedle chrudimských seminářů vlastně jedinou pravidelnou loutkářskou dílnou, zatím nikdo neví a netuší.

Štěpán Filcík

Psáno pro Amatérskou scénu a Loutkáře

KDY? KDE? BYLO CO? O ČEM? JAK?

FESTIVAL ŠIROKÝCH SÚVISLOSTÍ

Maďarské národné centrum AITA/IATA, spolu s Maďarským kultúrnym inštitútom a Federáciou Maďarských amatérskych divadelných asociácií pripravili v dňoch 30. júna až 4. júla 2004 už XVII. ročník Medzinárodného amatérskeho divadelného festivalu Ivana Horvátha jr. Hneď úvod tohoto tradičného podujatia zdokumentoval, ako sa maďarská kultúra začleňuje do zjednocujúcej sa Európy. Slávnostné otvorenie rámcovali maďarská hymna a Beethovenova Óda na radosť, hymna Európskej únie..

Na porovnanie úrovne domácich súborov si pozvali hostí prevažne z krajín EU, z Veľkej Británie, z Holandska, z Nemecka, z Poľska, zo Slovinska, z Česka a zo Slovenska a z „ostatného sveta" už len divadelníkov z Chorvátska. Domáce trendy reprezentovalo deväť veľmi rôznorodých inscenácií, od klasickej konverzačky po úchvatné nonverbálne divadlo.

Choreografka a režisérka ***Rita Deák Varga*** s ďalšími ôsmymi tancujúcimi hercami rozohráva leporelo výjavov putovania malej, pravdepodobne židovskej komunity za šťastím. Deák Varga skvele rozkreslila jednotlivé osudy a pointovala jednotlivé fázy putovania. Nečudo, že si odniesla jednu z hlavných cien festivalu. Ďalšou skvelou tanečnou inscenáciou boli pretlmočené ***Čechovove*** **Tri sestry** v koprodukcii **budapeštianskeho Panboro Színház** a maďarských študentov univerzity z **Cluje (Rumunsko)**. Režisér Péter Uray pracoval s niekoľkými stoličkami v prázdnom javisku, v ktorom hralo veľký význam aj scénické svietenie. Pozoruhodne dokázal pretlmočiť predovšetkým typicky čechovovské nálady ponurej bezvýchodiskovosti osudov súrodencov Prozorovových, ktorých okolnosti zahnali ďaleko od rušného života. Každej z postáv našiel vlastný pohybový jazyk, a tak rozohral všetky dôležité vzťahy. Po zásluhe si tvorcovia odniesli ďalšiu z hlavných cien. Tretiu pozoruhodnú neverbálnu inscenáciu prinieslo **Fun-Go Theatre z Budapešti**. Režisérka a choreografka ***Eszter Gyevi-Bíró*** spracovala osudy kontroverznej filmárky éry Adolfa Hitlera Leni Riefenstahlovej. Už samotná téma je mnohoznačná, a preto poriadne dráždivá. Eszter Gyevi-Bíró rozpráva túto chúlostivú tému ako vnútorný boj tvorivého človeka, konfrontovaného vlastným umeleckými cieľmi i politikom doby. V prvom pláne inscenácie rozohráva konflikty hlavnej hrdinky s vlastnou tvorbou i s mužmi, ktorí do jej života vstupujú. V druhom pláne, no nie iba ako plané ilustrácie, rozvíja samostatné choreografie troch tanečníc a troch tanečníkov, silne inšpirované dobou ale aj estetickými ideálmi Tretej ríše. Všetko toto dokázala udržať v racionálnych hraniciach príbehu autentickej historickej osobnosti.

Mezi pozvanými soubory na festival do Kazincbarciky byl také Teater Pozitiv Ljubljana ze Slovinska. Uvedl svou inscenaci nazvanou Lej do luta (Koukej, co je tu za tuláka). Foto: Oleg Dlouhý.

Festival prezentoval zaujímavý jav: akoby opäť prichádzala epocha, ktorá spochybňuje silu, váhu a význam slova. Zo 17 festivalových predstavení na slovo ako základný výrazový prostriedok, rezignovali tvorcovia piatich inscenácií. Zdá sa však, že na rozdiel od podobných postupov z minulosti, dnes divadelníci v neslovnom vyjadrovaní hľadajú čo najväčšie uplatnenie v mnohojazyčnom svete. K najúchvatnejším patrili hneď tri z nich, všetko práce maďarských divadelníkov. Prvým pozoruhodným nonverbálnym divadlom bola inscenácia **Canadian Pacific budapeštianskeho Szárnyak Színháza**. Skvelí boli viacerí zahraniční hostia. Predovšetkým traja divadelní žongléri ***Tomas Parry, Ben Clark a Christopher Bowman*** **z anglického Wolverhamptonu**, ktorí uviedli vlastnú inscenáciu Changed Priorities. Koláž príbehov z malého mestečka rozprávajú cez postavy starostu, jeho ženy, dcéry, a ďalších občanov. Viac ako príbeh zaujímajú situácie a herci v nich. Všetci hrajú všetko, skvele pointujú situácie, suverénne narábajú so slovom, gestom, i pohybom v priestore. Potrebujú minimum rekvizít, pretože všetko dokážu urobiť sami. Svojim predstavením akoby chceli upozorniť na nevyčerpateľné možnosti nespútaného komediantstva. Po zásluhe sa aj oni stali laureátmi festivalu.

Štvrté ocenenie si odnieslo **Teatr Jednego Wiersza z poľského Opole.** Režisér ***Krzystof Źiliński*** nezaprel oddanosť divadelnej poetike Jerzyho Grotowskeho. Jemne absurdnú hru **Jeszcze troche** hrá v prísne štylizovanom scénickom priestore, vyhranene štylizovaným herectvom. Štvorica výborných hercov, Agnieszka Kochanowska, Dorota Juraszczyk, Krzysztof Wodziński a Marcin Kozlowski dokáže strhnúť sugestívnym herectvom a prirodzenosťou. Inscenácia tým získava i zvláštny humor.

Zvláštnu pozornosť si vyslúžila pani ***Anna Hendrika van Hugten*** zo **Seniortheater Vroegwijs z holandského Hoornu**. V intímnom monológu, plnom narážok aj na pikantné podrobnosti z vlastného života, rozohrala táto skvelá staršia dáma kúzelnú spoveď plnú sentimentu, ale aj radostí, ktoré môže nájsť aj viac než dospelý človek.

Českú amatérsku scénu reprezentovali divadelníci **Rádobydivadla Klapý** hrou **Fajdrarície**, ktorí sa predstavili vlastnou interpretáciou ***Enquistovej*** **Phaidry** od ***Ladislava Valeša***. Hoci poctivo a náročne pracovali, ich divadelný jazyk v porovnaní so spomínanými predstaveniami predsa len akoby pochádzal z dôb minulých. Predstaveniu chýbala väčšia živočíšnosť a spontánnosť. Možno zaúčinkovala jazyková bariéra. Ale s tou by taký vyspelý súbor mal rátať.

Podobne rozpačito vyznelo aj predstavenia ***Sofoklovej*** **Antigony Divadla Pôtoň zo Slovenských Levíc**. Vysoko štylizovaný tvar, plný zaujímavých javiskových riešení i viacerých sugestívnych hereckých kreácií však akoby narážal na bariéry nekomunikatívnosti. V Kazincbarcike sa totiž tohoto roku viac presadzovalo divadlo nespútaných emócií, nefalšovaného komediantstva a polyfónie všetkých dostupných divadelných prostriedkov.

Päť dní v Kazincbarcike bolo naplnených divadlom vrchovato. Maratón predstavení dopĺňali tradičné rozbory s možno netradične živým a početným auditóriom a kolobeh ďalších neutíchajúcich diskusií o divadle. A to všetko v zmesi jazykov a kultúr novej Európy.

Oleg Dlouhý

KUKÁTKO DO SVĚTA

DIVADELNÍ SETKÁNÍ V LÖRRACHU 20. – 23.10.2004

Divadelní setkání v Lörrachu se letos konalo již po osmé. Já sám jsem měl osobně to štěstí, že jsem se zúčastnil předcházejícího ročníku jako pozorovatel, ale nyní jsem byl naprosto v jiné situaci. Byl jsem přítomen coby zástupce souboru, který na pozvání jednoho z organizátorů této divadelní přehlídky, Václava Špirita, mohl na divadelních prknech v Lörrachu vystoupit. A předem předesílám, Rádobydivadlo Klapý velice dobře obstálo ve srovnání s ostatními soubory ze sedmi států. Celkem bylo na tomto festivalu uvedeno dvanáct představení. Jedno představení Švýcarů odpadlo, čistě z prozaických důvodů. Děcka měla jakési prodloužené volno ve škole, tak většina z nich dala přednost jiným radovánkám.

Zahájení se konalo v Burghofu, v moderním kulturním domě ve středu města. Po oficiálních proslovech zástupců města, organizátor přehlídky, politického etablismentu se prezentoval soubor z **Itálie**, konkrétně z jižního Tyrolska, z města **Brunecku.** Soubor měl příznačný název pro svou činnost, a to **Perpetuum Mobile.** Představení **Židlový gang** bylo totiž nevyčerpatelná studně pantomimických nápadů, které se neustále vzestupně opakovaly, ale pokaždé z jiného pohledu. Skvostné. Vřele doporučuji pro zahraniční sekci příštího Jiráskova Hronova. Čtyři dohola vystříhaní elegáni ve svátečních oblecích jistě podmaní obecenstvo i v Čechách.

Druhý den jsme měli možnost v hale gymnázia obdivovat soubor **Le Troupo z Nancy (Francie)**. Jedná se o soubor, který miluje recesi. Každý rok vymyslí představení, jehož ústředním hrdinou je fiktivní postava pana Anselma (obdoba našeho Járy Cimrmana). Vloni řešil pan Anselm detektivní zápletku. Letos se zúčastnil francouzkého odboje. Pro Francouze by se zdálo toto téma bolestivé. Je známé, že při německé okupaci téměř polovina Francouzů kolaborovala, aby se později těsně po válce stali zasloužilými odbojáři, ale tomuto souboru nebylo nic cizí. Velice nepokrytě, vtipně a vkusně rozkryli veškeré problémy této traumatizující doby. Taktéž doporučuji pro Hronov.

Le Troupô Nancy, Francie / M. Anselme et l' Eau de Vichy (Pan Anselm a voda z Vichy). Foto: Pavel Macák.

Další dvě představení nejsou tak důležitá, abych je nějak zvláštním způsobem komentoval. Jednalo se o mládežnické představení **z Lörrachu** pod názvem **Sny o probuzení** a představení souboru **Spielbrett z Drážďan** pod názvem **Kočka**. Tato zmíněná představení si jistě dělala veliké ambice, ale výsledek rychle vyšuměl. Poslední představení tohoto dne bylo již jiné kafe. Soubor **Theo Studiobühne z Oberzeiringu v Rakousku** předvedl v prostorách vodárny zrekonstruované na vkusné studiové divadélko, představení skandálního rakouského autora ***Wernera Schwaba*** **Prezidentky**. Nápad měli exelentní. Tři ženy, které tráví svůj osud na městském záchodku, hráli muži, a musím říci, že kvalitně. Představení se odehrávalo v kavárničce, kde tyto ženy (muži) vedou spolu hovor. I přes moji neznalost jazyka připouštím jakési okouzlení z hereckého projevu.

Další den ráno jsme byli svědky třeskuté legrace v podání **anglického souboru Central Youth Theatre z Wolverhamptonu**. Název inscenace by se dal přeložit **Slavnostně přísahám Tobě,**

Central Youth Theatre Wolverhampton, Anglie / I Vow to Thee My Country (Slavnostně přísahám Tobě, má země). Foto: Pavel Macák.

má země. Na pozadí dvou královských rodin se odehrávala smršť různých zápletek, některé z nich byly velice choulostivé, takže mi unikl smysl některých tělesných vyměšování a erotických excesů. Připouštím však eleganci a brilantnost v celkovém výsledku. Divák si zkrátka nevydechne a zcela upřímně se baví.

Odpoledne se představil domácí soubor pod režijním vedení Václava Špirita, a to s představením **Dům doni Bernardy**. Velice jsme se na to těšili, neboť Václav použil námi zpracovanou úpravu (Ukrutný Lorco, corridou voníš…). Nezklamali jsme se. Představení mělo zvláštní nádech, jednak v nás vzbuzovalo nostalgické vzpomínky, a pak nás divadelníci z Lörrachu upoutali nevšední chutí se s tímto titulem obzvláštně poprat. Herecké výkony na vysoké úrovni, dokonalá živá hudební složka, zajímavý nápad ve scénografii a čistá profesionální režie, to všechno O. K. Doporučuji do Hronova. Po tomto představení jsme večer nastoupili s naší Fajdraricií. Musím konstatovat, že i přes náš jazykový handicap jsme měli pocit vzájemné sounáležitosti s obecenstvem. O tom, že diváky naše představení zaujalo, svědčila diskuze. Koná se zde ke každému představení a právě k tomu našemu se nesly velice vstřícné a pochvalné reference. Poslední den se hrály čtyři iscenace. O třech

Theater Apron Halle, Německo / Volker Dietzel a soubor podle J.W. Goetha: Stella. Foto: Pavel Macák.

jen sporadicky. Ráno uvedla děcka hudební školy v **Muttenzu ze Švýcarska** představení pod názvem **Černí bratři.** Nebylo to dobré. Pak v poledních hodinách se představil další mládežnický soubor z **Lörrachu** s hrou **Kletba Davida Ballingra**. Také nebyla dobrá. Odpoledne loutkové představení **Péťa a vlk** v provedení **Jorga Bretschneidera z Drážďan** jsem neviděl, ale bylo to dobré. A nakonec tohoto divadelního marathonu jsme měli možnost zhlédnout představení divadelního souboru **Apron z Halle** pod názvem **Stella.** Jedná se o vynikající soubor, který jsem měl možnost vidět již několikrát v minulosti. Tentokrát si vybrali zapomenutou předlohu J.W. Goetha, a jaksi se jim to nepovedlo. Téma milostného trojúhelníku, dvou žen a jednoho muže, kteří tráví své chvíle v sanatoriu po svých sebevraždách, se stalo pouze chladnou akademickou a koneckonců i nudnou podívanou. A toť vše. Odjížděli jsme plni dojmů a spokojeni. Snad to nebyla poslední příležitost vidět tabulku s názvem města Lörrach. Zase někdy na shledanou.

Ladislav Valeš

AMATÉRSKÉ DIVADLO V ESTONSKU V KOSTCE

Estonci = Esstlosed, kdysi nazývaní Čudové, jsou doloženi od l. století n. l. Jako národ se formovali v období 11. až 14. století. Estonci v průběhu dějin zažili výpravy Vikingů, závislost na Kyjevské Rusi, dobytí svého území Řádem německých rytířů (součást Livonska). V 16. století byli součástí Švédského království. V roce 1721 byli připojeni k Ruskému carství. Po první světové válce se stali Estonskou sovětskou republikou, která v roce 1940 požádala o vstup do svazku SSSR. Dnes je Estonsko podobně jako dvě další pobaltské republiky samostatným státem a členem Evropské unie. Žije zde 1,5 miliónu obyvatel.

Proč o tom píšu? Myslím, že zásadní otázkou dnešních dnů pro Estonce je identita, tj. odkud přišli, kdo jsou a kam patří. Je jasné, že v jejich dějinách se objevují dva podstatné vlivy, a to německý a ruský. Je to mimo jiné patrné např. na lidových krojích, byť možný ruský vliv folkloristé rozhodně popírají. Intelektuálové na otázku, kam Estonsko patří, odpovídají, že jsou součástí evropského severu, tedy zemí, jejichž jednu hranici tvoří Baltské, či Severní moře, který nikdy nebyl centrem pozornosti a zásadně neovlivňoval vývoj Evropy. Tedy území na okraji Evropy. Estonština patří do skupiny ugrofinských jazyků, Estonci si rozumějí s Finy i Švédy. Ostatně ve Švédsku žije silná estonská menšina. Zlobí se na ruskou menšinu v zemi, z níž nikoliv nevýznamná část trvá na tom, že zůstanou jako menšina a odmítají se smířit s tím, že ruština není úřední jazyk.

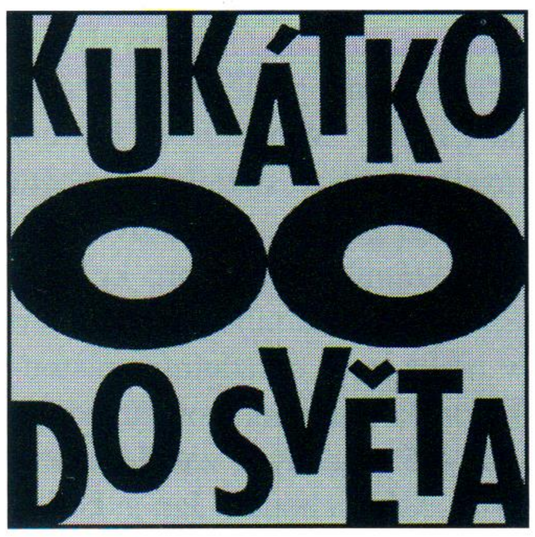

V Estonsku existuje zvláštní forma divadelního hnutí užívaná v severských státech, která se nazývá kořeny. Jde o objevování a posléze inscenování příběhů z minulosti, které dokumentují svébytným způsobem dějiny konkrétního regionu, města, vesnice. V Estonsku kvete obor nazývaný vyprávění příběhů. Učitelé od mateřských škol učí děti, pomocí příběhů doložených v archivech, porozumět vlastním dějinám. Příběhy jsou skutečně pouze vyprávěny, nikoliv inscenovány či ozvláštňovány prvky divadla.

Estonské divadlo bylo pochopitelně ovlivňováno německými a ruskými vlivy. První divadelní představení je doloženo v roce 1529 na radnici v Tallinu (dnes hlavní město). První amatérské divadelní představení se uskutečnilo v roce 1784, první profesionální divadlo (dříve vzniklo německé) bylo ustaveno v roce 1870 v městě Hartu. Tím jsme minulost vyčerpali alespoň ve zkratce.

A jak to vypadá dnes? V Estonsku pracuje 700 amatérských divadelních skupin (připomínám 1,5 miliónu obyvatel), nejvíce z nich je dětských (260) a činoherních (300). Loutkových divadel je např. třicet. Sedmdesát souborů hraje v ruském jazyce. Dohromady se věnuje amatérskému divadlu asi 16 000 lidí. Ročně sehrají cca 7000 představení. Pro

Theater Gut&Edel Lörrach / Václav Špirit podle F.G. Lorcy a L. Valeše: Bernarda Albas Haus (Dům Bernardy Alby). Foto: Pavel Macák.

srovnání uvádím, že v zemi působí 10 profesionálních divadel. Každý rok se koná 30 lokálních festivalů a 5 mezinárodních festivalů. Těchto pěti se mohou zúčastnit pouze nejlepší soubory vybrané z 15 krajů (regionů) země. Jako druhy divadla (částečně jde zároveň o divadelní žánry) uvádí propagační materiál o estonském amatérském divadle školní a dětské divadlo, pouliční divadlo, absurdní divadlo a loutky. Nemá smysl to komentovat, protože k tomu bychom potřebovali vysvětlení. Kromě festivalů se konají dílny a letní kempy a akce pod širým nebem. Některé z nich pokládám za poměrně originální. Např. dramaturgicko-inscenační dílny určené učitelům, režisérům, dramaturgům apod., věnované vždy jednomu autorovi. Nutně nemusí jít o dramatického autora. Poslední dílna byla věnovaná dánskému pohádkáři H.Ch. Andersenovi. Účastníci si vyberou jedno dílo, nebo jeho část, a s tím pracují. Výsledkem je prezentace na letním kempu, kdy každý musí předvést (tj. i nastudovat s kolegy z dílny) ukázku v délce 10 až 15 minut, komentovat ji a diskutovat s ostatními o dramatizaci, dramaturgicko-režijní koncepci atd. Všechny tyto vzdělávací aktivity patří do Estonské ligy lidového vzdělávání, což je jakási obdoba spíše bývalých českých lidových univerzit. Když se zeptáte na špičku amatérského divadla, dozvíte se, že do ní patří maximálně deset až patnáct souborů. Dramaturgie souborů obsahuje tituly domácí i světové klasiky, oblíbená je ruská a překlady severské dramatické literatury, popř. dramatizace. Populárním kusem je finský epos Kalevala. Současných her je velmi málo. Na konkrétní otázku, zda se hraje nějaký český autor, popř. zda někoho znají, nám estonští divadelníci řekli, že bohužel nikoliv.

Zajímavá je organizační struktura amatérského divadla v zemi. V roce 1989 se divadelníci podobně jako další druhy neprofesionálních uměleckých aktivit museli rozhodnout, zda si chtějí založit nezávislou střechovou organizaci, nebo zda festivaly, přehlídky, vzdělávání svěří do tehdejšího státního Ústředního domu lidové umělecké tvořivosti, tedy instituce, která kdysi z počátku samostatně, posléze od počátku normalizace v rámci ÚKVČ existovala i u nás. Ministerstvo kultury jim rozhodnutí ulehčilo tím, že se zavázalo platit ze státního rozpočtu aparát a sjednat s městem Tallinem pronájem prostor. Jednotlivé akce jako projekty se mohou ucházet o granty Státního fondu pro kulturu, který se jmenuje Kulturní kapitál. Je dotován ze státního rozpočtu a o grantech rozhodují nezávislá grémia, v nichž mají divadelníci zastoupení. Divadelníci se rozhodli ustavit Estonskou amatérskou divadelní asociaci (Eesti Harrastusteatrite Liit). Má 4,5 placených zaměstnanců, prezident Jan Urvet dostává také příspěvek. Mimochodem Jan je kamarád se svitavskými loutkáři a stále si pamatuje základní české fráze např. dobrý den, na shledanou, děkuji apod. Čtyřmi placenými pracovníky jsou manažer, sekretářka, koordinátor pro vzdělávání a redaktor (editor). Asociace sídlí v domě v historické části hlavního města, jemuž budova patří, a nemusí platit nájem. Obývá cca šest kanceláří, zasedací místnost a malou studiovou scénu. Vybavení včetně počítačové techniky zaplatilo ministerstvo. Od r. 1991 je Asociace členem nevládní organizace AITA/IATA a v ní patří do severské regionální sekce NEATA.

Pokud se vám zdá, že rozhodnutí divadelníků je logické a za stávajících podmínek jediná možná varianta, tak musím poznamenat, že např. folklorní hnutí sice asociaci také ustavilo, avšak uchýlilo se s ní pod bedra zmíněné státní příspěvkové organizace MK, která nese název Středisko pro lidovou kulturu. Vznikl jakýsi mix obou variant. Tajemnice folklorní organizace je odbornou pracovnicí pro folklor. Asociace je členem nevládní organizace a společně organizují velký festival, který se koná jednou za čtyři roky a účastní se ho tisíce tanečníků a muzikantů. Podobá se spíše sokolskému sletu se společnými skladbami.

Zaujal mě rovněž počet pracovníků MK – 45 a dále věk ministra, který má méně než třicet let.

Pokud se někomu zdá, že je zbytečné zabývat se estonským amatérským divadlem, má na to jistě právo. Já si myslím, že také české amatérské divadlo musí na základě poznání své vlastní minulosti i přítomnosti i komparace s dalšími zeměmi formovat vlastní cestu. Je např. jasné, že počtem souborů vzhledem k počtu obyvatel nás Estonci převyšují. Na druhé straně se divadla orientují spíše na města než vesnice, v ČR se setkáváme s opačnou tendencí, vezmu-li jako nejsilnější část divadla tzv. sousedské divadlo. Neexistuje systém přehlídek jako u nás, festivaly jsou velmi mladé. Nemají takový festival jako je Jiráskův Hronov, spíše se orientují na celostátní úrovni na mezinárodní divadelní festivaly. Zvolili cestu nezávislé asociace placené podobně jako např. v Německu ze státního rozpočtu. Na otázku, zda mají dobrovolné aktivisty, řekli, že možná v regionech. Podobně jako u nás je obvyklá spolupráce s profesionály nejen v roli porotců a lektorů, ale také jako placených režisérů, scénografů apod. Hlavním posláním Estonské asociace je pomáhat např. nabídkou vzdělávacích příležitostí amatérskému divadlu, koordinovat festivaly v regionech, komunikovat se světem a pořádat, spolupořádat celostátní akce. Počet aktivit na celostátní úrovni včetně přehlídek je však menší než u nás. Kdybychom chtěli srovnávat počet zaměstnanců Asociace s přepočteným počtem pracovníků NIPOS-ARTAMA včetně redakcí časopisů Amatérská scéna a Tvořivá dramatika dojdeme k číslu 5 pracovníků. Já si myslím, že čísla jsou to zajímavá a že to všechno není tak jednoduché, jak se na první pohled zdá. Myslíte-li si něco jiného, napište prosím.

Lenka Lázňovská

KOREJSKÝ DENÍK aneb ÚSPĚŠNÁ CESTA ČESKOLIPSKÉHO VIŠŇOVÉHO SADU

Po doporučení české sekce AITA/IATA a na základě výběrového řízení se českolipský divadelní soubor Jirásek zúčastnil ve dnech 3. - 8. 8. 2004 mezinárodního divadelního festivalu v korejském městě Chunchonu. Mezi soubory z Japonska, Číny, Koreje, Španělska, Holandska, Itálie a Libanonu se Češi rozhodně neztratili. Jejich inscenace A. P. Čechova, Višňový sad, byla přijata velmi příznivě a neoficiálně byla vyhodnocena jako nejkvalitnější představení celé přehlídky. Po absolvování festivalu se soubor bez problémů vrátil domů.

Můj milý deníčku,

tak nás tedy vybrali s celým souborem Jirásek na festival v Koreji. Moc se tam těším, protože o té zemi nevím vůbec nic, jen to, že tam jedí psy s rejží, že tam někde blízko straší poslední komunisti na světě vedený Kim Ir Senem nebo jinačím Irem, a že tam mají velmi velmi rádi Čechova v češtině, protože bez něj si to prej neumějí představit a tak pořád otravujou. Tu chtějí vědět kolik re ektorů potřebujeme na nasvícení, tu jak velkou chceme zahradní lavičku, co musejí vyrobit, protože přece ji nepovezeme letadlem, tu co jsou šta e a tak. Úplně mě dostali, když chtěli do druhýho dne překlad Višňovýho sadu v angličtině, aby si ho mohli přeložit do korejštiny. Z toho jsem byla úplně na hlavu a zachránilo mě jen to, že neumím anglicky ani slovo. Takže to zařídil rejža přes nějakej ústav v Praze. Poslali jsme jim překlad z roku 1919, ať si počtou.

P. S. Jarda je děsnej frajer, pořád po mě jede, tak jsem ráda, že ho nějakej čas neuvidím.

Můj milý deníčku,

tak jsme dnes, to je 3. srpna, doletěli do tý Koreje. Musím Ti, říct, že to bylo suprový. Už na letišti v Praze z nás byli paf, protože jsme jim do letadla strkali čtyřmetrový dráty, který potřebujeme, že abychom z nich vyrobili stromy na jeviště. Nejlepší byl náš technik, protože ten vezl maketu pistole v kufru. Přišli si pro něj dva orgáni a nedali, dokud jim celej kufr nerozbalil a tu maketu nedal k odbornýmu posouzení. Ten chytřejší pochopil, že je z umělý hmoty, ten hloupej ještě teď nadává, cože to je za výzbroj, který se vohejbá lauf na požádání. Všechno však dobře dopadlo a my jsme nastoupili do letadla, který bylo tak velký, že předek už byl nad Brnem, ale vocas pořád seděl na Ruzyni. Říkali, že tak velký éro je v Praze poprvní, a že s ním lítají jen ty Korejci, ty s těma psama, však víš. Letěli jsme nejdřív hrozně rychle, jú hele Slovensko, jú hele Polsko, jú hele Rusko. Pak se to nějak zadrhlo, protože to Rusko bylo pořád. Takže mi konečně docvaklo, proč v tom Višňáku tak moc kecáme a tak nic neděláme. Proč taky něco dělat, když i z letadla je od jedný vesnice k druhý půl hodiny. Naštěstí i tohle neštěstí po deseti hodinách skončilo a my si to dodrandili na letiště v Inchonu.

P. S. Kapitán byl děsnej frajer, ale vůbec po mě nejel, tak jsem

ráda, že ho nějakej čas neuvidím. Aspoň mu dojde, o co přišel.

Můj milý deníčku,

už máme za sebou první den v Chunchonu, to je to město, kde budeme hrát, neboť je tu mezinárodní festival amatérskýho divadla. Jsem úplně hotová, protože tenhle den měl 34 hodin, to prej kvůli časovýmu posunu. Taky jsem hotová z našich holek. To jsou dvě mladý Korejky, študentky angličtiny, který na nás čekaly už na letišti a budou se o nás starat. Jsou hrozně iniciativní, mají asi stostránkový manuál, neustále v něm listujou a hledaj: Kdy máme nastoupit do autobusu, kde si máme v autobusu sednout, proč si máme sednout, jak si máme sednout, co dělat s bláznivejma Evropanama, který si sednout nechtějí a kam je zahrabávat. Že bysme se třeba chtěli najíst nebo se převlíknout, to jim nezcvaklo, takže jsme rovnou z autobusu mazali na slavnostní zahájení v korejštině a pak hned do kostýmů a ukázat před divadlem něco z naší hry. Díky tomu všemu jsme neviděli první představení, který dělal soubor Malocchi a Profumi z Itálie. Prej hráli Sen noci svatojánský. Myslím si ale, že kdyby nás na něj pustili, tak bysme stejně nepřežili víc než pět minut. Tak jsme byli hotoví.

P. S. Nevím jestli po mě někdo jel nebo nejel. Oči mi jdou šejdrem jak těm Korejčanům a je mi to dneska úplně putna.

Můj milý deníčku,

spíme na studentský koleji po třech. Zouvat se musíme už u venkovních dveří, toaletní papíry musíme házet do košíků vedle hajzlů, jinak si ale můžeme dělat co chceme. Spát teda moc ne. Jednak je tu děsný vedro, takže si pořád pouštíme otočný větrák, co se teda točí jako čamrda, ale skřípe přitom tak, že by se vzbudil hluchej. Kromě toho ostatní hercové a umělcové každej večer dělají hroznej bengál před budovou, kde sedějí, pijou pívo a hlučej. Takže mi nezbejvá než sedět tam taky a hlučet ještě víc, aby nebylo slyšet, že neumím anglicky a mohli jsme si společně hezky popovídat. Tenhle druhej den jsme měli na prohlídku Chunchonu a okolí. Město teda nic moc. Ještě v roce 1953 tu byl jen americkej armádní přechod přes řeku, dneska je tu 300 000 Korejců, asi 480 polomrakodrapů, 1858 krámů s autama, mobilama a značkovejma hadrama. Dále je tu asi milijón malejch dřevěnejch domečků a krámečků a jídelniček. Zepředu z ulice je to nablejskaný, zezadu ze dvorka… to nevím, tam jsem nešla, tam to smrdělo. Jinak jsme ale viděli dva budhistický chrámy, dvacet křesťanskech kostelů (kupodivu asi polovina Korejců jsou křesťani, to asi aby měli okolní Japonci a Číňani vztek) a jeden vodopád v přírodě. Ta příroda byla pěkně vybetonovaná, aby někdo neupad, zvlášť, když se tam chodí pěkně v houfu a na lodičkách. Proto mají všude stánky s občerstvením, suvenýrama a záchodkama. Nikoho ani nenapadne vlýst do lesa, protože se může pěkně s dalšíma stotisíci turistama fotit u vodopádu. Naši mužský byli moc smutný, jelikož nám slibovali návštěvu pivovaru, ale sešlo z toho. Asi už se doslechli, co jsou Češi zač. Taky jsme byli na suprovým obědě. Bylo to tedy děsný, protože se zásadně sedí na zemi se zkříženejma nohama pod sebou, jí se kovovejma tyčkama, což je zvláště u polívky moc dobrý a hlavně jí se všelijaký potvory z moře, co nemají ani hlavu ani stehýnka, jen chapadla, bulvy, mázdry a blány. Ale jsou dobrý. A vostrý. A některý se podávaj s ledovýma kuličkama. Že když je prej léto. Odpoledne - a to pak pravidelně každej den - jdeme do divadla a koukáme na představení. Dneska konkrétně na Libanonce, který dělali svý vlastní představení Untitled. Nemluvili, jen řvali a bylo to o tom, jak místo lidi jsou roboti, co musejí poslouchat šéfa, pořád ho musejí poslouchat, až jim dojde, že je to blbý, že vlastně nejsou roboti, ale lidi a tak ho poslouchat přestanou. Když jsme s nima o tom mluvili, tak jsme říkali, že jo, že to je bezva, že je to proti diktatuře jako byl Saddam Husajn a oni řekli, že proti diktatuře to je, ale proti tý, co dělá Bush a Evropani. Tak jsme radši šli do tý koleje a já jsem hlučela, pila pívo a koukala jak po mě Korejci jedou, protože ty jejich holky jsou křivonohý, křivookatý a malý.

P. S. Jedou po mě sice fest, ale jen z dálky, protože jinak jsou Korejci děsně cudný ani za ruce se nevemou aby nepobouřili, Korejky jsou taky cudný, pořád se smějou, na všechno kejvaj, všemu se ukláněj, ale co si myslej, to nikdo neví.

Můj milý deníčku,

dneska už jsme se konečně dostali do města na nákupy. Už jsem se taky bála, že se k tomu vůbec nedostanu, což by se mnou teda škublo, to vám řeknu, že jo. Nejprve jsem si šla vyměnit peníze, protože voni nemají ani dolary ani eura, natož poctivý káble, nýbrž voni mají wony. Mají jich asi málo, protože i ta nejmenší bankovka má tři nuly. Takže máte spoustu peněz se spoustou nul, ale dá se za to koupit nula nic, když teda nejste podnikatel nebo lump. Tady je totiž všechno drahý. Ale jinak si připadáte jako grófové. Třeba já při tý výměně. Musela jsem do banky. Tam oni řekli - korejsky - co že prej chci. Já - česky - že vyměnit peníze. Tak z toho byli úplně hotový. Nejřív někam volali. Potom mě odvedli dozadu za přepážky. Tam mě posadili a donesli kafe (čaj se v Koreji nepije, to asi aby měli Číňani a Japonci vztek). Potom se na mě chodili dívat a všichni se klaněli. Pak řekli, že ředitel banky je už na cestě. Pak přišel ředitel, klaněl se a byl celej nesvůj, protože neuměl anglicky stejně jako já. Ale „čenž" rozuměl. Smutně se začal rozhlížet kolem sebe po těch nablejskanejch skleněnejch stěnách a v duchu se s nimi loučil. Pak jsem vytáhla sto doláčů a on se začal dívat ještě smutnějc. A zase se na mě všichni chodili dívat. Už se neklaněli. Kafe mi sebrali. Odvedli mě do jiný místnosti, tmavý, aby nikdo neviděl, a tam mě zasypali papírky se spousty nulama. Potom se mnou šli před banku, klaněli se, mávali a banku rychle zavřeli. Pro dnešek měli vyděláno. No ale k těm nákupům. Naše korejský holky nás dovedly na pěší zónu a teď prej, kam chceme jít. Jenže kluci chtěli vlevo a my holky vpravo. Tak ony, že to nejde, protože v manuálu mají napsáno rovně. Po hodině dohadování kejvly na to, že si každej půjde svou cestou a za dvě hodiny se sejdeme. Byly z toho úplně nešťastný, protože to v životě neviděly, aby se skupina s manuálem rozdělila. Sedly si na zem a plakaly, protože si myslely, že se už víckrát neuvidíme. Což měly pravdu, i když jen částečně, protože v tom davu jsem se ztratila jenom já. A taky ještě dva kluci a scénografka. A náš technik. I když ten se vlastně neztratil, ten jen nemoh najít cestu zpátky. Protože je ale chytrý, tak se začal na tu cestu vyptávat. Nejprve český, potom rukama, potom nohama. Potom se na to vykašlal, zavolal si taxíka a přijel za náma ostatníma, který se mezi tím sešli, domů na ty koleje. Naše Korejky z toho byly úplně hotový, takže si daly panáka, potom ještě jednoho a potom hlučely. S těma panákama se vyznamenali i naši hoši. Protože neumějí anglicky ani korejsky, začali se vychloubat, že mají very strong drinks. Korejci, že voni mají stronger. Tak to začali vzájemně vochutnávat. A protože naši s naší slivovicí vyhráli (po tý se Korejci chytali za hrdélka a zplna těch hrdélek chroptěli a pouleli očičkama, až se jim rovnat začaly), začali ti naši hoši ty jejich korejský strong drinky, kterejm se říká sodžu a jsou to rejžový 18% pálenčičky, pít ve velkým. Jak pili, začali rozumět anglicky, potom korejsky, potom všem světovejm jazykům a nakonec společně vynalezli jazyk úplně novej a všem srozumitelnej. Ten ale druhej den zapomněli. Jako ostatně všechno. Jo, ale taky jsme byli v divadle. Ale o tom, deníčku, až zejtra. Já jsem taky hlučela a rozuměla jazykům, takže si musím odpočinout.

P. S. Určitě a to natuty po mě někdo jel. A já jela po někom.

Divadelní klub Jirásek Česká Lípa / A.P. Čechov: Višňový sad. Režie Václav Klapka. Fotografie z inscenace na této straně: Ivo Mičkal.

Ale protože jsme všichni hlučeli, zapomněla jsem kdo to byl. A on to zapomněl taky.

Můj milý deníčku,

já kráva úplně pro ty nákupy a hlučení zapomněla do Tebe napsat taky, že hlavně a především jsme v tom Chunchonu viděli různý divadla. Tak to do Tebe narvu dneska, stejně jinak jsme pořád nakupovali, teda aspoň ty, co byli schopný po tom včerejším mejdánu. Takže: Kromě nás tu jsou soubory z Japonska, Koreje, Číny, Španělska, Holandska a pak ty zmiňovaný dva, co už jsem psala. Evropský komedianti nás moc nebrali. Španělové hráli nějakou konverzačku o tom, jak někdo uteče z káznice, dostane se k nějakýmu toreadorovi a pak společně s nějakejma holkama o tom zazpívaj. Stáli na jevišti asi tři hodiny, žvanili cizí řečí jak kulomety a pohnuli se za celou dobu sedmkrát (z toho jednou vomylem, když zapomněli text a šli se zeptat za kulisy). Jestli teda tenhle festival má být festival amtérskýho divadla, tak tyhle sem patřej se vším všudy. To Holanďani se při tý svý hře aspoň mazali marmeládou, váleli se v odpadkách, pili lihoviny, líbali se a tloukli. Bylo to o manželským trojúhelníku a bylo na co koukat. A na co šahat, protože ty dvě holky, který bojovaly o toho kluka byly dobře stavěný. Prej se tomu říká cool drama a tohle bylo cool. Korejci na to zírali, hlavně malý děti, protože tady se do divadla chodí i s ročníma miminama. Jelikož se hrálo venku v amfiteátru, tak ta mimina běhala pod scénou, mlčela, když se herci vošahávali a plakala když přestali. No nic. Ty asijský divadla, to bylo jiný kafe. Číňani hráli pekingskou operu. Byli v perfektních maskách, hovořili tenkými nebo hlubokými hlásky, dělali různý postoje a metali kozelce. Bylo to moc barevný, koukatelný a nesrozumitelný. Ale čínskou operu tady už viděl každej, takže to nemá cenu rozebírat. Korejci se po nich opičili, aspoň co se kostýmů týče. Ty byly velkolepý. V nich tancovali, k tomu hrála korejská muzika a předzpěvák vypravoval o čem to je. K tomu připočítejte světelný šou jak na Majkla Džeksna, všelijaký mečování, hraní s fáborama a tak a máte výsledek, kterej aspoň nám Evropanům připadal jedinečnej. Škoda jen, že ty svý klasický věci kombinovali s moderním dějem. To pak po jevišti chodili herci v civilu, mluvili a mluvili a mluvili. Přitom nehráli, teda aspoň nedělali to, co my v Evropě rozumíme pod pojmem hraní. Třeba se vůbec nedívali na partnera, když s ním vedli dialog. Vůbec se nenamáhali předstírat, že něco prožívají, že o něčem uvažujou nebo tak. Prostě mluvili. Nejdřív jeden a když skončil, tak se nadejch druhej. A mysleli si, že tohle je drama. Což si mysleli i Japonci, který jsem si nechala naposled. Teda mysleli. To je možná silný slovo. Protože: Jestli tam nějaká myšlenka byla, ke mně nedoletěla. Třeba hned začátek. Na scénu vlítla holka v perfektním moderním oblečku. Po třech krokách začala řvát, mlátit sebou o zem, třískat rukama, dloubat si voči z důlků a trhat vlasy po hrstech. Myslela jsem si, že ji přinejmenším povraždili celý Tokijo, ale protože běžel simultánní překlad vedle, tak jsem se dověděla, že říká: Dneska prší. Pak přišel kluk, sebral ty vytrhaný vlasy a klidným hlasem začal něco s úsměvem pět minut vysvětlovat. A vedle běželo: Všichni lidi onemocněli novou nemocí, všichni umřeme a ty, který neumřou, ty rozšlápne Godzila. Načež se zhroutil k tý zhroucený a začal řádit taky. Možná ještě víc, protože simultánní překlad - k tomu dešti se přidal vítr z hor. Ty dva potom byli postřílený, pobodaný, ale nevadilo to, protože jen co je vlevo zamordovali,

vlezli na jeviště zprava a mordovali zase ty mordýře. Celkem se tam pomordovalo asi stoosmdesát herců. Některý byly kosený dávkama z kulometu, jiní se prostě jen ufackovali k smrti. Přitom ale mluvili, brečeli, některý mordovaný se vesele smáli. A vždycky, když na jevišti ležely aspoň dvě kupy mrtvol, ze kterejch se ještě kouřilo, přišla holčička s plyšákem a říkala tomu plyšákovi, hajej dadej, vždyť seš malej. A ty mrtvoly z těch hromad říkaly: To je teda fakt, jen si dáchni, však až dospěješ, my si tě podáme. No, trvalo to asi tři hodiny, ale nakonec našli na tu nemoc lék, na tu Godzilu klacek a na toho plyšáka plynovej zapalovač. Takže se uklonili a zazpívali veselou písničku, jak se lidi mají rádi. Teda milej deníčku, to jsem toho nachrlila, že jsem z toho celá jetá. I kdyby po mě někdo jel, tak bych ho sjela až by jel. Jdu spát, zejtra hrajeme.

Můj milý deníčku,

dneska byl den za všechny prachy. Večer jsme hráli a celej den jsme se na to připravovali. Už včera rejža s našima holkama piloval simultánní překlad do korejštiny. Bylo to velkolepý. My na scéně říkali text v češtině, von to kontroloval v angličtině a holky zas v korejštině. Totální maglajz. Zvlášť, když na scéně třeba někdo udělal: Chacha, nebo: Jo? nebo: Tsss! To holky okamžitě volaly stop, to tady v textu není, co s tím, jak to máme přeložit. Tři hodiny jim rejža říkal neblbněte, hlídejte hlavně, aby když mluví Duňaša, nebyl simultánně na textu chlap a obráceně. A taky nepřekládejte to co je v závorce, to je pohyb, ten diváci nemusejí číst, ten uvidí. Zapotil se při tom on i holky, ale nakonec se to podařilo, takže jsme byli jediný Evropani, kterejm Korejci rozumněli. No ale k tý přípravě. Začalo to, když jsme vylezli na jeviště velký asi dva hektary. Jak prej to budeme chtít, s točnou nebo bez točny, co takhle propadla, tahů dvacet nebo jen osmnáct. Když jsme jim řekli, že potřebujeme prostůrek tak deset na deset, aby to bylo komorní, tak zbledli. Pak bledli pořád. Chtěli jsme žebřík, přinesli aluminiovej. Chtěli jsme zahradní lavičku, přivezli školní lavici. Ze zavařovacího hrnce byli úplně paf a houfně chodili poslouchat, co to je zavařování. No byla s nima práce, ale naštěstí objevila scénografka za budovou smeťák, kde bylo úplně všechno, co člověk do ruský hry o zadluženejch aristokratech potřebuje. Jen jsme to ještě museli trošku domlátit, protože i na tom smeťáku to bylo moc fajnový. Úplně zvláštní kapitolou bylo připravování světel. Voni vůbec neznají divadelní svícení. U nich jsou hlavní efekty, blikání, stroboskopování, světlo přímo nad hlavami nebo přímo do obličeje. Když jsme chtěli polostíny, světla z balkonů nebo něco na ten způsob, tak jen kroutili hlavama, křičeli, volali na sebe vysílačkama a rozbíjeli počítače. Naštěsti k tomu nakonec pustili našeho technika a ten bez znalosti jedinýho slůvka angličtiny nebo nedej bože korejštiny, s tím nejhlavnějším a nejukřičenějším osvětlovačem všechno udělal. Takže bylo všechno připravený, my se už hezky soukali do kostýmů, když tu se do šaten sesypala chudinka scénografka. Sesypala je slabý slovo. Ona se doslova vbulila. A bulila a bulila až na nás nakonec vybulila, že se jí ztratilo CDéčko s muzikou. To byl mazec! Ale protože jsme Češi a vždycky dokážeme zaimprovizovat, dostali jsme se nakonec i z tohohle. Koupilo se CD s Vivaldiho Čtyřmi ročními dobami a byla to taková scénická hudba, že nikdo nic nepoznal a jedno voko nezůstalo suchý. Tolik o přípravě.

O vlastním představení, milej deníčku, vlastně nic. Hráli jsme a hráli, úplně vytrémovaný z tý Koreje, toho velkýho divadla, toho strachu abychom neudělali vostudu, že ani nevím, co se kolem dělo a jak. Jen nakonec koukám a slyším potlesk. Velikej. Dlouhej. Ty, který vidí líp než já říkají, hele, voni stojí, to je standing ovation. Pak za náma chodili Korejci i Evropani a plácali nás po ramenou. Někdo říkal, že se kvůli tomu začne učit česky, někdo, kde zase hrajeme, někdo jen takhle s palcem nahoru. Takže jsme byli moc rádi a vzpomínali na domov, kde nám jedni znalci řekli, že to není Čechov, protože jedinej možnej Čechov je ten, jak by ho udělali voni. Kdyby teda něco dokázali udělat.

Můj milej deníčku

promiň, že jsem to včera tak střihla. Ale já byla fakt úplně vyšťavena. Taky jsem pak musela pařit se všema možnejma lidičkama na závěrečný rozlučkový párty, musela jsem se fotit se všema, co říkali very good, psát jim e-mailový adresy, hlučet na ubytovně, balit, znova hlučet a mít hlavu celou pryč z toho, že všechno končí, že už se nikdy nebudu chechtat našim dvěma holkám, co byly hrozně fajn a hrozně starostlivý, že už dozněl ten potlesk, kterej byl tak milej v tý daleký, divný, milý, šikmý, přátelský, moderní, nesrozumitelný Koreji, že už ji neuvidím i když ji budu dlouho vidět tam u nás, a že vlastně je to docela přirozený hrát ruskou hru česky v anglickým překladu pro asijský publikum.

P. S. Jarko, ty frajere, hned jak se vrátím, tak po tobě pojedu, děsně se mi stejská.

Andulína, Korea a Čechy

Divadelní klub Jirásek Česká Lípa / A.P. Čechov: Višňový sad. Foto: Ivo Mičkal.

PRVOTNÍ JE PRO MĚ FORMA

Divadlo Kámen a jeho osobitá poetika je spojena především s jeho autorem, režisérem a šéfem souboru, Petrem Macháčkem. Divadlo Kámen za šest let své existence vytvořilo šest celovečerních programů. S inscenacemi Karkulka a Rakvičky se představilo i na Jiráskově Hronově. S Petrem Macháčkem jsem se potkala ve Vysokém nad Jizerou na Kurzu praktické režie, který pořádá NIPOS-ARTAMA, a při té příležitosti mu položila několik otázek.

Jsi jedním z frekventantů KPR. Můžeš mi prozradit, co tě k tomu jako poměrně zkušeného režiséra vedlo?

Je to banální - i když člověk má nějaké praktické zkušenosti (a mé nejsou zas tak velké, režíruji asi 6 let) a třeba i nějaký vlastní styl práce, je dobré získat širší pohled na věc. Zjistit, jak se to dělá jinde, a především obstarat si základní vzdělání. Důležitý je i kontakt (a ne povrchní, nýbrž kontakt při práci) na ostatní režiséry. KPR dělal kromě toho velkou reklamu Honza Strejcovský. Tak jsem si řekl, že za to skoro nic nedám, když to zkusím.

Máš za sebou už tři soustředění. Jak bys je zhodnotil? Co ti dala?

Nečekal jsem něco tak produktivního, užitečného, a dokonce i příjemného. Nedovedu si představit, že by nějaký kurz mohl být lepší. Zatím jsem dostal přesně nadávkované a perfektně strukturované základy dramaturgie, o jakých se mi nesnilo. Desetidenní kurz je také příjemným vytržením z každodenních stresů, jakousi ozdravovnou. Do podobných akcí vstupuji vždy s určitou počáteční nedůvěrou, nebo aspoň ostražitostí, ale v tomto případě jsem Honzovi totálně vděčný za to, že mě k účasti v KPR... no, skoro dokopal.

Divadlo Kámen uvádí především tvé texty. Můžeš objasnit, jakým způsobem tvoříš, co tě inspiruje a kam směřuješ, co se snažíš sdělit?

Ano, ačkoli to není nějaký náš program, zjistili jsme, že vlastní texty se nám hrají nejlépe. Hry píšu téměř vždy na nějaký „externí" námět, který často vykrystalizuje uvnitř Kamene. Někdo s ním přijde a třeba někdo další ho rozvine. Kompletní hry píšu, když mám čas (tedy skoro výhradně o divadelních prázdninách), náměty si poznamenávám, kdykoli přijdou, nejčastěji cestou v metru. Nové zkušenosti mi stále potvrzují, že neumím solidně psát bez momentální inspirace a takového toho intenzivního zaujetí, kdy člověk najednou ví, že takhle to musí být, určité slovo tam být nemůže a takhle to musí pokračovat, i kdyby to z hlediska rozumu vypadalo nelogicky. Ohledně sdělení: každý námět obsahuje a generuje nějaká témata a motivy, řekněme okruh otázek, které se ve hře zkoumají. O toto se pokouším, ale tím to pro mě z obsahového hlediska také končí - nesnažím se sdělovat ani vyjadřovat nějaké své názory nebo teorie. Přestože uznávám, že zkoumání otázek je v divadle důležité, dívám se na inscenaci hlavně jako na estetický celek. Tedy rozhodně ne jako na filozofickou studii. Zatím to neumím formulovat lépe než tak, že prvotní je pro mě forma - estetická stránka - inscenace. A k inscenaci samozřejmě směřuji už při psaní hry, i při něm je tedy forma prvotní. Věřím, že je možné, aby vnímavý divák odcházel z divadla s estetickým zážitkem překrývajícím přemýšlení o tom, jaká byla pointa nebo kdo byl vrah.

Rakvičky jsou asi jediné, které jsi nenapsal sám. Pocházejí z pera Lotte Ingrisch. Jak se ti režíruje cizí text? Je to pro tebe snadnější, nebo složitější než u textů vlastních?

Cizí text, byť myslím s našimi dost spřízněný, se mi režíroval těžko. Vznikla několikrát předělávaná inscenace, která je stále problematická a divácky hrozně náročná. Problémem je například plasticita vztahů a temporytmu v návaznosti na motivy, výsledek je neúderný a pro většinu diváků příliš jemný. Protože hra není moje, jsem se asi také nechal svést z původní vize (která ovšem, pravda, fungovala také problematicky) a původně odlehčený horůrek se stal těžkým psychoanalytickým hororem. Cizí hra je pro mě prostě těžká.

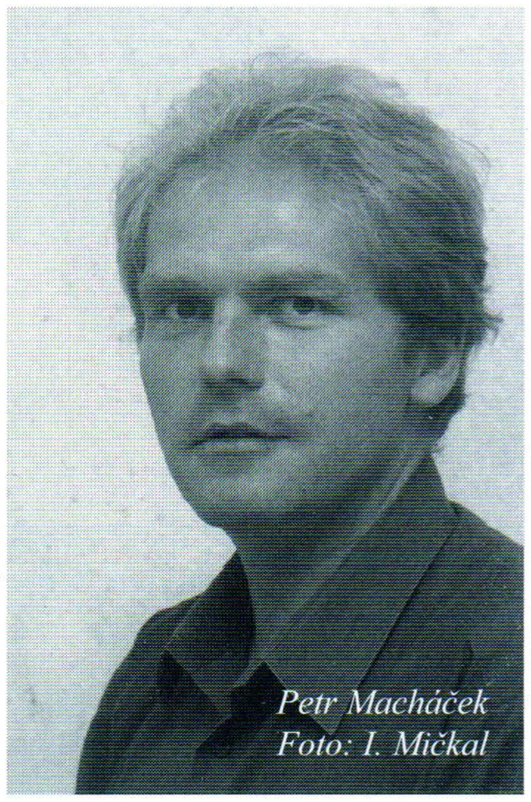
Petr Macháček
Foto: I. Mičkal

Novinkou na vašem repertoáru je inscenace Mlejnek. Můžeš prozradit něco bližšího?

Je to první naše celovečerní hra (100 min), která je propracovaností a dotažeností srovnatelná s Karkulkou nebo Rakvičkami (40 min). Podobně jako Karkulka má několik vrstev, takže je - pro nás netradičně - určena jak náročným a nám blízkým divákům, kteří přijdou pro estetický zážitek (a vnímají hlavně červenou helmu, koženou bundu a zářivě bílé sametové šaty), tak těm, kteří se chtějí pobavit. Podle dosavadních reakcí se zdá, že se povedla - snad se nám postupně nějak nerozpadne.

Na čem momentálně Divadlo Kámen pracuje?

Mlejnek nás navnadil na další inscenace a ověřili jsme si jím, že je už můžeme nějak zvládnout. Nová hra se bude jmenovat Marmeláda, pojednává o těžkých časech marmeládového průmyslu a pro nás je nová tím, že je v ní neobvykle hodně textu (zatím jsme známí spíše pauzami, že).

Koncem minulé sezóny jste opustili vaši domovskou scénu Karlínské Spektrum. Co se stalo?

Stalo se především to, že máme možnost hrát pravidelně 1x za měsíc v Žižkovském divadle Járy Cimrmana. Ve Spektru, které není „oficiálním", zavedeným divadlem, bylo problémem naplnit sál se 40 místy, na Žižkov zatím chodí 200 lidí a nový hrací prostor je také dobrý. Hrajeme tedy hlavně v Žižkovském divadle, ve Spektru nicméně dál zkoušíme a hrajeme menší představení.

Karlínské Spektrum bylo za minulého vedení centrem amatérského divadla, řekl bych s nejlepšími podmínkami v Praze. Nové vedení nepovažuje divadlo za svou prioritu, takže změnilo podmínky na podle mého názoru standardní. Jedná s námi ovšem naprosto otevřeně a seriózně. Chceme-li si zajistit výhodnější podmínky, musíme si to zařídit sami, od Spektra máme přislíbenu „pasivní" podporu. Před touto sezónou jsme ovšem neměli na experimenty s novým typem grantů dost energie, nebyla to priorita ani pro nás, třeba to zkusíme jindy.

A kde mohou diváci vidět vaše inscenace?

Nyní tedy každý měsíc v Žižkovském divadle Járy Cimrmana, Mlejnka například 27. ledna a 3. března, Karkulku a Levou ruku 8. února. Další program je v kulturních přehledech a na www.divadlo.cz/kamen, kde je také možné objednat vstupenky.

Děkuji za rozhovor.

Rozhovor připravila ***Simona Bezoušková***

TEN, KTERÝ VYPRÁVĚL DIVADLEM O SVĚTĚ KOLEM NÁS aneb JUBILUJÍCÍ REŽISÉR Z PODĚBRAD čili SEDMDESÁTINY ing. arch. JANA PAVLÍČKA

Zavzpomínáte-li si na své mládí, určitě se vám vybaví pár osob, které vás ovlivnily nejvíce. Vedle rodičů to můžou být i naprosto cizí osoby. A možná je tam ve vzpomínkách i člověk, který svojí odborností, životními názory, zkušenostmi, dal vašim dospívajícím krokům takový impuls, že nechtěně rozhodl i o vaší profesní kariéře. U divadla tomu bývá dosti často. A u mě tomu bylo podobně.

Mojí divadelní sudičkou je ing.arch. Jan Pavlíček. V sedmdesátých a osmdesátých letech minulého století vůdčí osobnost DS Jiří z Poděbrad a přední amatérský režisér. Architekt z profese, režisér nejen ze záliby. Amatérské divadlo dělal pro radost, ale také ho bral jako prostředek pro pojmenovávání problémů světa kolem nás. Snad i proto se stal zakladatelem a organizátorem věhlasného FEMADu – přehlídky, která byla v určitém období neoficiální tribunou inscenací odmítaných z různých důvodů na Jiráskově Hronově.

V Pavlíčkově režii tehdy vznikla řada výborných inscenací. L. Andrejev – Ten, který dostává políčky, A.S. Puškin – Evžen Oněgin, A. Makajonak – Tribunál, H. Fielding – Přeukrutná tragédie o životě a smrti Palečka Velikého, Fr. Šrámek – Zvony, Fr. Hrubín – Oldřich a Božena, D. Fišerová – Báj. Měl jsem štěstí, že jsem v některých inscenacích hrál a mohl sledovat Honzu při práci.

Odpusťte mi proto následující osobní vyznání. Když mi moje maminka vyřizovala Pavlíčkův vzkaz, zda bych si nechtěl zahrát s místními ochotníky v nově studované inscenaci (Ten, který dostává políčky), nečekala, že zajásám. A vidíš, Honzo, stačila taková nezávazná nabídka a už se kandrdas chytil. Vím, nejdříve jsi naříkal, koho žes to oslovil, vždyť já nevěděl co s rukama, kam se podívat, jak přirozeně promluvit. Zkoušeli jsme pořád dokola a asi proto, že jsi měl se mnou trpělivost, ale hlavně, že jsi při zkouškách dokázal navodit tvůrčí chuť něco zajímavého udělat, dokázal jsi zdánlivě nemožné - mě to najednou šlo. Byl jsem lapen, a nejen na jednu inscenaci. Ale to by asi nestačilo pro můj celoživotní zájem o divadlo a o profesi s ním hodně podobnou. Ty jsi při zkouškách a také po nich přidával ještě něco navíc. Dokázal jsi hovořit o tom, proč divadlo děláš a jaké divadlo má smysl dělat. Přemýšlel jsi o divadle v souvislostech, a nejen o divadle. Pojmenovával jsi věci pro mě dosud nepojmenované, dával jsi do vztahu skutečnosti pro mě tehdy jen tušené, odkrýval jsi mě, kandrdasovi, že divadlo je život a jde zase do života. Dodnes rád vzpomínám na naše společné cesty ze zkoušek. Poděbradská lázeňská kolonáda, která se dá v pohodě přejít za pět minut, nám tehdy trvala hodiny. Ty jsi vyprávěl a my ostatní, kteří šli stejným směrem, naslouchali.

Dnes, Honzo, už aktivně divadlo neděláš, ale vím, že se o ně pořád zajímáš. A také vím, že na Tvůj divadelní názor stále mnoho lidí dá. A nejen v Poděbradech. Konec konců i já jsem toho důkazem. A proto mi dovol, abych Ti u příležitosti Tvé sedmdesátky (20.12. – pozn. red.) popřál nejen sám za sebe, ale za celou řadu divadelníků dobré zdraví a ještě mnoho dnů Tvého tvořivého života.

Jaroslav Kodeš

Na fotografii Jana Richtra (vlevo) z roku 1977 přebírá Jan Pavlíček ocenění na okresní divadelní přehlídce v Sadské. Snímek Milana Strotzera (vpravo) zachytil jubilanta i autora článku na Krakonošově divadelním podzimu ve Vysokém n. J. v roce 1988.

LUDMILA CÁPKOVÁ OCENĚNÁ RADOU ZLÍNSKÉHO KRAJE

Za mimořádné umělecké výkony na amatérském jevišti byla dvojnásobná držitelka Zlatého odznaku J.K. Tyla a nositelka Zlatého kroměřížského tolaru Ludmila Cápková oceněna Radou zlínského kraje za významný, dlouholetý, mimořádný a podstatný přínos rozvoji regionu. V reprezentačních prostorách Baťovy vily jí vyznamenání předal radní Zlínského kraje Jiří Severin a náměstek hejtmana Zlínského kraje Libor Lukáš.

Od roku 1953, kdy byl v Kroměříži založen divadelní soubor ZK Pal - Magneton, je Ludmila Cápková činná jako herečka tohoto souboru. Hrála ve 32 činoherních inscenacích, v operách a operetách Hanáckého orchestrálního sdružení, recitovala v Divadle poezie při Domě kultury, zúčastňovala se v soutěžích monologů, režírovala pohádky, hru pro dospělé a spolupracovala s profesionálním divadlem. Zcela mimořádně ojedinělé nadání spolu s tvrdou, poctivou prací dovedly Ludmilu Cápkovou daleko za hranice pouhé ochotnické tvořivosti.

Z velkého množství her, kde zazářil herecký talent Ludmily Cápkové, připomeňme alespoň některé: Molièrův Tartuffe, Čapkova Matka a Věc Makropulos, Ibsenova Nora, Brechtova Matka Kuráž. Nejvyšší ocenění za nejlepší herecký výkon získala na celostátní soutěži amatérských divadelních souborů v Hronově čtyřikrát - za titulní roli v Čapkově Matce, za roli Eržiky v Örkényho Kočičí hře, za roli Strunové v Hrubínově Křišťálové noci a za titulní roli v Brechtově hře Pušky paní Carrarové. Významná ocenění získala i na nejstarším divadelním festivalu na Moravě v Napajedlích. Byla oceněna Zlatým odznakem J.K. Tyla.

Ludmila Cápková dostala i filmové role, kdy v roce 1969 hrála ve filmu Ucho, začátkem sedmdesátých let ve filmu Třicet panen a Pythagoras, v roce 1984 hrála v televizním filmu o České republice, určeném pro Organizaci spojených národů. Natáčela pro brněnský rozhlas. V roce 1991 hrála v Městské divadle ve Zlíně v Mrštíkových Maryše.

I přes svůj věk a zdravotní problémy je Ludmila Cápková stále aktivně zapojena do kulturního a společenského života v Kroměříži. Režírovala Večer francouzské poezie, večer poezie Jana Skácela, osobitě uvádí vernisáže výtvarníků, spolupracuje s pěveckými sbory, s Fonoklubem, Klubem UNESCO Kroměříž, je předsedkyní Sdružení přátel výtvarného umění Kroměřížska, zasedá v odborných divadelních a recitačních porotách. Za ztvárnění postav v divadle jednoho herce a za celoživotní práci pro ochotnické divadlo získala další Zlatý odznak Josefa Kajetána Tyla. Druhý zlatý odznak v rukou jednoho člověka je událost v dějinách ochotnického divadla zcela ojedinělá.

Sedím naproti energické, úžasné dámě, na níž zaujmou upřímné, živé oči, krásná, usměvavá „maminkovská" tvář, ale především příjemný, pevný,okouzlující, kultivovaný hlas. Pečlivá výslovnost každého slova dává vyniknout kráse českého jazyka a nutí člověka k přemýšlení nad tím, jak ho někdy svou nedbalostí degradujeme na pouhý slang. Snad ani tak skvělým hlasem nelze vyslovit nic ošklivého. Prostě „paní Herečka".

Vždyť jsem také měla na jevišti problémy. V jedné hře jsem hrála zlou, nerudnou, zatrpklou, až vzteklou matku. Podle pana režiséra, kterým nebyl nikdo jiný než „režisérský virtuos" Alois Hajda, jsem byla stále málo zlá. Nutil mě do toho, snažil se mě naštvat, byl ironický, ale stále to nebylo ono. Chodila jsem ze zkoušek domů otrávená a s velkým pláčem. Maminka mě litovala, proč to dělám, že si vnitřně ubližuji. Nakonec jsem se do postavy vžila a zvládla jsem to.

Zavzpomínejte na své první setkání s kumštem.

Pocházím z Chropyně. Dostala jsem se do učení do Baťových závodů v Borovině u Třebíče. Sice jsem ráda četla a přednášela poezii, ale daleko větší potěšení mi přinášelo výtvarné umění. Dokonce jsem se přihlásila ke studiu umělecké průmyslové školy ve Zlíně. Předložila jsem nějaké výtvarné práce a pozvali mě k přijímacím zkouškám. Jenže ten den, kdy se zkoušky měly konat, přišlo bombardování Zlína. Považovala jsem to za varování osudu, takže od dalšího rozvíjení výtvarného nadání jsem upustila. Ale pro sebe a pro přátele jsem vždy nějaký obrázek namalovala. Jednou jsem dokonce uspěla - už jako patnáctiletá - v soutěži na grafický návrh firemního loga na punčochy. Zvolila jsem si ústřední motiv typickou cívku a získala jsem třetí cenu. Ale kromě toho mě přitahovala celá řada výtvarných oborů.

Ludmila Cápková se také věnuje pedagogické činnosti. Připravuje recitátory a uchazeče o studium herectví na AMU, připravuje recitační pásma. V sále Muzea Kroměřížska připravila pásmo poezie a prózy z tvorby P. Josefa Veselého. Jak studenti potvrdili, paní Cápková jim neodpustí ani jednu špatnou slabiku, ani jeden nevhodný důraz. „Je na nás náročná, ale vyplatí se to. Pořad má takový úspěch, že ho reprizujeme." Foto: -kam-

Toužila jste v mládí být herečkou? Co vás přivedlo k divadlu?

Po učení jsem se vrátila do Chropyně, kde existoval ochotnický divadelní soubor. Naše vzájemné cesty se střetly a stanula jsem ve hře Sluneční paseka na prknech, která znamenají svět. Ale v té době už známý divadelní soubor v Kroměříži zkoušel hru Lesní panna aneb Cesta do Ameriky. Jedna z hereček jim onemocněla. Hledali náhradu a kdosi řekl - v Chropyni je jedna mladá a dobře hraje, zkusme to s ní. A už to bylo. Při první zkoušce se mi klepala kolena, protože na scéně hráli herci tehdy velmi vážení - Janíček, Horák. Měla jsem veliké obavy, jak mě přijmou. Byl to úplně jiný přístup než v Chropyni. Tam všichni dělali všechno. Režisér na žebříku reguloval světla, opravoval kulisy, řídil herce a ještě měl roli.

Pocházíte z herecké rodiny?

Po mamince jsem zdědila velikou pokoru, lásku a cit k divadlu. Byla obrovskou ctitelkou Národního divadla. Dokonce mi dala i jméno, které slyšela z divadelního pódia. Po tatínkovi jsem zdědila odvahu postavit se před množství lidí a promluvit. V mém případě pouze tlumočit to, co napsali jiní, moudří.

Které role patří k těm nejoblíbenějším?

Jsou role těžké, životní, milované, role, které odmítáte, až posléze do nich vpadnete. Nejtěžší byla Valuchová ve hře

Kristýna, kde jsem měla být proti své přirozené povaze mimořádně zlá. Doslova jsem ji vydřela. Mezi milované role řadím Dorinu v Molièrovi, Matku od Karla Čapka a Eržiku v Kočičí hře.

Později jste se soustředila na ztvárnění postav v divadle jednoho herce.

Člověk není závislý na jiných - jestli přijdou na zkoušku, jestli znají roli nebo hrají s prožitkem. Je to náročná disciplína, ale pro herce osvobozující. Je sám svým pánem.

Je až neuvěřitelné, co všechno může zvládnout jeden člověk za svůj život, a vždy s plným nasazením. Co považujete za určující pro tak bohatý život spjatý s divadlem?

To, že jsem se před půlstoletím ocitla ve společenství lidí, nazvaném Divadelní soubor závodního klubu PAL - Magneton Kroměříž. Bylo to dílo toho nejvyššího Režiséra. Stejně jako to, že hned na počátku naší činnosti přišel za svými kamarády do zákulisí tehdy novopečený, nadaný, profesionální režisér Alois Hajda. Kamarádi ho přemluvili, aby s námi nastudoval divadelní hru. On souhlasil a nezůstalo u jedné.

Pan režisér mi snad z mladické nerozvážnosti nebo malé zkušenosti svěřoval, zcela bez záruky, veliké a krásné role, a mně pak nezbývalo, než hrát jako o život, protože režisér byl přísný a nesmlouvavý. Počáteční dost tvrdá výchova se však vyplatila. On nás první přivedl na toto jeviště, kde hrát bylo pro mne přímo bohoslužbou. Kdy diváci tak marnotratně rozdávali potlesk a já ho tak nezřízeně ráda poslouchala. Za ten děkuji milovanému divadelní publiku. Kroměřížským ochotníkům pak za to, že jsem s nimi mohla hrát a v současné době, kdy už jim tak nepomůžu, za to, že mě nevyškrtli ze seznamu svých členů. Děkuji i režiséru prof. Aloisi Hajdovi za všechno, co mě v oboru herectví naučil, abych mohla chodit se ctí po jevišti.

Pro Kroměřížský zpravodaj č. 11/2004
rozhovor připravil ***M. Karásek***
(redakčně upraveno)

FRANTIŠEK LAURIN SEDMDESÁTNÍKEM

Režisér, pedagog, porotce a lektor František Laurin se v těchto dnech dožívá neuvěřitelných sedmdesátin. Proč neuvěřitelných? Tvář bez vrásek, nezaměnitelný smích a především tolik energie. Pokud jeho slavná dcera Sabina to vše po něm zdědí, budou jí kolegyně jenom tiše závidět.

Podobně jako řada kolegů i on má za sebou ochotnickou minulost. V rodných pražských Vinohradech byl členem několika souborů. Později spolupracoval jako režisér s divadelním souborem Tatry Smíchov. Měl k němu teritoriálně blízko, neboť v letech 1958 – 1981 byl jedním z kmenových režisérů dnešního Švandova divadla (tehdejšího Realistického divadla Z. Nejedlého). Myslím, že to byla umělecky šťastná léta. Mohl se věnovat milované ruské klasice, české klasice i současné české a světové dramatice. Mimo jiné tady inscenoval Tylova Jana Husa, Šotolovu Cestu Karla IV. do Francie a zpět, Pugetovy Šťastné dny, některé hry O. Daňka. V inscenaci Morálka paní Dulské G. Zapolské v roce 1971 režijně vedl také Jiřinu Štěpničkovou. Realistické divadlo v té době bylo klasickou repertoárovou scénou velmi solidní úrovně. Laurin později formuloval krédo své umělecké činnosti „prostřednictvím dramatických postav a situací sdělovat spolu s hercem a autorem cosi o světě, o lidech, o sobě a vést dialog s divákem“. To mohl podle mého názoru s dalšími režiséry naplňovat právě tady beze zbytku. V listopadu 1981 přešel jako režisér do Národního divadla, kde působil až do roku 1988. Mezi jeho režijními pracemi najdeme např. Gorkého Jegora Bulyčova, Ostrovského hru I chytrák se spálí, Jiráskovu Lucernu, Čapkovu Matku a další. V té době byl už vedoucím katedry herectví pražské DAMU, na níž působil řadu let. V roce 1988 byl jmenován ředitelem Divadla na Vinohradech. Z obou postů odešel po listopadu 1989. Stal se profesorem pražské Konzervatoře a jako režisér působil ve Východočeském divadle v Pardubicích a jinde.

V amatérském divadle František Laurin zanechal nepřehlédnutelnou stopu. Když se jej v roce 1988 Amatérská scéna ptala, co si myslí o amatérském divadle, odpověděl: „Vážím si amatérského divadla jako výrazného projevu lidové tvořivosti. Amatérské divadlo chápu jako významnou součást celého českého divadla s dávnou tradicí“. V letech 1974 – 1977 byl jedním z lektorů Klubu mladých divadelníků Jiráskova Hronova. Jeho kolegy byli Antonín Bašta a Soňa Pavelková. Pro mladší čtenáře AS je třeba dodat, že KMD byl základním pilířem vzdělávací části přehlídky koncipované jako přehlídka a dílna amatérského divadla a v letech 1972 – 1990 jím prošel prakticky každý, kdo v amatérském divadle něco později znamenal. Na své kluby později vzpomínali František Zborník, Milan Schejbal, Jaroslav Dejl, Petr Lébl a mnoho dalších. Od roku 1982 byl členem poroty JH a později až do roku 1989 jejím předsedou. Působil také jako předseda výběrové poroty JH.

Nechci vydávat žádné generální soudy, avšak bylo by krajně nespravedlivé, nepoznamenat, že jak výběrová porota (posuzovala návrhy krajských kulturních středisek, tj. závěry krajských kol celostátní soutěže), tak porota JH byly úkolem mimořádně náročným po všech stránkách. Po stránce odborné porota JH obnášela noční zasedání poroty, dopolední cca hodinový rozbor inscenace se souborem v „ponorce“, účast na diskuzních klubech. Spolu s výběrovou porotou a tehdejším ÚKVČ byl Laurin odpovědný za výběr inscenací. On byl často tím, který chodil na ÚV KSČ vysvětlovat, obhajovat a pokoušet se o nemožné, tj. dostat na JH něco, co režim podezříval z diverze. Často i několik let za sebou např. ve věci semaforských inscenací Metry Blansko. Kdo ho zažil ve funkci porotce, což platí i pro poslední desetiletí nejen JH, ale např. Krakonošova divadelního podzimu ve Vysokém nad Jizerou, seniorského Znojma, krajské přehlídky činoherního divadla v Červeném Kostelci apod. mně potvrdí, že F. Laurin je jako porotce citlivým a uvážlivým glosátorem, který víc než obecné soudy preferuje praktický pohled zkušeného režiséra. Těch prostě nikdy není dost. Své zkušenosti, trpělivost a rozhled uplatnil rovněž ve dvou posledních ročnících JH jako lektor třídy základů divadla v rámci Klubu (nejen) mladých divadelníků.

Prof. Mgr. František Laurin v porotě přehlídky ve Vysokém n. J. 2003. Foto: Ivo Mičkal.

Přeji Františkovi za sebe, své kolegy i amatérskou obec hodně zdraví, umělecké invence a příležitosti. Věřím, že amatérské divadelníky neopustí a že se s ním i nadále budou setkávat jako s porotcem i lektorem. Osobně dodávám, že mu to také sluší jako dědečkovi malé Valentýnky. Často se totiž potkáváme na jednom pražské sídlišti a je na nich vidět, že jsou spolu rádi.

Lenka Lázňovská

IVANKA SLAVÍ VÝZNAMNÉ ŽIVOTNÍ JUBILEUM

Jak to jen napsat a jak to jen říci. Je to těžké, protože to je k neuvěření. Naše drahá kolegyně, naše chůva, která polovinu současného souboru DS Kolár Police nad Metují vozila v kočárku a hlídala nás, se dožívá 60 let. Ano, jubilea se dožívá ta Ivana, která jako jedna z mála starších ochotníků v Polici nad Metují se nebála a po roce 1989 pomohla tehdy mladým nadšencům, kteří se pokusili obnovit činnost divadelního souboru DS Kolár Police nad Metují. Pomohla nejen radou, ale hlavně tím, že svým elánem a výborným hereckým projevem pomohla na svět Revizorovi. Tehdy většina začínajících ochotníků opravdu nevěděla, co obnáší divadlo. Jen měla ohromnou chuť to zkusit. No a tito elévové věděli, že Ivanka, která si zahrála Hejtmanku, poradí, vynadá, ale hlavně vždy pomůže. Nakonec se dočkala velké odměny. Revizor se dostal až na Národní divadelní přehlídku do Třebíče, kde Ivanka obdržela ocenění za svůj skvělý herecký výkon. Hejtmanku prostě zahrála parádně.

Tento skvělý začátek naštěstí neznamenal konec spolupráce. Následovaly Hrátky s čertem. V této hře si Ivana zahrála čerta. Byla opět báječná. Nevadila jí ani menší role komorné v Mnoho povyku pro nic. Zážitek pro diváky připravila ve hře Ženitba, ve které si zahrála dohazovačku Teklu. Za tuto roli získala ocenění na Krajské divadelní přehlídce v Červeném Kostelci. Snad právě tam poprvé zaznělo z úst prof. Císaře: „… porota uděluje cenu za krásné brutální herectví Ivaně Richterové…“ Jo, jo. Je to tak. Ivana je svá, pravdivá, nejen na jevišti, ale i v opravdovém životě. To nakonec potvrdila i v roli Sandry v Truchlících pozůstalých. Asi už nikoho nepřekvapí, když se napíše, že i za tuto roli převzala do svých rukou další ocenění.

Víte, o Ivance by se toho dalo napsat hodně. Například, že divadlu propadla již jako malé robě. Vždyť ona na jevišti vlastně vyrůstala. Její rodiče měli hospodu s divadelním sálem. Dodnes ráda vzpomíná na herecké celebrity, které tehdy v „rodném“ divadle hrály. Bohužel, osud tomu chtěl, že Richterovo divadlo pohltili komunisti. Nebo to, že má ráda klasické ruské kusy. Asi nebudeme daleko od pravdy, když ji nazveme „rusofilkou“. Je to zážitek, když v divadelním klubu u vínečka recituje a zpívá v ruském jazyce. To si člověk díky neustálému smíchu krásně upevňuje své zdraví. Ivanka má jeden krásný dar, který jí někdy asi komplikuje život, ale nám tím hrozně pomáhá. Neumí říci ne! A tak když ji náš režisér Jára Souček (kterého k herectví přivedla a vychovala) poprosí, zda by nesledovala text v Námluvách, neodmítne. Stejné a nebo podobné zkušenosti mají další členové souboru, kteří se pokusili o své pojetí divadla. Pomohla, poradila, zorganizovala. Ivana prostě divadlem a kulturou žije. Zapomenout se nesmí ani na skutečnost, že se věnovala dětem. Z této práce vyrostlo několik velmi dobrých herců a hereček. Věříme, že podobně Ivanu znají nejen naši poličtí ochotničtí předchůdci (sehrála s nimi výborná představení), ale i divadelníci z Hronova (s kterými hrála a hraje) a celá ochotnická divadelní společnost. Kdo z nás se s ní nesetkal na Jiráskově Hronově jako s hlavní organizátorskou duší celé přehlídky? Takových se najde asi málo.

Pravda je taková, že se s ní život moc nemazlil a nemazlí. Ovšem Ivanka naplňuje slogan „mám se blbě, ale snáším to dobře“ na sto procent. Dá se říci, že žije stále naplno a přitom je úžasně skromná. Její duševní svěžest, mladost a odhodlanost je obdivuhodná.

Proto, Ivanko, do dalších let Tvého smysluplného života, zlom vaz.

DS Kolár Police nad Metují

Ivana Richterová v roli Sandry ve hře Bronislava Nušiće Truchlící pozůstalí v domovském souboru Kolár v Polici nad Metují. Foto: Archiv souboru.

Ivana Richterová. Foto z JH 2001: Ivo Mičkal.

HALÓ, IVANO !

„Haló, Ivano, někdo tě tu shání“, na toto zvolání se odhrnula zástěna v informační kanceláři Jiráskova Hronova a vstoupila tmavovlasá a tmavooká žena, rozhlédla se a zvolala: „Ahoj, Alenko, vítám tě na Hronově“. – Byla to Ivana Richterová, jednatelka Občanského sdružení Kruh v Hronově, nyní v době festivalu, organizátorka festivalu. Tuto scénku dobře znají skoro všichni návštěvníci Jiráskova Hronova. Ivana Richterová je jistě jednou z nejznámějších osob mezi divadelními amatéry, kteří přijíždějí na hronovský festival. Bydlí a žije v nedaleké Polici nad Metují odkud denně do Hronova dojíždí za prací. V posledních třech letech zde působila jako jednatelka občanského sdružení Kruh, jejímž hlavním

úkolem bylo plánovat a realizovat kulturní akce pro město Hronov. Tento náročný úkol zvládala s úsměvem a někdy ovšem i zvýšeným hlasem. Byla totiž i šéfem technického personálu v Jiráskově divadle a musela řídit i chlapy. Uměla to a oni ji respektovali.

V kultuře pracovala řadu let, i když její původní školní vzdělání ji směrovalo pro práci v zemědělství. Také několik let pracovala na státním statku v Polici nad Metují. Ale dlouho tam nepobyla. Zkusila to v kultuře a již u toho zůstala. Pracovala v náchodském kulturním středisku, později v okresním kulturním středisku a z něho přešla do hronovského kulturního střediska. Pracovala jako programová pracovnice a starala se o okresní divadelní knihovnu, která byla do Hronova převedena. Protože knihovnu důkladně znala, uměla i dobře poradit divadelníkům z okolních obcí, co hrát. Když se v roce 1997 transformovalo středisko na občanské sdružení, zůstala v nové organizaci jako programová pracovnice. V roce 2001 byla jmenována jednatelkou sdružení. (Po zřízení Kulturního a informačního střediska v hronově v roce 2004 se stala pracovnicí tohoto kulturního zařízení. Pozn. red. AS) Je i vášnivou cestovatelkou a turistkou, nejen po naši vlasti, ale i po cizích, nejlépe exotických zemích.

Jinak je ovšem pilnou amatérskou herečkou. Působí hlavně ve svém mateřském souboru v Polici nad Metují a často si zahraje i v hronovském souboru. Je obsazována do charakterních a komických rolí. Často svoji robustní komikou rozesměje celý sál. A nesmíme zapomenout, že také už mnohokrát zkoušela režii. Nejčastěji režírovala jednoduché, veselé pohádky pro děti.

Z předcházejícího výčtu jejich činností je vidět, že mnoho ze svého života věnovala práci v kultuře, a hlavně v amatérském divadle. Vše dělala s láskou a ráda. Sluší se jí za to poděkovat a popřát hodně sil a zdraví pro další práci na divadelních prknech: „Haló, Ivano! My všichni Tě potřebujeme ! Pojď sem!“

Miroslav Houštěk

ZA VÁCLAVEM KOTVOU

V úterý 2. listopadu 2004 zemřel v Praze český herec, velký představitel početných a většinou malých rolí, nositel ceny Senior Prix, Václav Kotva. V sobotu 13. listopadu byl pak v rodných Radnicích uložen do rodinné hrobky. Dlouho už městečko nepamatuje takovou účast spoluobčanů a kolegů divadelníků, jako na pohřbu Václava Kotvy. Venoušek, jinak o něm radničtí nemluvili, byl nesmírně oblíbený pro svůj vřelý poměr k místu, obyvatelům i pro svoji přímou, ale nikoho neurážející povahu a vystupování. A ať byla doba jakákoli, Venoušek byl svůj, byl věřící, v lůně církve nacházel klid a vyrovnanost, rány a ranky osudu (a nebylo jich zrovna málo) odevzdaně snášel a nevracel. V Radnicích byl znám především jako ochotník, člen místního divadelního spolku, pro nějž pracoval jako her S důkladností sobě vlastní zrekapituloval v závěru svoji tvorbu a svůj život a zanechal cenné informace a vzpomínky na sebe a lidi, které miloval.

Václav Kotva se narodil 20. ledna 1922 v Radnicích, v ochotnické rodině. Jeho otec, pojišťovák, byl čelným členem Spolku divadelních ochotníků v Radnicích a představitelem mnoha postav z repertoáru radnického divadla.

Po maturitě na rokycanském gymnáziu studoval na filozofické fakultě Karlovy univerzity. Chtěl být učitelem a také se jím stal. Začínal ve Štěnovicích a se svou láskou k učitelskému poslání a také trochu nedobrovolně, hluboká víra v Boha se neodpouštěla, procestoval nejen západní Čechy křížem krážem.

Intenzivně se věnoval kulturní práci, psal články a statě z historie souboru a obce, a především ochotnické divadlo se mu stalo neodmyslitelnou součástí života. Přestože od studentských let pobýval mimo Radnice, pravidelně se tu zúčastňoval spolkové práce. Ve Spolku divadelních ochotníků v Radnicích působil jako herec, režisér a kronikář. V osmnácti letech tady sehrál starého Dubského v Našich furiantech, vytvořil Pasquinota v Rostandových Romanticích, hrál v Klicperově Divotvorném klobouku, Kvapilových Oblacích, režíroval.

Napsal divadelní hry Osmička odvahy, Osmička bojuje, Vyhoštěnec a další, které s mladými ochotníky několikrát nastudoval, naposledy počátkem devadesátých let. V 50. letech vedl Studio mladých, z něhož vzešla celá řada amatérských herců, kteří dodnes působí v Radnicích nebo v jiných ochotnických souborech, někteří se stali profesionály. Počátkem 70. let se znovu intenzivně věnoval nejmladším hercům souboru, režíroval několik her a s Lošťákovou hrou Dům, kde nesněží, přivedl soubor v roce 1983 na národní přehlídku do Vysokého nad Jizerou. Je zásluhou V. Kotvy, že se podařilo překlenout generační zlom, možná dokonce krizi v souboru a přivést do něj novou krev. Za dlouhá desetiletí své činnosti přivedl k divadlu nejméně tři generace amatérských herců a režisérů. Třeba si někdo jednou dá tu práci a zpracuje více než stopadesátiletou historii spolku, možná přesně vypočítá klady a zápory spolkového života a označí alespoň ty, kteří o jeho nepřetržitou činnost mají hlavní zásluhu. Venoušek Kotva bude patřit na špičku jeho představitelů.

Václav Kotva působil také v celostátním amatérském hnutí, byl členem ÚMDOČ, potom SČDO. Vzpomíná: „V roce 1940 jsem se vypravil s Františkem Štěpánkem na kole na Jiráskův Hronov. Bylo to snad 300 km. Jeli jsme tuto trať téměř celé dva dny. Hronovské kurzy a školení nám otvíraly nové pohledy na práci v divadle“. Celý život Václav Kotva spolupracoval s ochotníky. Později v hronovských kurzech učil jevištní řeč, napsal metodickou příručku k řečovým cvičením, a hlavně v Radnicích režíroval. A nejen v Radnicích.

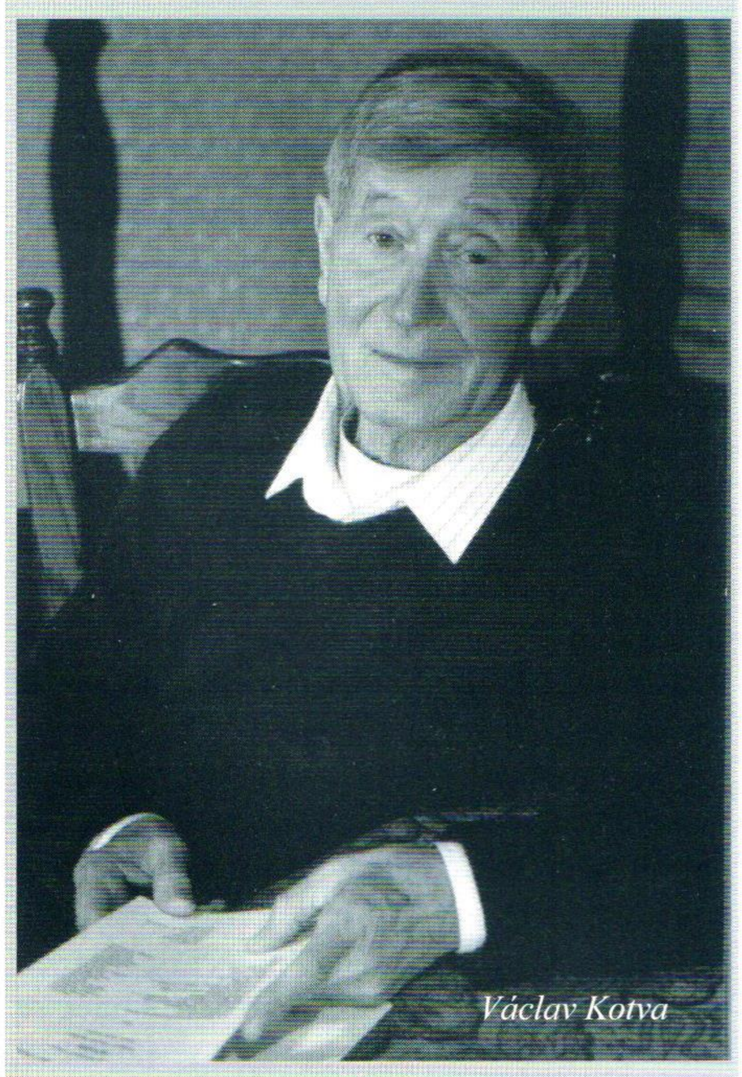

Václav Kotva

Ale Václav Kotva byl také profesionál. V roce 1955 se mu podařilo zvítězit v monolozích a recitaci v krajské soutěži v Karlových Varech. Odtud postoupil na celostátní přehlídku do Prahy. V porotě byla profesorka Rektorisová, která ho znala i z Hronova a z mnoha divadelních přehlídek a festivalů jako amatérského herce. Po soutěži, kde uvedl pásmo veršů ze Seiferta a monolog Kosmy z Calderonovy veršované komedie Dáma skřítek, dostal nabídku ke studiu. A tak se stalo, že již v tomtéž roce, ve svých téměř 33 letech, začal studium na DAMU jako mimořádný posluchač režie. Přitom učil na jedenáctiletce ve Vysočanech.

Divadelní fakultu AMU absolvoval se slavným ročníkem Jana Kačera. S tímto ročníkem, bylo jich třináct, také odešel do ostravského divadla Petra Bezruče, kde působil šest a půl roku. Se stejnou partou pak stál na samém počátku Činoherního klubu v Praze. Po ukončení aktivní herecké dráhy hostoval ještě v Národním divadle a Na Fidlovačce. Hrál ve filmu, v televizi.

S důkladností sobě vlastní zrekapituloval v závěru svoji tvorbu a svůj život a zanechal cenné informace o sobě a vzpomínky na lidi kolem sebe, které miloval. Z jeho přesně vedených záznamů najednou s údivem zjistíme, že vytvořil 30 rolí a také asi 30 režií na radnickém jevišti, na 10 inscenací režíroval pohostinsky v jiných ochotnických souborech. 40 rolí vytvořil v Divadle Petra Bezruče v Ostravě, 22 rolí v Činoherním klubu v Praze, mnohé byly na repertoáru několik let, v Penzionu pro svobodné pány účinkoval plných 19 roků. 10 postav ztvárnil na scéně Národního divadla, dvě role v Divadle Na Fidlovačce. A pozor! K tomu všemu musíme

připočíst 206 rolí filmových, 92 rolí televizních, spolupráci s rozhlasem a vyvstane před námi život vrchovatě naplněný prací, láskou k lidem, ale také pokorou a vírou. A kdo ví, že náš Venoušek Kotva je autorem téměř dvou desítek básnických sbírek? Pravda, nevydaných, nepočítáme-li dva výbory pořízené P. Cironisem v Okresním archivu v Rokycanech. A nejde o poezii bezvýznamnou, ani marginální, jen doposud skrytou. Snad také jen dočasně.

Václav Kotva prožil na divadelních prknech 62 roků, započteme-li dobu, kdy začal hrát v r. 1939 jako člen SDO v Radnicích.

A kdyby nebylo jeho práce s třemi generacemi mladých, radnický Spolek divadelních ochotníků by už dávno neexistoval.

Venoušku, děkujeme.

Váš ***Jaroslav Vyčichlo***.

„ČESKOSLOVENSKÝ“ REŽISÉR PAVEL RÍMSKÝ

Starší pravidelní návštěvníci Jiráskových Hronovů si patrně ještě vzpomenou na významného brněnského režiséra slovenského původu Pavla Rímského, který zde v sedmdesátých a osmdesátých letech uvedl hned několik inscenací s dnes již neexistujícím Dělnickým divadlem Brno. Nebyl to přitom zdaleka jediný amatérský soubor, jenž v jeho eruptivním talentu našel nejen obětavého pomocníka, ostříleného jevištního praktika, ochotného vždy přiložit ruku k chystanému dílu, ale také člena odborných porot a ohnivého debatéra rozličných hodnocení a diskuzí. Takříkajíc „po molièrovsku“ zemřel r. 1989 ve Zvolenu několik dnů před svou pohostinsky připravovanou premiérou. V únoru 2005 by se byl dožil osmdesátky.

Jakožto východoslovenský rodák z Brezovic pod Torysou vystudoval Rímský na bratislavské konzervatoři herectví. V období Slovenského národního povstání hrál v Prešově a zároveň byl pověřován různými odbojovými úkoly. Poté vystřídal více domácích i českých scén (Košice, Pardubice, Ostrava, Kolín, Jihlava, Martin), leckde si vyzkoušel i nelehkou funkci uměleckého šéfa. Ze Slováckého divadla v Uherském Hradišti přišel r. 1967 do Brna, kde v tehdejším Divadle bratří Mrštíků nepřetržitě působil do konce života, i když rád hostoval i v jiných souborech a také v zahraničí, zejména v bývalé NDR. Řadu let rovněž vyučoval na hudebně dramatickém oddělení brněnské konzervatoře.

V osobě P. Rímského se ztělesnila tradice přirozené spolupráce obou národních kultur dříve společného státu. Jeho režie (jejich počet šel do mnoha desítek) se vyznačovaly poctivou snahou o dramaturgickou závažnost, ideovou průbojnost a zdravé jevištní experimentování. Se sympatickou důsledností dbal Rímský o to, aby jedenkrát ověřené umělecké postupy neopakoval: ke každé předloze, ať už klasické nebo současné, hledal vždy nový myšlenkový i tvárný přístup, i když se k některým titulům (Ze života hmyzu od bratří Čapků, Tajovského Ženský zákon, Nezvalova Manon Lescaut aj.) rád vracel. Byl znám především jako důvěrný znalec náročné poetiky Oldřicha Daňka, jehož desítku her (mj. Vrátím se do Prahy, Válka vypukne po přestávce, Životopis mého strýce, Vévodkyně valdštejnských vojsk nebo Krvavá Henrietta) u „Mrštíků“ i jinde nastudoval.

K amatérské Thálii měl P. Rímský velmi blízko po celou složitou tvůrčí dráhu, z čehož měli mnohonásobný užitek zejména ochotníci jihomoravští. Přátele z Květné na Slovácku, kde se soustřeďoval na klasický repertoár, dovedl k několikeré úspěšné účasti na krajské přehlídce zemědělských a vesnických souborů v Němčicích nad Hanou i k postupu do národního kola ve Vysokém nad Jizerou. Kromě mladého kolektivu J.K. Tyl v brněnském předměstí Slatina platila jeho mnoholetá součinnost režiséra a uměleckého poradce především zmíněnému Dělnickému divadlu při OKVS Brno V. S jeho příchodem v polovině sedmdesátých let se datoval nový rozvoj a stmelování této ambiciózní party, jejíž bývalé členy potkáváme ostatně v hronovských sálech, seminářích či hospůdkách dodnes.

Královopolští tehdy nastudovali myšlenkově závažnou tragédii Ivana Bukovčana Sníh nad limbou (1974). Rok nato přijeli na JH s emotivním pojetím poetické folklorní komedie Bulhara Jordana Radičkova Sníh se smál, až padal, kterou teprve poté objevili profesionálové. V r. 1979 hrálo Dělnické divadlo v Hronově dokonce tituly dva – v Rímského režii Daňkovu historickou tragikomedii Dva na koni, jeden na oslu. Jakožto temperamentní národopisný muzikál nabídl zde Rímský vzápětí slovenskou realistickou veselohru Ženský zákon, se kterou pak soubor hostoval v bulharském Blagojevgradu. Doslova triumfem skončil pro tehdejšího vítěze jarního úpického festivalu JH 1982, a to díky Rímského ztvárnění Rozovského dramatizace Tolstého prózy Příběh koně. K překonání následné vnitřní krize onoho brněnského kolektivu byl po několikaleté pauze opět přizván „Pavol“; jeho posledními inscenacemi v královopolském Semilasse zůstaly náročně stylizovaná, aktuálně protiválečně vyhrocená alegorie Ze života hmyzu a Daňkova „divadelní fuga“ Vy jste Jan.

Podobně pracovitých i výbušných osobností, jako byl invenční divadelník a dobrý člověk Pavel Rímský, nemají naše profesionální, natožpak amatérská jeviště rozhodně nazbyt ani dnes.

Vít Závodský

DRAMATURGICKÝ POZORNÍK

V.K. KLICPERA NEOBJEVENÝ KAPITOLA POSLEDNÍ: SEN

Klicperovo dramatické dílo vznikalo nejenom v sousedství, ale často takřka v objetí soudobé dramatiky německé. Rozdíl mezi překladem, adaptací a původním autorským dílem byl ostatně v tehdejší české literatuře obecně mnohem menší než dnes. Už samozřejmá znalost druhého (tehdy spíše prvního) jazyka, která jako by Klicperovi některé texty diktovala německy, usnadňovala překračování hranice mezi německým a českým kulturním prostředím. Koneckonců hříčka Nové století, o které byla na tomto místě řeč posledně, je vlastně Klicperův překlad hry Kotzebuovy „Das neue Jahrhundert“. Na druhé straně se v Klicperově autorské pozůstalosti najdou texty autorsky (pokud víme) původní, psané však německy a do češtiny dosud ani nepřeložené.

Z německy psaných Klicperových her stojí za pozornost především podivná veselohra Der Traum (Sen) z roku 1827. Česky sice vyšla, ale mnohem později, až ve 20. století, a na českých jevištích se už neujala. Zasloužila by si překlad nový a hlavně nové čtení: je to hra tak předjímavá, že se nám nad jejími dvěma akty až zasteskne po dějství třetím, v němž by se teprve otevřela propastná hloubka rozehraného tématu. Konvence známé a přijatelné obrozenskému divadlu ovšem takový třetí akt neumožňovaly a dramatická odpověď na otázku, do jaké míry je realita fikcí a naopak, čekala (téměř sto let!) až na Luigiho Pirandella a jeho Šest postav hledajících autora.

Děj Snu je jak jen možno jednoduchý. Dramatický básník Lenz se po delším odloučení vrací ke své milé, aby se s ní ještě toho večera zasnoubil. Jeho přátelé (důstojníci) však nastávající snoubenku přimějí k vojáckému žertu: až se Lenz objeví ve dveřích, má přistihnout svou milou s jedním z nich. Vtip počítá s výbuchem Lenzova vznětlivého temperamentu, ale i s tím, že se jej podaří včas uhasit. (Všichni se tomu pak společně zasmějeme.) Jenže Lenz na vysvětlení nečeká, odejde poraněn do hloubi duše a zanechá společnost v rozpacích. Zaskočeným stolovníkům se ten skvělý nápad konečně začne jevit jako něco, co se ani nemělo stát. Z toho studu, z potřeby celou záležitost anulovat, zrodí se návrh prohlásit ji za sen. Na druhý den (ve druhém dějství) setkávají se kamarádi s nešťastným Lenzem jednotlivě a „nezávisle na sobě“ ho přesvědčují, že se mu „to“ jen zdálo. Lenz, vědom si své bujné fantazie, rozhodne se jim uvěřit.

Smím-li být poněkud osobní, byl to právě tenhle znepokojivý příběh, který před lety probudil můj zájem o Klicperu. Nepřestává mne provokovat dosud. Kolik otázek taková situace klade: Jak se na našem pojetí skutečnosti podílí ohled na to, s jakou skutečností dovedeme žít? Jak se ta tragikomická hra na zásnuby projevila v příštím vztahu Lenzovy snoubenky a nastrčeného nápadníka? Neproměnil se ten zlý sen nakonec v realitu? A vůbec: jak to všechno bylo dál? Jak by se odehrávalo třetí dějství?

Tyhle otázky nepochybně překračují meze, účel i žánr těchto řádků. Ale mohly by snad zaujmout dramaturga, pro něhož klicperovská dramaturgie nezahrnuje jen Klicperovy dramatické texty, ale také Klicperovo dramatické myšlení, repertoár témat a podnětů, které pro nás Klicpera aspoň zaznamenal, když už jim z nejrůznějších důvodů nemohl dát přesvědčivý tvar.

Nepovažuji za náhodu, že se Klicpera k některým svým dramatům znovu vracel, že kromě textů dokončených tak říkajíc dvakrát zanechal i množství náčrtů a fragmentů. Vidím v tom doklad, že sám tušil, jak se jeho témata nemohou rozletět, jak se utloukají v malé kleci tehdejšího českého divadla. I Klicperova práce s jazykem ukazuje, že chtěl od češtiny víc, než za jeho času mohla vyjádřit: mučil ji divokými básnickými obrazy, krkolomnými neologismy, tvořil jakousi umělou „řeč pro jeviště“ přivolávaje tak na sebe netrpělivost a nezájem budoucích čtenářů.

Číst Klicperu znamená sledovat - a hlavně domýšlet, rozvíjet - jeho intence, jeho tušení. Ale jaké intence, jaká tušení to jsou? Čím je vlastně Klicpera v dramatické literatuře jedinečný, čím nás odmění za práci, kterou s ním máme?

Začali jsme tento malý klicperovský cyklus upozorněním na dramatikův bytostný romantismus. Nuže, silové pole romantismu se, jak známo, vlní mezi póly snu a skutečnosti. A jestliže si Klicperovi komentátoři i inscenátoři už dávno všimli, s jakou zálibou znovu a znovu využívá techniky tzv. „kuklení“, můžeme jen dodat, že v té technice lze vidět způsob, jak romantické téma snu (resp. zdání) a skutečnosti vyslovit divadlem.

Méně známá - byť neméně častá - je Klicperova záliba v jakési „formální logice“, přesněji v konfrontaci formální logiky s nepředvídatelnými životními situacemi. Rohovín Čtverrohý, Veselohra na mostě, Žižkův meč, Psaní Hasenšteinova i kotzebuovské Nové století - všechny ty hry a hříčky (a mnohé další, které se dávno nehrají a na něž se nedostalo ani v našich šesti kapitolách) jsou založeny na kon iktu litery a ducha, schématu a života, pořádku a řádu. Smysl pro tento druh kon iktů činí z Klicpery „rozeného dramatika“: právě takové kon ikty totiž patří v dějinách dramatu k nejplodnějším. Umožňují „řešení“ tragická (Sofoklova Antigona) i komická (Gogolův Revizor), a jsou v neposlední řadě vděčné herecky: chtějí se vtělit do lidského jednání. Pokud si takové kon ikty promítneme na romantické pozadí, objevíme v nich další podobu sváru mezi zdáním a skutečností, klamem a pravdou.

Ta přeludná povaha skutečnosti (zrovna tak ovšem autorita klamu či věrohodnost snu) nepřestala Klicperu inspirovat po celý jeho autorský život. Dost možná, že to byla ona, co ho nutilo psát dramata i v obdobích, kdy byl vzdálen divadlu a s ním i možnosti ověřovat si, zda a jak jsou jeho hry životaschopné.

První, kdo se pokusil udržet Klicperovu dramaturgii v měnící se české divadelní praxi, byl František Adolf Šubrt, editor dosud nejcelistvějšího souboru Klicperových spisů (vydal jej v letech 1906 a 1907 nakladatel B. Kočí). V předmluvě k té edici uvádí Šubrt i seznam her, které jsou „dnes na jevišti působivé: Divotvorný klobouk, Veselohra na mostě, Ptáčník, Rohovín Čtverrohý, Nové století, Hadrián z Římsů, Žižkův meč, Zlý jelen, Soběslav v novém zpracování, dále Každý něco pro vlast, Lhář a jeho rod, Svatoslav, Eliška Přemyslovna, Lazebník, Loketský zvon, Blaník, Česká Melusina a Jan za chrta dán.“

Po Šubrtovi objevila si Klicperu česká divadelní avantgarda jako lék proti „realistické šedi“ - řečeno s Jindřichem Honzlem. Honzl chápe Klicperu v souvislosti se starým divadlem masek a je tak velmi blízko tomu, co jsme sami postřehli jako jednotu poetiky a tématu: „Ve hrách Klicperových nejsou osoby komedie proto, aby představovaly sebe, tyto osoby „hrají“ kohosi: rytířové se přetvářejí, sluhové se převlékají za pány, milenci se umlouvají k přetvářce, podle níž jednají po celou hru.“ (J. Honzl: Hadrián z Římsů na moderním jevišti, 1932.)

Je s podivem, že v Klicperovi nenašli svého předchůdce autoři a dramaturgové modelového divadla v šedesátých letech. Přiznaná hravost, ba zdůrazněná konstruovanost Klicperových her a jeho citlivost pro všechny projevy absurdity včetně fráze a kýče působila by vedle Havla, Vyskočila a Smočka málem samozřejmě.

Dnešní divadlo rádo hledá zdroje dramatičnosti mimo dobře fungující divadelní hry, jako by v jejich spolehlivém fungování vidělo už zárodek stereotypu. Po období dramatizací nastává doba inscenování prózy, poezie, ba textů bez jakýchkoli literárních ambicí. Předpokladem takové divadelní kultury je schopnost číst, v hlubším a pravém významu. A přesně tuhle schopnost vyžadují i staré, na první pohled už antikvované hry Klicperovy. Nelze je (většinou) pouze zahrát. Nelze je však také jen přizpůsobit normám současného zábavního divadelního průmyslu. A vůbec už nemá smysl je parodovat.

Mělo by však smysl pokračovat jejich směrem. Míří zcela určitě k našim starostem.

Přemysl Rut

DRAMATURGICKÝ POZORNÍK

VLASTIMIL TŘEŠŇÁK

MALÁ SRDEČNÍ PŘÍHODA

(INFARKT)

VLASTIMIL TŘEŠŇÁK

Vlastimil Třešňák se narodil roku 1950 v Praze. Absolvoval ZDŠ Karlín. Od roku 1967 byl registrován u Pražského kulturního střediska jako zpěvák-skladatel. Po odebrání licence v polovině sedmdesátých let vystřídal řadu pomocných zaměstnání. Vydával prózy v neoficiálních nakladatelstvích (Petlice, Expedice aj.), podobně vystavoval i své obrazy a fotografie. V roce 1982 byl donucen k vystěhování z ČSSR. Své práce vydává v zahraničí. Od roku 1989 publikuje i v České republice. Je autorem několika gramodesek vlastních písní. Od roku 1995 žije v ČR jako cizinec s povolením k pobytu.

MALÁ SRDEČNÍ PŘÍHODA

Osoby: 2 ženy (Madam, obchodnice s užitým uměním – asi 50 let; Loli, její asistentka – asi 25 let) **a 5 mužů** (Morava, kotelník – asi 40 let; Šmirc, kotelník – asi 50 let; Pešta, malíř – asi 60 let; Getz, „První státní zahajovač“ – asi 50 let; Geodet – asi 30 let).

Místo děje: Malá „Galerie užitého umění“, přeplněná podstavci a poličkami zaplněnými keramikou, sklem apod. Do galerie vedou prosklené vstupní dveře, nad nimi kovová zvonkohra. U zadní zdi jsou druhé dveře, plechové, vedoucí do suterénu, do kotelny. Z přízemí galerie vedou dřevěné schody do prvního patra. Výklenek pod schody je zakryt květinovým paravánem. Před ním je vodovod a malý stolek s vařičem, vedle něj radiátor ústředního topení.

Hlavními postavami hry jsou Madam a Loli, dvě prodavačky v galerii užitého umění. Madam se zpočátku chová jako velmi noblesní rozhodná obchodnice. Všem pánům po celou dobu vyká, stejně jako oni jí. Kouří cigarety z jantarové špičky, choulostivé věci nenazývá pravými jmény, pouze opisuje či šeptá. Loli vedle ní působí velmi naivně, ale rychle se učí.

Do galerie nechodí žádní zákazníci, až na několik stálých návštěvníků. Zadními dveřmi pravidelně vstupují dva kotelníci, kteří se střídají ve vytápění prostor – Morava a Šmirc. Morava je kutil, vynálezce kuriózních věcí, jako např. přístroje na zaměřování srdce Evropy apod. Rád a často používá přísloví, která však nikdy nedokončí (*„Komu se nelení, tomu se!“*). Nadbíhá Loli, nosí jí květiny, pokaždé laškovně přejede po radiátoru se slovy: Tak co, jak topíme? Madam a Loli ho nazývají „Vynálezec“. Druhý topič – Šmirc – má také kuriózního koníčka – astrologii. Sestavuje horoskopy a obě prodavačky ho proto nazývají „Hvězdopravec“. Hlavními vstupními dveřmi chodí pánové Pešta – malíř pochybných kvalit a Getz – nahluchlý „První státní zahajovač“, prototyp funkcionáře.

Je čtvrtek. Madam radí Loli, aby svého obdivovatele Moravu neodmítala, naznačuje, že by se mohl stát pravidelným návštěvníkem. Ani jedna z žen nemluví zpříma, je však zřejmé, že Madam má v plánu přetvořit prostor v prvním patře galerie na intimní pokojík, kde by s Loli přijímaly pánské návštěvy. Má vše do detailu promyšlené a povzbuzuje Loli k souhlasu (*„Proboha, to to chceš mít celý život jen jako koníčka?“*). Už teď jsou tu tři budoucí zákazníci – dva topiči a jeden zahajovač. Loli zatím váhá. Přichází malíř Pešta a zjevně již poněkolikáté nabízí do galerie své výtvory. Madam je odmítá, nemůže prodat ani vlastní zásoby zboží, ale po chvíli překvapí Peštu i Loli nápadem – objedná si u malíře rozměrný obraz, který by rozohňoval krásou nahého ženského těla. Překvapený Pešta slíbí dodat během dvou dnů skicu „Paridova soudu“ a v euforii odejde. Teprve potom Loli pochopí, že Madam chce obraz jako výzdobu plánovaného hnízdečka.

Poté přichází Getz. Madam vstřícně poslouchá jeho nářky na tím, kolik zahajovacích projevů musel během týdne absolvovat. Jen ve čtvrtek mívá volno, a tak pravidelně zaskočí za Madam, aby s ní strávil něžnou chvilku za květinovým paravánem. Madam Getzovi radostně oznamuje, že příští čtvrtek zahajuje provoz v „podkrovním doupátku“. Přeruší ji hrůzostrašný hluk, který se nakrátko ozve zpod podlahy. Je to bušení, hlasité tepání obřího srdce. To se potom ozývá opakovaně, každý den silněji.

V dalších dnech, zbývajících do zahájení Madam dolaďuje poslední detaily, nakupuje rudý samet na závěsy, zaúkoluje Moravu, aby vyrobil konzolky s kolejničkami, Šmirce, aby zjistil z horoskopu, zda je příští čtvrtek vhodný k zahájení něčeho významného a dozví se, že si nemohla zvolit lepší den. Ani Loli už nemůže váhat, Madam má svůj plán pevně v rukou. Vypadá to, jako by žádný svět venku ani neexistoval, společnost v galerii si užívá svého ostrůvku klidu. Jen země znovu začne hlučet a otřásat se.

V sobotu Morava přináší hotové konzolky s pocitem dobře vykonané práce, *„ze které mají užitek lidé“*. Madam i Loli ho odměňují štamprlátky, ale zároveň ho kárají za to, že je v galerii zima. Morava se brání, že na všechno sám nestačí, když Šmirc nepřišel do práce. Malíř Pešta přináší olejomalbu s krásným pocitem z tvorby, s pocitem, že je prospěšný.

I v neděli je v galerii zima. Loli definitivně souhlasí s provozem pokojíčku, i když její souhlas vlastně vůbec nebyl rozhodující. Šmirc přináší podrobný horoskop s krásným pocitem, že něco dělá pro blaho druhých. Tentokrát je zase on v práci sám. Naštěstí ve čtvrtek chodí do práce oba topiči, tak se Madam nemusí obávat, že v zahajovací den bude zima.

Ve čtvrtek Madam s Loli dokončují výzdobu pokojíčku. Přichází zahajovač Getz s pugétem a žasne nad úžasným překvapením, které se mu v prvním patře galerie odkrývá. Na žádost Madam zahajuje: Pateticky pronáší univerzální projev, jako by otvíral nejméně nové sídliště, na kterém se nadřely tisíce lidí. Je přerušen hlukem tepání země.

Druhý den ráno Madam – po noci strávené s Getzem - vstává s krásným pocitem z dobře vykonané práce, užitečnosti, která je prý krásnější než finanční odměna. Loli je dojatá. Dostane polovinu peněz a běží na nákup. Mezitím ji hledá zamilovaný Morava, chtěl by s ní oslavit přijetí svého nového vynálezu na patentním úřadě. Jde o věčný prezervativ, díky kterému se ušetří spousta pryže na dětské hračky a dudlíky aj. Podstatné je, že Morava svůj vynález ještě potřebuje vyzkoušet v praxi, a tak se odvažuje navrhnout, že přijde za Loli navečer. Sotva odejde, vrací se Loli, která si pro sebe koupila jantarovou cigaretovou špičku, začíná pochytávat móresy od Madam. Ze zprávy o Moravovi je nejdříve ustrašená, ale nakonec v ní převáží radost z krásného pocitu, o kterém ráno mluvila Madam, a který ji snad také čeká. Tep země se znovu připomene.

Ráno Morava v pokojíčku dopíjí šampaňské a na počest Loli nazývá svůj vynález „Věčný Lolinex“. Počítá s tím, že mu ho zpatentují, protože už skoro přijali jeden jeho počítací stroj. Loli konečně zažívá pocit z dobře vykonané práce, vědomí, že nežije nadarmo, je šťastná, jako předtím Madam. Její rozjímání přeruší nejdřív tlukot země a potom vyděšený Šmirc, který z horoskopu zjistil, že příští čtvrtek je pravým opakem čtvrtku minulého, totiž dnem, kdy by mohl přijít i konec světa. Madam se domnívá, že Šmirc pouze žárlí, dosud ho s Loli nepozvaly do pokojíčku. Ale ani druhý den, po vášnivé noci s Madam, nemluví Šmirc jinak.

Zatímco země už prakticky nepřestává hlučet, přichází Geodet. Přinesl úřední přípis, ve kterém se oznamuje, že díky vynálezu stroje na vypočítávání srdcí bylo zjištěno, kde se nachází srdce Evropy. Je to přesně pod galerií, která bude zavřena a stane se z ní muzeum se státním pomníkem. Madam i Loli jsou zoufalé, nechtějí věřit, že by jejich dílo, které vydupaly ze země, jejich „soukromý bordel“ (už ta slova říkají nahlas), měl být zrušen. Geodet vyměřuje místo, kde bude stát žulový sloup. Dělá to s pocitem dobře vykonané práce, ze které má „užitek každý z nás“.

Tep srdce zpod podlahy zmizel. V bývalé galerii stojí žulový sloup, probíhá vernisáž, kterou má zahajovat Getz. Madam a Loli jsou teď pracovnicemi muzea. Tuhle práci, která „má perspektivu“, jim zařídil Getz. Ale Madam je strašlivě naštvaná, zklamaná, lhostejná. Ta tam je její energie a rozhodnost. Getz zatím v přízemí řeční a září štěstím, že je v srdci Evropy.

Loli mluví stále spisovněji a snobštěji, Madam naopak zhrubla. Jako by se vyměnily. Loli používá stejné věty jako Madam na začátku, když pronáší své plány s výklenkem dole pod schody. Vybavení z pokojíčku se bude muset jen trochu upravit, ale zase budou mít hnízdečko. Madam váhá, přece jen, jsou teď v muzeu. Postupně přicházejí Šmirc a Morava, sundat starý vývěsní štít a pověsit nový, Loli je oba zve na večerní návštěvu. Morava se chlubí, že mu patentovali jak Lolinex, tak stroj na vypočítávání srdcí. Večer by s Loli rád otestoval přístroj na vyhledávání pupků. Když přijde malíř Pešta nabízet své krajinky, Loli u něj objedná obraz s nahou ženou, „která neví co chce, ale přitom to moc dobře ví…“ Pešta nadšeně slibuje vymalovat výjev ze života slečny Evropy, která sedí na ohromném býku a ten s ní uhání neznámo kam. Madam pochopí – ten obraz přijde do výklenku pod schody – nad postel, do nového hnízdečka. A tak se znova začíná blýskat na lepší budoucnost.

Text hry vyšel roku 2004 jako svazek č. 10 v edici Současná česká hra nakladatelství Větrné mlýny, Brno. www.vetrnemlyny.cz. Ze stejného výtisku jsou čerpány i informace o autorovi.

Připravila ***Pavlína Morávková***

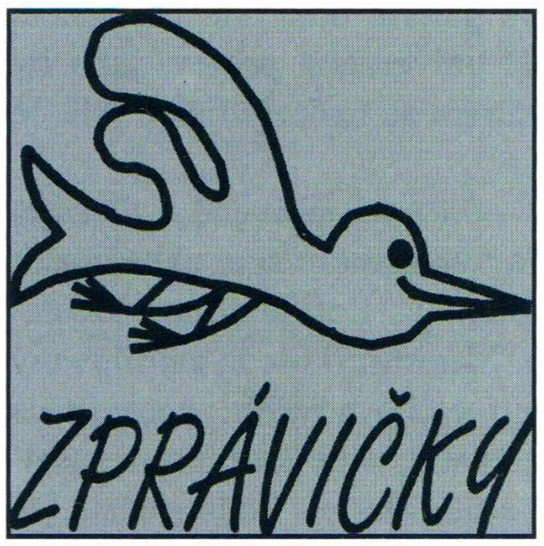

VYBRÁNO Z DATABÁZE NIPOS

BRANDÝS n. L. – STARÁ BOLESLAV (15400 obyv., okres Praha-východ): V Brandýse nad Labem se dobře rozběhla Škola základů činoherní režie SČDO. Má 15 účastníků z celé republiky. Ředitelem je F. Tomášek, vedoucím lektorem R. Felzmann. Zachován je model dojíždění do sídla školy jedenkrát v měsíci na víkend. Nyní je poslední možnost se ještě přihlásit. (Informátor SČDO č. 4/2004)

ČESKÁ LÍPA (40 tis. obyv.): Divadelní klub Jirásek ve spolupráci s Jiráskovým divadlem a za finanční podpory města Česká Lípa připravil na dny 24. – 27.11.2004 XXVIII. ročník Českolipského divadelního podzimu. Až na výjimku se tvorba jeho programu ubírala cestou sbírání smetany na systémových postupových divadelních přehlídkách. A tak byly do České Lípy pozvány soubory Scéna Libochovice s inscenací Manžel na inzerát, Rádobydivadlo Klapý s představením Taková podivná kombinace citů, pražské Pidivadlo s pohádkou Paví král a soubor Dialog z Plzně s inscenací Přelet. Pořádající soubor uvedl svou novou inscenaci Pes baskervillský. Českolipský divadelní podzim byl obohacen o seminář vedený dr. Františkem Zborníkem na téma Situace – první dotek. Návštěvníci přehlídky mohli zhlédnout výstavu s názvem Divadelní klub Jirásek a Korea. (MS)

DVŮR KRÁLOVÉ NAD LABEM (17 tis. obyv., okres Trutnov): Ve Dvoře Králové si v září připomněli 130. výročí slavnostního otevření tamního Hankova domu a divadla. Při jeho zrodu stáli přední představitelé tehdejších vlasteneckých kruhů - např. F. Palacký, F.L. Rieger, J.E. Purkyně, K. Sabina či V. Náprstek. Myšlenku postavení divadla na počest Václava Hanky, objevitele rukopisu Královédvorského, uvedl poprvé v život předseda místních ochotníků v r. 1852. Po úmrtí V. Hanky v r. 1861 byl ustaven zvláštní výbor, který rozhodl tak učinit „Hankovi k oslavě a městu ku zvelebení". Na plánech Hankova divadla spolupracovali architekti J. Zítek a J. Schulz. Základní kámen byl položen v září 1867, slavnostní otevření divadla se uskutečnilo 27.9.1874. O jeho na svou dobu skvělé budově se tehdy psalo v celých Čechách. K letošním oslavám tohoto jubilea město vydalo o Hankově divadle publikaci doplněnou pamětní mincí. (Veřejná správa, č. 41, 2004)

KARLOVY VARY (55 tis. obyv.): Karlovarský soubor Studio D3 přišel o zkušební prostory a veškeré zázemí v objektu Husovka, který chce město dát do pronájmu. Předseda SČDO zaslal protestní dopis primátorovi a radě města Karlovy Vary. Obdobný dopis s žádostí o podporu zaslal na stejnou adresu ředitel NIPOS PaedDr. František Zborník (doplněno redakcí AS). Odpověděla náměstkyně primátora a argumentovala tím, že souboru jsou k dispozici prostory v bývalém KD Stará Role. Ten je naprosto nevyhovující. Soubor tedy usiluje ve výběrovém řízení magistrátu na provozování sálu Husovka (též bývalé sídlo profesionálního divadla). Rozhodne se snad do konce roku. (Informátor SČDO č. 4/2004)

KLÁŠTEREC NAD OHŘÍ (16 tis. obyv., okres Chomutov): Od 30.10. do 6.11. se v Kláštrci nad Ohří konala přehlídka ochotnických souborů nazvaná Klášterecké divadelní žně. Jako první se hrou Petr a Lucie představil soubor Zdrhovadlo, který vznikl v r. 2002 a je nejmladší z místních spolků. Se svými inscenacemi vystoupily i Divadlo Pyramida, kadaňské Divadlo Navenek aj. (Deník Chomutovska, 29.10.2004)

KRALUPY NAD VLTAVOU (18 tis. obyv., okres Mělník): V období od října do prosince se v Kralupech nad Vltavou konal 3. ročník malé podzimní přehlídky amatérských divadelních souborů TYJÁTJÁTRA. Akci připravil místní DS Scéna ve spolupráci s KaSS Vltava a za finanční podpory města. Divákům se představily soubory Havlíček z Neratovic, Scéna, Šumavský ochotnický spolek z Prachatic, Divadlo Kalich a Divadlo Vosto5. (Mělnický deník, 22.10.2004)

KYJOV (13 tis. obyv., okres Hodonín): Do 5.11. se konal 5. ročník Kyjovského divadelního podzimu, na kterém vystoupila řada amatérských spolků - např. ING kolektiv z Frýdku-Místku a místní soubor Opona. (Deník Slovácka, 1.11.2004)

LIBÁŇ (1700 obyv., okres Jičín): V Kulturním domě v Libáni vznikl po zlikvidování skladu civilní obrany prostor pro loutkové divadlo, které dosud působilo v místní sokolovně. Martínkovo divadlo, jak se nová loutková scéna jmenuje, zahájilo svůj provoz premiérou pohádky L. Dvorského Skákavá princezna. Tradice hraní s marionetami trvá v Libáni již 80 let. (Hradecké noviny, 11.10.2004)

MORAVSKÁ TŘEBOVÁ (11700 obyv., okres Svitavy): Již podesáté se v sobotu 5. listopadu 2004 uskutečnila v Moravské Třebové pod názvem ŠTRONZO přehlídka jednoaktových her a divadla jednoho herce. Do programu Štronza byla zařazena představení souborů Černí šviháci z Kostelce nad Orlicí, Divadla De Facto Mimo z Jihlavy, Heřman z Heřmanova Městce, studentského divadla z Ústí nad Orlicí a v minulých ročnících úspěšného souboru (a)Maťák z Pardubic. (MS)

OSTRAVA (323 tis. obyv.): Na dny 18. – 21. listopadu připravilo Dividlo Ostrava a DDM Mariánské Hory v Ostravě 20. Setkání divadel a lidí. Program Setkání počítal s úvodním navázáním kontaktů mezi účastníky prostřednictvím přípravy a předvedení improvizovaných vystoupení na téma Kořeny, připravených v malých skupinách namixovaných z členů zúčastněných souborů a vedených lektory. Páteční dopoledne bylo vyhrazeno práci v dílnách. Téhož dne byla zahájena přehlídka divadelních inscenací a tanečních vystoupení, přerušovaných nočním klidem a končícím o nedělním dopoledni. Zahájilo jej Divadlo na doske z Prievidze s inscenacemi Neposlušné ponožky a Pohádkový vláček. Následovaly soubory ZUŠ Svitavy (čtyři choreografie), Brnkaldla CVČ z Brna – Pidilidi (O lenivém Toníkovi), Brnkadla CVČ Brno – Přepravka (Pipi dlouhá punčocha), Brnkadla CVČ Brno – Mladíci a spol. (1+1=3), Kamarát z Nitry (Krajčír rozprávok), LDO ZUŠ Český Těšín (Šťastný život promítače Šlemila…), pohybové studio Cyranovy boty CVČ Brno (Noemova archa), Tlupatlapa Dramatické školičky Svitavy (Goluxové; Pidiženušky), Malá sekce baletu NDMS Ostrava (Variace na skotské téma), Divadelní společenství Mandatum Jeseník (V plamenech času), Údivadlo Kopřivnice (Kosa; Kapitulace). V programu nechybělo ani místní Dividlo. Jeho oddíl nazvaný OO uvedl představení Hraní (…si) čerpající z knížky D. Heviera Nevyplazuj jazyk na lva. Součástí programu byl koncert vážné hudby Daniela Skály z Ostravy a pěveckého sboru Hedvika z Valašského Meziříčí. (MS)

PRAHA 8: Letos již 7. ročník tradiční divadelní přehlídky Karlínské jeviště přinesl 13 představení. Od 12. do 14.11. vystoupilo13 amatérských souborů v Domě dětí a mládeže v Praze 8-Karlíně, a to jak s autorským divadlem, tak s pohádkami a klasickými i avantgardními tituly absurdního dramatu. Na programu byly např. inscenace benešovského souboru Svatopluk, divadelního souboru Ty-já-tr Co?!, DS Tyl Čelákovice, pražského Divadla bez názvu aj. Snahou organizátorů přehlídky bylo vytvořit protiváhu vůči prestižním soutěžím a poskytnout prostor pro setkání ochotnických souborů, které se neúčastní soutěžních přehlídek, ale zároveň se považují za přední představitele našeho amatérského divadla. Po každém představení následovala diskuze odborných lektorů a diváků o provedení hry přímo se souborem. (MF Dnes, 12.11.2004)

ROUDNICE NAD LABEM (13 tis. obyv., okres Litoměřice): Kulturní středisko v Roudnici nad Labem připravilo na konec října 1. ročník divadelního festivalu amatérských spolků, na kterém se představilo 5 souborů ze středních Čech (např. Divadlo Pikart z Úštěku, Rádobydivadlo Klapý či domácí spolek Praotec Čech). (Deník Litoměřicka, 2.11.2004)

SEMILY (9000 obyv.): Od 21.10. se v Semilech konala přehlídka amatérských a profesionálních divadel nazvaná Semilský paroháč 2004. V prostorách radnice a v Kulturním centru Golf vystoupilo 13 souborů. Nultý ročník této přehlídky se konal před 7 lety. (Deník Pojizeří, 20.10.2004)

SOKOLOV (26 tis. obyv.): V Sokolově se 24. - 26.9. konala 3. divadelní přehlídka amatérských souborů nazvaná Sokolovská Čurda. Přehlídky se zúčastnilo 7 amatérských souborů z celé republiky. Součástí programu bylo i předání ceny nazvané Sokolovská Čurda. Získal ji herec, který nejvíce zaujal interpretací malé role. (Sokolovský deník, 27.9.2004)

TANVALD (7000 obyv., okres Jablonec nad Nisou): Nedlouho po začátku letních prázdnin, 11. července 2004, odešel z tohoto světa bez rozloučení ve věku nedožitých 68 let (narozeniny by slavil v listopadu) pan František Hojdekr, zakládající člen SČDO, dlouholetý předseda Jizerské oblastní organizace svazu a člen Divadelního spolku Burian Tanvald. Kdo jste jej znali, vzpomínejte s námi. (Informátor SČDO č. 4/2004)

TÝN NAD VLTAVOU (8000 obyv., okres České Budějovice): Pravděpodobně již příští sezónu bude otáčivé divadlo v Týně nad Vltavou zrekonstruováno. Bylo postaveno před více než 20 lety, v současné době je v kritickém stavu. Objekt, jehož rekonstrukce si vyžádá zhruba 13 mil. Kč, vlastní Divadelní společnost Vltavan. Občanské sdružení DS Vltavan si na rekonstrukci nechalo vypracovat studii. Podle návrhu se v první etapě počítá se stavbou vlastního hlediště za více než 10 mil. Kč, ve druhé fázi bude divadlo zastřešeno a v konečné etapě chce sdružení na základě doporučení a žádosti města nově oplotit městský park, v němž divadlo stojí, a který se má v budoucnu stát jakýmsi kulturně-turistickým centrem. Na rekonstrukci otáčivého hlediště se DS Vltavan snaží získat dotaci ze strukturálních fondů EU prostřednictvím Společného regionálního operačního programu. Na přípravu žádosti a projektu společnost dostala od Jihočeského kraje grant ve výši téměř 700 tis. Divadlo bylo postaveno v r. 1983 na počest 100. výročí znovuotevření Národního divadla v Praze. Má kapacitu 220 míst a bylo vybudováno za necelé 2 měsíce. Od zahájení jeho činnosti do září 2001 tu bylo odehráno 23 inscenací v celkovém počtu 525 představení pro více než 100 tis. diváků. (Veřejná správa, č. 43, 2004)

TÝNIŠTĚ NAD ORLICÍ (7000 obyv., okres Rychnov nad Kněžnou): V období od 7.11. do 10.12. se v Kulturním domě v Týništi nad Orlicí konal 37. Týnišťský divadelní podzim, na kterém se představilo několik amatérských souborů - např. Černí šviháci z Kostelce nad Orlicí, KND Opočno či Symposion Třebechovice pod Orebem. Součástí programu bylo vyhlášení vítězů 5. ročníku soutěže amatérských literátů. (Rychnovský zpravodaj, č.11, 2004)

UNIČOV (12640 obyv., okres Olomouc): V Uničově připravili na 3. – 4. listopadu 2004 druhý ročník víkendové přehlídky ochotnických divadel. Na přehlídku byly pozvány soubory Blud v Tyátru z Bludova s komedií Hledá se tenor, přerovské divadlo Dostavník s muzikálem P. Dostála a R. Pogody Princ a chuďas, Divadlo hanácké obce z Prostějova s pohádkou pro děti Eduard a Francimor a DS Lyra z Jeseníku s hrou R. Levínského Přehrada. (MS)

KALENDÁŘ AKCÍ

LEDEN – BŘEZEN 2005

15.1.	**Hradec Králové** – Krajská přehlídka divadelních monologů, dialogů a individuálních výstupů s loutkou Pohárek SČDO a divadla jednoho herce Královéhradeckého kraje
28. - 30.1.	**Bechyně – Bechyňské Perlení,** přehlídka a dílna amatérských divadelních souborů všech kategorií, zejména těch, které nemají ambice konfrontovat výsledky své práce na oficiálních postupových přehlídkách
19.2.	**Horšovský Týn –** Západočeská oblastní přehlídka divadelních monologů, dialogů a skupinových vystoupení dětí a mládeže ve věku 8 – 18 let KANDRDÁSEK SČDO
20.2.	**Horšovský Týn** - Západočeská oblastní přehlídka divadelních monologů a dialogů Pohárek SČDO a divadla jednoho herce
25. – 26.2.	**Český Krumlov – Krumlovská prima sezóna**, jihočeská krajská postupová přehlídka studentského divadla
25. – 27.2. nebo 4. – 6.3.	**Brno – Jarní divadelní festival,** krajská postupová přehlídka experimentujícího divadla
26.2.	**Hradec Králové** – Valná hromada Volného sdružení východočeských divadelníků
2. - 4.3.	**Ostrava – Přehlídka školních divadel Ostravy a okolí,** okresní kolo Dětské scény
3.3.	Uzávěrka přihlášek na Pohárek SČDO, národní kolo soutěže divadelních monologů a dialogů ve Velké Bystřici
3. – 5.3.	**Dačice – Dačické kejklování**, jihočeská krajská postupová přehlídka činoherního a hudebního divadla a studentského a experiment. divadla
3. – 6.3.	**Slavičín – Valašské kŕoví**, krajská postupová přehlídka činoherního a hudebního divadla a činoherního divadla pro děti
3. – 6.3.	**Jihlava – JID 20-04**, krajská postupová přehlídka studentského a experimentujícího divadla
4. – 5.3.	**Hradec Králové** - Krajská postupová přehlídka uměleckého přednesu (jednotlivci)
4. – 6.3.	**Lomnice nad Popelkou -** Krajská postupová přehlídka činoherního a hudebního divadla
4. – 6.3.	**Turnov – Modrý kocour**, krajská postupová přehlídka studentského a experiment. divadla
5.3.	**Jihlava -** Krajská postupová přehlídka uměleckého přednesu a divadel poezie
5. – 6.3.	**Louny – Raškovy Louny**, krajská postupová přehlídka amatérských loutkářů
5. – 19.3.	**Třešť – Třešťské divadelní jaro**, krajská postupová přehlídka činoherního a hudebního divadla, experimentujícího divadla, venkovských divadelních souborů a činoherního divadla pro děti
7. – 11.3.	**Brno, CVČ Ulita – Prima sezóna**, krajská postupová přehlídka studentského divadla
7. – 12.3.	**Hodonín – Divadelní Hoblík / Hodonínské divadelní jaro**, 2. krajská postupová přehlídka činoherního a hudebního divadla **Mumraj**, 2. krajská postupová přehlídka studentského a experimentujícího divadla
9.3.	Uzávěrka přihlášek na OTEVŘENO, celostátní přehlídku pantomimy a pohybového divadla v Kolíně
10.3.	Uzávěrka přihlášek na národní přehlídku divadlo jednoho herce SČDO v Kaznějově
11.3.	**Ústí nad Labem -** Krajská postupová přehlídka uměleckého přednesu a divadel poezie
11. – 12.3.	**Valašské Meziříčí – Malé jevištní formy**, krajská postupová přehlídka studentského a experimentujícího divadla (pro Olomoucký, Ostravský a Zlínský kraj)
11. – 13. 3.	**Praha – ZŠ Újezd nad Lesy**, pražská krajská postupová přehlídka činoherního a hudebního divadla
11. – 13.3.	**Horažďovice –** Západočeská krajská postupová přehlídka činoherního a hudebního divadla (pro kraje Karlovy Vary a Plzeň)
11. – 13.3.	**Louny** – Krajská postupová přehlídka činoherního a hudebního divadla
11. – 13.3.	**Praha – Stodůlecký Píseček**, pražská krajská postupová přehlídka studentského a experimentujícího divadla
13. – 27.3. (neděle)	**Prachatice – O Štítek města Prachatice**, 9. ročník nepostupové přehlídky činoherního divadla pro děti
15.3. – 1.4. (út. a pá.)	**Prachatice – O Štít města Prachatice,** 33. ročník nepostupové přehlídky činoherního divadla
15. – 20.3.	**Kojetín -** Krajská postupová přehlídka činoherního a hudebního divadla
16. – 17.3.	**Pardubice -** Krajská postupová přehlídka uměleckého přednesu (jednotlivci)
17. - 19.3.	**Nový Jičín -** Krajská postupová přehlídka studentského a experimentujícího divadla
17. – 20.3.	**Červený Kostelec -** Krajská postupová přehlídka činoherního a hudebního divadla a činoherního divadla pro děti
17. – 20.3.	**Česká Třebová – Tyjátr na trati**, krajská postupová přehlídka studentského a experimentujícího divadla a divadla poezie
18. – 19.3.	**Třebíč – 39. Třebíčské jaro**, krajská postupová přehlídka amatérských loutkářů (pro kraje Vysočina, Jihomoravský a Zlínský)
18. – 20.3.	**Praha, DDM Spektrum Karlín - Karlínská tříska**, pražská krajská postupová přehlídka činoherního a hudebního divadla a činoherního divadla pro děti
18. – 20.3.	**Ústí nad Orlicí – Zlom vaz po V.**, krajská postupová přehlídka činoherního a hudebního divadla
18. – 20.3.	**Otrokovice – Forbína**, krajská postupová přehlídka činoherního a hudebního divadla a venkovských divadelních souborů
18. – 20.3.	**Nové Strašecí – Prima setkání ve Strašecí**, středočeská krajská postupová přehlídka studentského divadla
18. – 20.3.	**Český Krumlov** – Jihočeská krajská postupová přehlídka činoherního divadla pro děti
18. – 20.3.	**Praha – 30. festival pražských amatérských loutkářů,** pražská a středočeská krajská postupová přehlídka amatérských loutkářů
19.3.	**Kolín –** Středočeská krajská postupová přehlídka uměleckého přednesu a divadel poezie
19.3.	**Brno -** Krajská postupová přehlídka uměleckého přednesu a divadel poezie
19.3.	**Brandýs nad Labem – Kandrdásek SČDO,** národní kolo soutěže monologů a dialogů pro děti a mládež
19. – 20.3.	**Turnov - Turnovský drahokam**, krajská postupová přehlídka amatérských loutkářů

as

AMATÉRSKÁ SCÉNA